MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS IR PROCESO INSTITUTAS

RIČARDAS JANKOVSKIS
(TEISĖS (SPECIALIZACIJA – BAUDŽIAMOJI TEISĖ IR KRIMINOLOGIJA)
MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ PROGRAMA)
Programos valstybinis kodas 621M90011

VAGYSTĘ KVALIFIKUOJANTYS POŽYMIAI LIETUVOS BAUDŽIAMOJOJE TEISĖJE

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas -
Doc. dr. Tomas Girdenis

Vilnius, 2015

TURINYS

ĮVADAS 3

1. VAGYSTĘ KVALIFIKUOJANTYS POŽYMIAI UŽSIENIO VALSTYBIŲ BAUDŽIAMUOSIUOSE ĮSTATYMUOSE 8

1.1 Kvalifikuojantys požymiai, apibūdinantys vagystės objektyviąją pusę 8

1.2 Kvalifikuojantys požymiai, apibūdinantys vagystės dalyko ypatumus 22

1.3 Kvalifikuojantys požymiai, apibūdinantys vagystės subjektą 26

1.4 Kvalifikuojantys požymiai, apibūdinantys nukentėjusįjį 27

2. VAGYSTĘ KVALIFIKUOJANČIŲ POŽYMIŲ ANALIZĖ PAGAL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMĄJĮ KODEKSĄ 28

2.1. Kvalifikuojantys požymiai (BK 178 str. 2 d.) 28

2.1.1. Atvira vagystė 28

2.1.2. Įsibrovimas į patalpą, ryšių kabelių kanalų sistemą, saugyklą ar saugomą teritoriją 34

2.1.3. Kišenvagystė 50

2.1.4. Automobilis 52

2.1.5. Strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių juridinių asmenų infrastruktūrą sudarantis turtas ar jo dalis 58

2.2. Ypač kvalifikuojantys požymiai (BK 178 str. 3 d.) 61

2.2.1. Didelės vertės turtas 61

2.2.2. Didelę mokslinę, istorinę ar kultūrinę reikšmę turinčios vertybės 64

2.2.3. Organizuota grupė 67

IŠVADOS 70

PASIŪLYMAI 72

LITERATŪROS SĄRAŠAS 73

ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS 84

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA 85

SANTRAUKA ANGLŲ KALBA 86

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ 88

ĮVADAS

Teisė į nuosavybę – viena iš pagrindinių ir visame pasaulyje saugomų žmogaus teisių. 1948 m. Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 17 str. numato, kad „Kiekvienas turi teisę tiek vienas, tiek kartu su kitais turėti nuosavybę. Iš nieko nuosavybė negali būti savavališkai atimta“[1]. Ši visuotiniu lygmeniu priimta ir tarptautinės bendrijos pripažinta nuostata patvirtina, kad kiekviena valstybė privalo garantuoti nuosavybės neliečiamumą. Tačiau pripažintina, visais laikais į nuosavybę, kaip teisinį gėrį, vienu ar kitu būdu, buvo (ir yra) neteisėtai kėsinamasi. Kintančios gyvenimo sąlygos, visuomeniniai santykiai, ekonominė padėtis ir pan. neišvengiamai sudaro prielaidas nuosavybei, kaip saugomai vertybei, būti pavojuje. Siekiant teisiškai apsaugoti minėtą vertybę, kiekviena valstybė turi dispoziciją nustatyti atitinkamą teisinį reguliavimą ir nuspręsti kokiomis teisinėmis priemonėmis gins nuosavybės neliečiamumą. Šiam tikslui įgyvendinti praktikoje dažniausiai pasitelkiamos civilinės, administracinės ar kt. teisės šakų normos. Nors baudžiamoji teisinė nuosavybės apsauga - viena svarbiausių civilizuotos valstybės vykdomų funkcijų, baudžiamoji teisė, būdama specifinė teisės šaka, taikoma tik išskirtiniais atvejais, nes yra laikoma *ultima ratio* (paskutinė priemonė – *aut. pastaba*) ir jos veikimas prasideda kai kitos teisinės priemonės neveiksmingos saugant atitinkamus teisinius gėrius[2].

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso[3] (toliau – ir BK) XXVIII skyriuje yra numatyti nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai, kuriais kėsinamąsi į nuosavybę, turtines teises ir turtinius interesus. Šių kėsinimosi objektų įtraukimas į baudžiamojo įstatymo apibrėžtą saugomų teisinių vertybių sąrašą rodo valstybės dedamas aukščiausio lygio pastangas, siekiant apginti žmogaus teises, visuomenės ir valstybės interesus turtiniuose santykiuose. Pažymėtina, kad BK XXVIII skyriaus 178 str. įtvirtinta vagystė. Šios nusikalstamos veikos sudėtys yra trijų rūšių: pagrindinė (BK 178 str. 1 d.), kvalifikuota (BK 178 str. 2 ir 3 d.) ir privilegijuota (BK 178 str. 4 d.). Kadangi Lietuvoje vagystės buvo žinomos jau labai seniai[4], laikui bėgant atsirado ir kvalifikuotos (pavojingesnės) vagystės, kurios dabar vis labiau tobulėja ir sunkėja.

Tiriama problema. Ar Lietuvos baudžiamajame įstatyme įtvirtintų vagystę kvalifikuojančių požymių taikymas Lietuvos teismų praktikoje atitinka teisingumo ir teisėtumo principus? Ar reikia tobulinti Lietuvos vagystę kvalifikuojančių požymių sistemą, remiantis užsienio valstybių patirtimi?

Baigiamojo darbo aktualumas. Dabar Lietuvoje tarp visų užregistruotų nusikalstamų veikų, įvairių rūšių vagystės užima dominuojančią padėtį. Vadovaujantis Policijos departamento

[1] 1948 m. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija. *Valstybės žinios*, 2006, Nr. 68-2497.
[2] Pavilonis, V. *Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis*. *Pirma knyga. 2-asis papildytas leidimas*. Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 326.
[3] Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 89-2741.
[4] Fedosiuk, O. Turtinė nauda kaip nusikalstamos veikos dalykas: sisteminė normų analizė. *Jurisprudencija*. 2004, 60(52), p. 86.

prie Vidaus reikalų ministerijos pateiktais statistiniais 2012 – 2014 m. duomenimis[5], Lietuvoje 2012 m. buvo užregistruota iš viso 82 564, 2013 m. 84 970 ir 2014 m. 83 003 nusikalstamų veikų. Iš jų atitinkamai 2012 m. 32 350, 2013 m. 31 278 ir 2014 m. 31 242 buvo vagystės. Ši statistika byloja apie tai, kad kiekvienais metais vagystės sudaro didžiausią dalį tarp visų registruojamų nusikalstamų veikų ir tokios tendencijos nekito taip pat iki 2012 m. Būtina atkreipti dėmesį, kad pirmosios instancijos teismuose kasmet apie pusę (49,5 %) visų išnagrinėtų vagysčių bylų sudaro kvalifikuotų vagysčių bylos[6]: 2012 m. iš viso išnagrinėtos 5386, 2013 m. 5052 ir 2014 m. 5326 vagysčių bylos, iš kurių atitinkamai 2012 m. 2740, 2013 m. 2500 ir 2014 m. 2570 kvalifikuotų vagysčių bylos.

Taigi, žinant, kokia yra šiandien susiklosčiusi situacija ir kaip dažnai yra padaromos kvalifikuotos vagystės, aktualu yra tai, kad nuo naujojo BK įsigaliojimo momento vagystės kvalifikuota sudėtis pakito iš viso net penkis kartus. Lietuvos įstatymų leidėjas nuolat tobulina kvalifikuotą vagystės sudėtį, įtraukdamas tam tikrus šios veikos pavojingumą didinančius požymius, taip vis labiau sugriežtindamas baudžiamąją atsakomybę[7]. Šie teisėkūroje atliekami pokyčiai rodo pastovų Lietuvos įstatymų leidėjo siekį prisitaikyti prie esamos nusikalstamumo padėties, tačiau neišvengiamai tai sukelia ir tam tikrų neigiamų pasekmių, pvz.: atsiranda sunkumų teisės taikytojams, iškyla visokių praktinių baudžiamojo įstatymo pakeitimų įgyvendinimo klausimų, taip pat pradeda svyruoti teismų praktikos stabilumas.

Kvalifikuotos vagystės pasižymi ne tik dažnumu, latentiškumu, bet ir naujų padarymo būdų atsiradimu. Didelis Lietuvoje kvalifikuotų vagysčių paplitimas daro žalą tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims, dėl ko reikia pastovaus šios kvalifikuotos nusikalstamos veikos teorijos ir praktikos analizavimo. Taigi, būtina išsamiai aiškintis, gilintis bei diskutuoti apie visus vagystę kvalifikuojančius požymius, nes teismų praktikoje jų taikymas ne visada yra aiškus ir suprantamas. Darbo aktualumui atskleisti papildomai atliekamas ir užsienio valstybių vagystę kvalifikuojančių požymių reglamentavimo apžvelgimas, siekiant įvertinti, ar Lietuvos įstatymų leidėjui reikia keisti BK įtvirtintą kvalifikuotą vagystės sudėtį, remiantis kitų valstybių patirtimi.

Baigiamojo darbo mokslinis naujumas ir tiriamos problemos ištyrimo lygis. Lietuvos baudžiamosios teisės doktrinoje bene didžiausią indėlį tiriant vagystę, kaip nusikalstamą veiką, ir įvairius jos ypatumus, yra padariusi mokslininkė A. Vosyliūtė. Autorė daugiausiai dėmesio skyrė baudžiamosios atsakomybės už kvalifikuotą vagystę daktaro disertacijos tematikai, taip pat savo

[5] Nusikalstamumo statistika 2012, 2013, 2014 m. [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-10]. <http://www.policija.lt/index.php?id=23483>,<http://www.policija.lt/index.php?id=23465>,<http://www.policija.lt/index.php?id=24469>.

[6] Lietuvos teismų pateiktos 2012, 2013, 2014 metų ataskaitos [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-12]. <http://www.teismai.lt/data/public/uploads/2014/12/2013baudziamosios.xls>,<http://www.teismai.lt/data/public/uploads/2014/12/baudziamosios-i.xls>,<http://www.teismai.lt/data/public/uploads/2015/02/baudziamosios.xls>.

[7] Teisės aktai: dalių palyginimas [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-10]. <http://www.infolex.lt/ta/CompareParts.aspx?Id=578EBE08-D565-4DA7-90F4-06D6C807E410&AktoId=66150>.

darbuose analizavo vagystės baigtumo aspektus Lietuvos teismų praktikoje, įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją bei didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių pagrobimo kaip vagystę kvalifikuojančius požymius, automobilio pagrobimo kvalifikavimo aspektus teismų sprendimuose ir kt. probleminius klausimus[8]. Kiti Lietuvos mokslininkai, kaip antai O. Fedosiuk[9], V. Piesliakas[10], A. Gutauskas[11] ir A. Drakšienė[12] taip pat prisidėjo prie formuojamos teisės doktrinos ir ištyrė tam tikrus vagystei reikšmingus ypatumus. Kvalifikuotos vagystės požymius išsamiai analizavo ir užsienio valstybių specialistai. Rusijos teisininkų L.D. Gaukhman[13], A.I. Korobeeva[14], G.N. Borzenkova ir V.S. Komissarova[15], N.A. Karpova[16] atlikti darbai taip pat turi įtakos Lietuvos baudžiamosios teisės doktrinos plėtojimui. Be to, Vokietijos mokslininkai W. Joecks[17] ar M. Bohlander[18] irgi yra nagrinėję specifinius vagystės kvalifikuojančių požymių aspektus.

Praėjus šešeriems metams po mokslininkės A. Vosyliūtės apgintos daktaro disertacijos, būtina vėl įvertinti, ar nepakito vagystę kvalifikuojančių požymių aiškinimas ir formuojamas taikymas praktiniame lygmenyje. Todėl šiuo metu egzistuoja poreikis analizuoti visus vagystę kvalifikuojančius požymius, siekiant išvengti galimų tolesnių neaiškumų teismų praktikoje.

---

[8] Vosyliūtė, A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2009; Vosyliūtė, A. Vagystės baigtumo nustatymo problemos Lietuvos Respublikos teismų praktikoje. *Teisė*. 2007, 64: 135-155; Vosyliūtė, A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje. *Teisė*. 2008, 66(1): 75-94; Vosyliūtė, A. Vagystę kvalifikuojančio požymio – didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės – samprata teisės moksle ir teismų praktikoje. *Teisė*. 2010, 75: 55-66; Vosyliūtė, A. Automobilio pagrobimo samprata ir kvalifikavimo ypatumai teismų praktikoje. *Lietuvos Respublikos baudžiamajam kodeksui – 10 metų: recenzuojamų mokslinių straipsnių, skirtų baudžiamosios politikos ir baudžiamųjų įstatymų teisėkūros, baudžiamosios teisės, baudžiamojo proceso ir nusikaltimų kvalifikavimo problematikai, rinkinys*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 319-346; Vosyliūtė, A. Vagystės kvalifikuotų sudėčių konstravimo Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse ypatumai. *Teisė*. 2013, 88: 129-143.

[9] Fedosiuk, O. Turtinė nauda kaip nusikalstamos veikos dalykas: sisteminė normų analizė, *supra* note 4, 82-95; Fedosiuk, O. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Specialioji dalis*. *Pirmoji knyga*. Vilnius: Justitia, 2013; Fedosiuk, O. Turtinių nusikalstamų veikų normų sistema naujame Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse: probleminiai klausimai. *Šiuolaikinės viešosios teisės problemos (Rusija-Lietuva), mokslo darbų rinkinys (lietuvių ir rusų kalbomis)*. Voronezh: Voronezhskij gosudarstvennyj universitet, 2007, p. 301-319.

[10] Piesliakas, V. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai*. Vilnius: Justitia. 2006.

[11] Gutauskas, A. Organizuota grupė kaip organizuoto nusikalstamumo forma ir jos baudžiamasis teisinis vertinimas. *Jurisprudencija*. 2003, 41(33): 60-71; Gutauskas, A. Organizuoto nusikalstamumo baudžiamasis teisinis vertinimas pagal naują baudžiamąjį kodeksą. *Jurisprudencija*. 2003, 45(37): 31-38.

[12] Drakšienė, A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę. *Teisė*. 2000, 37: 16-33.

[13] Gaukhman, L.D. *Kvalifikacija prestuplenij: zakon, teorija, praktika*. *4-e izdanie* [Qualification of a Crime: Law, Theory, Practice. Fourth Edition]. Moskva: Centr Jurinfor, 2010; Gaukhman, L.D. *Kvalifikacija prestuplenij: zakon, teorija, praktika*. *3-e izdanie, pererabotannoe i dopolnennoe* [Qualification of a Crime: Law, Theory, Practice. Third Revised and Enlarged Edition]. Moskva: Centr Jurinfor, 2005.

[14] Korobeeva, A.I. *Polnyj kurs ugolovnogo prava v 5 tomakh. Tom III. Prestuplenija v sfere ehkonomiki* [Full Course of Criminal Law in 5 Tomes. Tome III. Economic crimes]. Sankt-Peterburg: Juridicheskij centr Press, 2008.

[15] Borzenkova, G.N., Komissarova, V.S. U*golovnoe pravo Rossii. Osobennaja chast v dvukh tomakh. Pervyj polutom* [Russian Criminal Law. Special part in 2 Tomes. First Semi Volume]. Moskva: Zercalo-M, 2005.

[16] Karpova, N.A. *Khishhenie chuzhogo imushhestva. Voprosy kvalifikacii i problemy differenciacii ugolovnoj otvetstvennosti* [Stealing Someone else's Property. Questions of Qualification and Differentiation Problems of Criminal Responsibility]. Moskva: Jurisprudencija, 2011.

[17] Joecks, W. *StGB – Studienkommentar. 4 Aufl*. München: C.H. Beck, 2003.

[18] Bohlander, M. *Principles of German Criminal Law*. Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing, 2009.

Po 2013 m. liepos 13 d. įsigaliojusių naujausių BK 178 str. pakeitimų[19], dabar šios nusikalstamos veikos pavojingumą didinančių požymių sistemą sudaro jau aštuoni kvalifikuojantys požymiai. Tačiau peržvelgus po šių įsigaliojusių pakeitimų baudžiamosios teisės doktriną, matyti, jog nėra jokių mokslinių straipsnių ir analizių apie naujausius vagystę kvalifikuojančius požymius, t.y. apie įsibrovimą į ryšių kabelių kanalų sistemą ir strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių juridinių asmenų infrastruktūrą sudarančio turto pagrobimą. Po šių naujausių BK 178 str. kvalifikuotų požymių įtraukimo į nusikalstamos veikos sudėtį, reikalinga atskleisti, įvertinti ir išanalizuoti jų turinį bei esmę, kadangi tai gali būti naudinga teismams bei baudžiamosios teisės doktrinai.

***Baigiamojo darbo reikšmė*.** Moksliniame darbe atskleidžiamas vagystę kvalifikuojančių požymių turinys, jų taikymo problematika bei pateikiami pasiūlymai dėl tinkamo jų praktinio pritaikomumo. Įvertinamos galimybės dėl vagystę kvalifikuojančių požymių tobulinimo Lietuvos baudžiamajame įstatyme. Baigiamasis darbas gali būti svarbus baudžiamosios teisės doktrinai ir teismų praktikai, nes, atlikus papildomą visų vagystę kvalifikuojančių požymių tyrimą, bus aiškesnis jų turinys, taikymas ir galimi kvalifikavimo problemų sprendimo būdai. Be to, plačiau atskleidus kitų mokslininkų dar neanalizuotus naujausius vagystę kvalifikuojančius požymius, baudžiamosios teisės doktrina kvalifikuotos vagystės srityje taps išsamesnė.

***Tyrimo tikslas*.** Išanalizuoti kiekvieno vagystę kvalifikuojančio požymio taikymo sąlygas Lietuvos baudžiamojoje teisėje ir ypatumus teismų praktikoje bei pateikti šių požymių taikymo problematikos galimus sprendimo būdus.

***Tyrimo uždaviniai*:**

1) Pateikti vagystę kvalifikuojančius požymius užsienio valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose ir palyginti juos su Lietuvos BK esančiais vagystę kvalifikuojančiais požymiais;

2) Atskleisti vagystę kvalifikuojančių požymių turinį Lietuvos BK;

3) Išanalizuoti vagystę kvalifikuojančių požymių taikymo probleminius aspektus Lietuvos baudžiamosios teisės teorijoje ir teismų praktikoje;

4) Išanalizavus mokslinę literatūrą ir teismų praktiką, įvertinti kvalifikuotos vagystės sudėtį, pateikti siūlymus dėl šios sudėties tobulinimo ir vagystę kvalifikuojančių požymių taikymo Lietuvos teismų praktikoje.

***Tyrimo metodika*.** Darbe naudotasi teoriniais ir empyriniais mokslinio tyrimo metodais:

1) Sisteminės analizės metodas pasitelkiamas analizuojant vagystę kvalifikuojančių požymių turinį ir aiškinimą baudžiamosios teisės mokslinėje literatūroje bei teismų praktikoje, taip pat tiriant probleminius kvalifikavimo klausimus teismų praktikoje.

[19] Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 178 ir 187 straipsnių pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2013, Nr. 75-3771.

2) Teleologinis metodas pasitelkiamas aiškinantis tikruosius įstatymų leidėjo ketinimus priimant naujausius, vagystės kvalifikuotą sudėtį praplečiančius, kvalifikuojančius požymius – įsibrovimą į „ryšių kabelių kanalų sistemą“ bei „strateginę arba svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių juridinių asmenų infrastruktūrą sudarantį turtą ar jo dalį“.

3) Lyginamasis - aprašomasis metodas pasitelkiamas atskleidžiant ir palyginant vagystę kvalifikuojančius požymius Lietuvos ir užsienio valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose, taip pat palyginant ir aprašant Lietuvos mokslininkų pozicijas ir argumentus apie atskirus vagystę kvalifikuojančių požymių aspektus. Be to, lyginami teismų praktikos pavyzdžiai.

4) Apibendrinamasis – loginis metodas panaudotas apibendrinant visą išanalizuotą mokslinę literatūrą ir teismų praktiką, taip pat formuluojant išvadas ir teikiant pasiūlymus.

5) Dokumentų analizės metodas pasitelkiamas analizuojant Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – ir LAT) nutartis, žemesnių instancijų teismų sprendimus kvalifikuotų vagysčių bylose ir užsienio valstybių baudžiamuosius įstatymus.

***Tyrimo struktūra*.** Tiriamojo darbo struktūrą sudaro įvadas, dėstomoji dalis ir išvados. Atsižvelgiant į darbo struktūros logiškumą, dėstomoji dalis skaidoma į du pagrindinius skyrius:

Pirmame skyriuje yra pateikiami vagystę kvalifikuojantys požymiai kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose, atskleidžiamas šių požymių turinys. Palyginami vagystę kvalifikuojantys požymiai kitų šalių ir Lietuvos baudžiamuosiuose įstatymuose, siekiant įvertinti vagystę kvalifikuojančių požymių tobulinimo reikalingumą Lietuvos baudžiamojoje teisėje.

Antrame skyriuje išsamiai atskleidžiami visi Lietuvos baudžiamajame įstatyme įtvirtinti vagystę kvalifikuojantys požymiai. Didžiausias dėmesys skiriamas analizuojant šių požymių taikymo problematiką baudžiamosios teisės doktrinoje ir teismų praktikoje. Aptariami ir svarstomi mokslininkų argumentai apie atskirus vagystę kvalifikuojančių požymių aspektus. Įvertinamos galimybės keisti, tobulinti kvalifikuotos vagytės sudėtį.

***Ginamieji teiginiai*:**

1) Dėl vagystę kvalifikuojančių požymių reguliaraus daugėjimo, didėja nepagrįsta nusikalstamos veikos kvalifikavimo tikimybė ir mažėja administracinės atsakomybės taikymo galimybė.

2) Siekiant tinkamo ir teisingo vagystę kvalifikuojančio požymio – „strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių juridinių asmenų infrastruktūrą sudarantis turtas ar jo dalis“ taikymo, vertėtų atsižvelgti, ar pagrobtas dalykas susijęs būtent su įmonių, dirbančių energetikos, ryšių ar geležinkelio srityse, infrastruktūra.

3) Neteisėtas pasinaudojimas svetimu automobiliu be tikslo pasisavinti, nepagrįstai laikomas automobilio pagrobimu BK 178 str. prasme, todėl šios problemos išsprendimas yra galimas sugrąžinus baudžiamąją atsakomybę už neteisėtą transporto priemonės pasinaudojimą.

1. VAGYSTĘ KVALIFIKUOJANTYS POŽYMIAI UŽSIENIO VALSTYBIŲ BAUDŽIAMUOSIUOSE ĮSTATYMUOSE

Visos užsienio valstybės turi diskreciją nustatyti ir diferencijuoti baudžiamąją atsakomybę už vagystės padarymą. Diferencijuojant baudžiamąją atsakomybę, vagystės pavojingumą mažinančių ir didinančių požymių įvairovės nustatymas yra kiekvienos valstybės prerogatyva, atsižvelgiant į jos teisinę sistemą bei vykdomą vidaus baudžiamąją politiką. Daugelyje Europos valstybių, lyginant su Lietuva, vagystės pavojingumą didinantys (kvalifikuojantys) požymiai turi panašumų ir skirtumų. Prieš pradedant analizuoti Lietuvos baudžiamajame įstatyme įtvirtintus vagystę kvalifikuojančius požymius ir jų problematiką, tikslinga susipažinti su įvairių Europos valstybių nustatytu kvalifikuotų vagysčių skirtingu baudžiamuoju teisiniu reglamentavimu. Šiame skyriuje bus pateikiami, atskleidžiami tam tikrų Europos valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose numatyti vagystę kvalifikuojantys požymiai, išskiriami jų esminiai panašumai ir skirtumai, lyginant su Lietuvos BK 178 str. 2 bei 3 d. įtvirtintais kvalifikuotais požymiais bei įvertinama, ar reikia Lietuvos BK tobulinti kvalifikuotos vagystės sudėtį, remiantis užsienio valstybių patirtimi.

1.1 Kvalifikuojantys požymiai, apibūdinantys vagystės objektyviąją pusę

Vienas iš dažniausiai išskiriamų vagystę kvalifikuojančių požymių, susijusių su įsibrovimu (neteisėtu patekimu) į kokį nors objektą, siekiant pagrobti svetimą turtą, yra įtvirtintas ne tik Lietuvos, bet ir daugelio užsienio valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vienose valstybėse (pvz., Vokietijoje, Prancūzijoje) šis požymis detalizuotas iš kart nurodant galimus įsibrovimo būdus arba alternatyvias vietas į kurias įsibraunama, tuo tarpu kitose valstybėse (pvz., Rusijoje, Švedijoje, Suomijoje, Lenkijoje) toks požymis ne itin išsamus arba apskritai neįtvirtintas baudžiamajame įstatyme (pvz., Bulgarijoje ar Šveicarijoje). Vokietijos BK[20] 243 str. 1 d. 1 p. aptariamas požymis nurodytas kaip *įsibrovimas arba patekimas į pastatą, tarnybines ar darbo patalpas, arba kitą uždarą erdvę, pasinaudojant netikru raktu arba kitu įrankiu, kurie nėra įprastu būdu pritaikyti spynoms atidaryti, taip pat, kai pasislepiama tose patalpose*. Pastebėtina, „įsibrovimas“ Vokietijos baudžiamosios teisės doktrinoje, kitaip nei Lietuvoje, siejamas tik su realiu kliūčių šalinimu. Asmeniui, patekus į patalpas pvz., pro neuždarytą arba išdaužtą langą ar atviras duris, įsibrovimas, kaip požymis, bus netaikomas. Tačiau nustačius, kad kaltininkas turėjo išankstinę tyčią įvykdyti vagystę, būtent sulaužydamas

[20] Criminal Code of the Federal Republic of Germany (English version) [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-19]. <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/6115/file/Germany_CC_am2013_en.pdf>.

duris, išdaužtdamas langą ar įveikdamas kitas kliūtis, šis kvalifikuojantis požymis jau bus inkriminuojamas. Jei kaltininkas užeina į išvardintas patalpas ar kitą uždarą erdvę, neturėdamas teisės ten patekti, pvz., be leidimo, tada tokios situacijos taip pat patenka į šio kvalifikuojamojo požymio ribas, bet tai vertinama jau ne kaip įsibrovimas, o šiuo atveju - patekimas.[21]

Prancūzijos BK[22] 311-4 str. 6 p. įtvirtinta vagystė, padaryta *apgaulės būdu, įsilaužiant ar įlipant į gyvenamąją patalpą arba patalpą, skirtą fondų, vertybinių popierių, prekių ar įrengimų saugojimui*. Tuo tarpu Švedijos BK[23] 8 skyriaus 4 str. ir Suomijos BK[24] 28 skyriaus 2 str. 5 p. nustačius tik *įsibrovimą į gyvenamąją patalpą*, Lenkijos BK[25] 279 str. – *įsilaužimą*, o Rusijos BK[26] 158 str. 2 d. b) p. *patekimą į negyvenamąją patalpą ar kitą saugyklą* ir atitinkamai 3 d. a) p. *patekimą į gyvenamąją patalpą*, akivaizdu, jog šių šalių baudžiamuosiuose įstatymuose įtvirtinti vagystę kvalifikuojantys požymiai nėra detalizuoti straipsnių dispozicijose.

Lietuvos BK 178 str. 2 d. dispozicijoje apsiribota plačiu „įsibrovimo“ terminu, kuris tikslinamas teismų praktikoje bei baudžiamosios teisės doktrinoje (plačiau apie kvalifikuojamąjį požymį „įsibrovimas į patalpą, ryšių kabelių kanalų sistemą, saugyklą ar saugomą teritoriją” žr. 2.1.2.). Pastebėtina, Rusijos baudžiamojoje teisėje vartojamos ne „įsibrovimo“ ar „įsilaužimo“ (turint omeny vagystę), kaip dažniausiai pasitaikančios sąvokos kitų valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose, o specifinė „patekimo“ (rus. *proniknovenie*) definicija. Vadovaujantis Rusijos Federacijos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. gruodžio 27 d. plenarine rezoliucija, *„patekimas – slaptas arba atviras įsibrovimas į gyvenamąją ar negyvenamąją patalpą arba saugyklą, turint tikslą paimti svetimą turtą, įveikiant kliūtis ir (ar) kitų asmenų pasipriešinimą, arba be šio požymio“*[27]. Taip pat šis terminas siejasi su neteisėtu priėjimu prie turto, turto išėmimu, pasitelkiant įvairius prietaisus ar įėjimu į nurodytas patalpas prieš valdančio ar saugančio asmens valią[28]. Pažymėtina, tyčia padaryti svetimo turto pagrobimą turi susiformuoti iki „patekimo“ momento, nes asmeniui jau esant patalpoje ar saugykloje teisėtai, bet tik vėliau įvykdžius

[21] Bohlander, M., *supra* note 18, p. 216.
[22] Criminal Code of the French Republic (English version) [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-19]. <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/3316/file/France_Criminal%20Code%20updated%20on%2012-10-2005.pdf>.
[23] Criminal Code of the Kingdom of Sweden (English version) [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-19]. <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/1700/file/4c405aed10fb48cc256dd3732d76.pdf>.
[24] Criminal Code of the Republic of Finland (English version) [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-19]. <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/4723/file/Finland_CC_1889am2012_en.pdf>.
[25] Criminal Code of the Republic of Poland [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-19]. <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/4286/file/POLAND_CC_am2012_%20PL.pdf>.
[26] Criminal Code of the Russian Federation (English version) [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-19]. <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/4247/file/RF_CC_1996_am03.2012_en.pdf>.
[27] *Postanovlenie plenuma Verkhovnogo Suda Rossijskoj Federacii № 29 „O sudebnoj praktike po delam o krazhe, grabezhe i razboe“* [Plenary Resolution of Supreme Court of the Russian Federation No. 29 „On Judicial Practice in Cases of Theft and Robbery] [interaktyvus]. Moskva, 2002-12-27 [žiūrėta 2015-09-19]. <http://www.supcourt.ru/Show_pdf.php?Id=7236>.
[28] *Ibid*.

vagystę, tokio asmens veiksmų negalima kvalifikuoti pagal aptariamą kvalifikuotą požymį[29]. Rusijos BK 158 str. pastabų 3 p. atskleista negyvenamosios patalpos ir saugyklos samprata[30]. Saugykla gali turėti tam tikrą įtaisą, skirtą užkirsti kelią patekimui į tokią saugyklą, pvz., patekimas į saugyklą pripažįstamas tada, kai padaroma prekių vagystė iš konteinerių, pašalinant muitinės plombą, pasibaigus muitiniam įforminimui. Kita objektų, galinčių būti pripažintais saugyklomis, grupė yra atitinkamos vietos, kurios turi atitikti dvi sąlygas: jos turi būti skirtos materialių vertybių saugojimui ir būti saugomos apsauginėmis priemonėmis arba aptvertos tvora.[31] Teismų praktikoje pagrįstai saugykla nepripažįstama visa saugoma gamyklos teritorija, o tik ta jos dalis, kuri skirta turtui laikyti, sandėliuoti ir saugoti[32]. Pasak daugumos Rusijos mokslininkų, jei asmuo turi teisę būti patalpoje tik tam tikru metu (pvz., gamykloje ar parduotuvės salėje darbo metu), patekimas į tokias patalpas ne darbo metu bus laikomas neteisėtu, o jei asmuo tose patalpose yra teisėtai, bet pietų pertraukos metu arba po darbo pabaigos iš tų patalpų neišeina, pasislepia, norėdamas pagrobti turtą, tada tai taip pat laikoma neteisėtu patekimu (beje, tokios pačios praktikos laikomasi ir Lietuvos baudžiamojoje teisėje)[33].

Kaip buvo minėta aukščiau, Lenkijos BK 279 str. nedetalizuoja vietos į kurią įsilaužiama, siekiant pagrobti turtą. Darytina išvada, kad Lenkijos įstatymų leidėjas numatė labai platų šio požymio taikymą, leisdamas bet kokią vietą, kurioje šalinamos kliūtys, laikyti įsilaužimo vieta. Manytina, tai gali būti bet kokia patalpa su užrakinamomis durimis ar uždaromais langais arba kitos vietos, kurios saugomos kokiomis nors apsaugos priemonėmis. Lenkijos BK 279 str. taikomas ir tada, kai „[...] kaltininkas sąmoningai pasiekia tai, kad jis užrakinamas tam tikroje patalpoje, po to iš vidaus pašalina materialinę kliūtį, pvz., išmuša langą ir pasprunka su grobiu [...]“[34]. Taip pat pažymėtina, „kai automobilis pagrobiamas įveikiant mechaninius ar kitus automobilio užraktus (išmušant langą, išlaužiant durelių spyną, pritaikant padirbtus raktus) nusikalstama veika kvalifikuojama kaip vagystė su įsilaužimu [...]. Įdomu ir tai, kad pagal šį straipsnį kvalifikuojami ir tie atvejai, kai automobilis pagrobiamas be įsilaužimo, pvz., pakrovus ant vilkiko, nugabenus ir tik tada į jį įsilaužus“[35].

---

[29] Borzenkova, G.N., Komissarova, V.S., *supra* note 15, p. 274.

[30] Negyvenamoji patalpa suprantama kaip pastatas ar konstrukcija, nepaisant nuosavybės formos, skirta laikinam žmonių buvimui arba materialinių vertybių laikymui gamybiniams ar tarnybiniams tikslams. Saugykla traktuojama plačiai, numatant kad tai patalpa, atskirta nuo gyvenamųjų struktūrų, teritorijos dalys, vamzdynai ar kiti įrengimai, nepriklausomai nuo nuosavybės formos, skirti pastoviam ar laikinam materialinių vertybių saugojimui.

[31] Korobeeva, A.I., *supra* note 14, p. 233.

[32] *Ibid*.

[33] *Ibid*., p. 239., Borzenkova, G.N., Komissarova, V.S., *op. cit.*, Karpova, N.A., *supra* note 16, p. 102., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.

[34] Wąsek, A. *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz. Tom II*. Warszawa, 2004. p. 717 (Cituota iš: Vosyliūtė, A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę, supra* note 8, p. 132).

[35] Czernicka, M. *Kodeks karny. Edycja druga*. Warszawa: C.H.Beck, 2005, p. 312 (Cituota iš: Vosyliūtė, A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę, supra* note 8, p. 174).

Vokietijos BK 243 str. 1 d. 2 p. numatytas *turto, saugomo sandariame konteineryje arba kitokia apsaugine įranga, pagrobimas*, kaip nusikaltimo pavojingumą didinantis požymis. Reikėtų atkreipti dėmesį, kad Lietuvoje „įsibrovimo į saugyklą“ požymis gali būti siejamas su neteisėtu patekimu į tam tikrą įrenginį, iš kurio pagrobiamas turtas[36], o šiuo atveju, pagal Vokietijos BK esančią formuluotę, matyti, jog akcentuojamas paties turto, saugomo specialiomis apsaugos priemonėmis, nebūtinai jas įveikiant, pagrobimas. Vadovaujantis LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimu, „jei BK 119, 254, 256, 263, 296, 302, 306 str. numatytais veiksmais kartu pagrobiamas apyvartoje esantis turtas (pvz., radioaktyvios ar branduolinės medžiagos pagrobiamos kartu su kapsule ar kasete, kurioje jos buvo laikomos, narkotinės medžiagos pagrobiamos kartu su seifu, kuriame jos saugomos) tai tokia veika kvalifikuojama kaip idealioji sutaptis su veikomis, numatytomis BK 178 ir 180 str.“[37]. Darbo autoriaus nuomone, pagrobus turtą, kuris nėra išimtas iš apyvartos kartu su jį saugančiomis bet kokiomis apsaugos priemonėmis (pvz., plombos, konteineris, seifas ir pan.), t.y. jų neįveikiant, nusikalstama veika atitiktų BK 178 str. 1 ar 4 d. nustatytas sudėtis, jeigu nebūtų nustatyta kvalifikuojančių (pavojingumą didinančių) požymių.

Nors Bulgarijos BK nėra vagystę kvalifikuojančio požymio tiesiogiai susijusio su įsibrovimu, įsilaužimu ir pan., tačiau, manytina, Bulgarijos BK[38] 195 str. 1 d. 3 p. įtvirtintą požymį *vagystė, padaryta sunaikinant, sugadinant ar pažeidžiant kliūtis, sukurtas asmenų arba turto saugojimui*, galima būtų prilyginti aptartų užsienio valstybių nustatytiems įsibrovimo ar įsilaužimo požymiams. Kadangi įsibrovimas gali pasireikšti ne tik neteisėtu patekimu, bet ir kliūčių įveikimu, todėl ir šis Bulgarijos BK nustatytas požymis atspindi vieną iš įsibrovimo būdų, t.y. kliūčių šalinimą. Manytina, bet koks kliūties šalinimas (nesvarbu, ar tai bus daroma sunaikinant, sugadinant ar pažeidžiant ją), šiuo atveju, daromas tam, kad prieiti prie grobiamo turto, o kliūčių buvimas tik apsunkina nusikalstamos veikos padarymą ir sudaro prielaidas papildomoms kaltininko pastangoms, norint pagrobti turtą.

Akcentuotina tai, kad tam tikrose valstybėse, pvz., Švedijoje ir Suomijoje *įsibrovimas* siejamas išimtinai tik su *gyvenamąja patalpa*. Šių valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose nenumačius kitokių su įsibrovimu susijusių alternatyvių požymių, šiam suteikiamas išskirtinumas. Turto pagrobimas, įsibraunant į gyvenamąją patalpą yra įstatymų leidėjų prioretizuojamas, nustatant ypatingą reikšmę kitų įsibrovimo vietų atžvilgiu. Be to, šios šalys ne vienintelės, kuriose gyvenamoji vieta išskiriama iš kitų alternatyvių įsibrovimo vietų: antai atskirame Vokietijos BK 244 str. yra įtvirtinta dar labiau pavojingesnė vagystės sudėtis, susijusi

[36] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.
[37] *Ibid*.
[38] Criminal Code of the Republic of Bulgaria (English version) [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-19]. <http://www.legislationline.org/documents/action/popup/id/8881/preview>.

su įsibrovimu ar patekimu į gyvenamąją patalpą, Vokietijos BK 243 str. 1 d. 1 p. atžvilgiu. Taipogi Rusijos BK 158 str. 3 d. esantis neteisėto patekimo į gyvenamąją patalpą[39] požymis vertinamas ne kaip kvalifikuotas, o kaip itin kvalifikuotas vagystės požymis, taip atribojant gyvenamąsias ir negyvenamąsias patalpas[40] viena nuo kitos ir nustatant griežtesnę baudžiamąją atsakomybę. Rusijoje didesnis šio požymio pavojingumas susijęs su tuo, kad paprastai gyvenamosiose patalpose saugomas vertingiausias asmeninis turtas, o tokių patalpų vagystėmis užsiimantys asmenys išsiskiria visuomenei keliamu pavojumi. Tarp šių asmenų pastebimas vyraujantis skaičius recidyvistų ir visuomenei naudingos veiklos nevykdančių asmenų, kas ir sudaro vieną iš kriminalinio profesionalumo rodiklių.[41] Žvelgiant į Lietuvos baudžiamąją teisę, šiandien vagystės padarymas įsibraunant į gyvenamąją patalpą nėra išskirtas iš kitų vagystę kvalifikuojančių požymių (dabar negaliojančio, 1961 m. BK[42] 271 str. 3 d. „įsibrovimas į gyvenamąją patalpą“ buvo laikomas labiau pavojingumą didinančiu požymiu, nei „įsibrovimas į negyvenamąją patalpą“). Tokiu būdu Lietuvos įstatymų leidėjas suteikė vienodą nusikalstamos veikos pavojingumo vertinimą braunantis į gyvenamąsias ir negyvenamąsias patalpas. Atsižvelgiant į nurodytas užsienio valstybes, darytina išvada, kad Skandinavijos šalių, Vokietijos ir Rusijos baudžiamaisiais įstatymais griežčiau saugoma nuosavybė gyvenamosiose patalpose, nei kitose patalpose ar erdvėse. Toks reglamentavimas, manytina, parodo valstybių požiūrį ne tik į gyvenamosios patalpos neliečiamumą, bet ir į fizinių asmenų privatumo apsaugą.

Lietuvos BK 25 str. 2 d. įtvirtinta paprasta *bendrininkų grupė*, kuri siejama su tokios grupės susiformavimu bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje ir bent su dviejų vykdytojų buvimu. Lietuvoje tokia bendrininkų grupė nėra laikoma vagystę kvalifikuojančiu požymiu. Padarius vagystę bendrininkų grupėje, tai laikoma baudžiamąją atsakomybę sunkinančia aplinkybe (BK 60 str. 1 d. 1 p.), dėl to vadovaujantis BK 61 str. nuostatomis, skiriant bausmę į šią atsakomybę sunkinančią aplinkybę atsižvelgiama ne asmens naudai. Tiesa, kai kurios užsienio valstybės bendrininkų grupę vis dėlto laiko vagystę kvalifikuojančiu požymiu, pvz., Prancūzijos BK 311-4 str. 1 p. išskirta vagystė, *padaryta dviejų ar daugiau vykdytojų arba kitų*

[39] Pagal Rusijos BK 139 str., gyvenamoji patalpa – individualus gyvenamasis namas, susidedantis iš gyvenamųjų ir negyvenamųjų kambarių, taip pat patalpos, nepriklausomai nuo nuosavybės formos, įeinančios į gyvenamąsias infrastruktūras bei kitos patalpos ar statiniai, pritaikyti pastoviam ar laikinam gyvenimui.

[40] Gaukhman, L.D. *Kvalifikacija prestuplenij: zakon, teorija, praktika. 3-e izdanie, pererabotannoe i dopolnennoe, supra* note 13, p. 380., Karpova, N.A., *supra* note 16, p. 106. Anot L.D. Gaukhman, gyvenamosiomis patalpomis galime laikyti ir viešbučio kambarį, sodybą, sodo namą ir atskiras dalis, pritaikytas žmonių poilsiui, pvz., balkonus, užstiklintas verandas ir kt. Patalpos, nepritaikytos laikinam ir pastoviam žmonių gyvenimui, pvz., rūsys, klėtis, garažas, nepatenka į gyvenamosios patalpos sąvoką. Pasak N.A. Karpovos, gyvenamosioms patalpoms nepriskiriama ir traukinio kupė, motorlaivio kajutė, sunkvežimio kabina, lėktuvo ir automobilio salonas, nes tai - transporto priemonės, skirtos komfortiškam žmonių transportavimui, o ne pritaikytos žmonėms gyventi.

[41] Borzenkova, G.N., Komissarova, V.S, *supra* note 15, p. 276.

[42] Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 1961, Nr. 18-147.

bendrininkų, kurie nesuformuoja organizuotos grupės. Suomijos BK 28 skyriaus 2 str. 4 p. nurodyti *kaltininko ir jo bendrininko pasisavinto turto*, Bulgarijos BK 195 str. 1 d. 5 p. *vagystės, padarytos kartu veikiančių dviejų arba daugiau asmenų*, Rusijos BK 158 str. 2 d. a) p. *iš anksto susitarusių asmenų grupės*[43] kvalifikuoti vagystės sudėties požymiai. Akivaizdu, kad šiose valstybėse, kaip ir Lietuvoje, bendrininkavimo grupė siejama mažiausiai su dviem asmenimis. Tačiau kitaip, nei nurodytose valstybėse, Rusijos BK numato, kad bendrininkavimo grupei būtinas išankstinis grupės narių susitarimas dėl nusikalstamos veikos (nebūtinai vagystės) padarymo. Nustačius tokios grupės išankstinį susitarimą, nėra būtina, kad visi bendrininkai pilnai realizuotų objektyviuosius nusikalstamos veikos sudėties požymius, nes yra bendravykdytojai: pvz., kišenvagystės atveju vienas iš bendrininkų prapjauna rankinę, kitas – ištraukia iš jos piniginę, o trečias dengia pirmųjų veiksmus[44]. Šveicarijos BK[45] 139 str. 3 d. 1 p. taip pat numatytas *bendrininkų grupės, sukurtos plėšimų arba vagysčių darymui*, vagystę kvalifikuojantis požymis. Kita vertus, tam tikrose valstybėse nors ir yra reglamentuojamas bendrininkavimo institutas (pvz. Lenkijos BK 20, 21, 23, 24 straipsniai arba Švedijos BK 23 skyriaus 4 – 6 straipsniai), bet bendrininkavimo grupės, kaip vagystę kvalifikuojančio požymio, nenumatyta.

Labiau pavojingesnė bendrininkavimo forma nei bendrininkų grupė yra *organizuota grupė*[46], todėl natūralu, kad daugelis užsienio valstybių ją laiko vagystę kvalifikuojančiu požymiu. Tiesa, iš kitos pusės, organizuota grupė didina pavojingumą ne tik vagystės, tačiau ir bet kurios kitos nusikalstamos veikos.

Įdomu pastebėti, kad įvairiose valstybėse organizuotos grupės definicijos nevienodos, bet iš jose atsispindinčių požymių akivaizdu, jog tokia bendrininkavimo forma yra aukštesnio organizuotumo lygio. Rusijos BK 158 str. 4 d. a) p. įtvirtintas vagystę itin kvalifikuojantis požymis *organizuota grupė*, suprantamas kaip pastovi asmenų grupė, iš anksto sutarusi daryti vieną ar daugiau nusikaltimų. Tokios grupės pastovumas ir išankstinis susitarimas - privalomos sąlygos, tiesiogiai išplaukiančios iš Rusijos BK pateikiamo apibrėžimo. Lietuvos BK 25 str. 3 d., organizuota grupė siejama su jos susidarymu bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje, susitarimu daryti tam tikro sunkumo nusikaltimus ir su užduočių ar vaidmenų pasiskirstymu. Pastovumas ir (arba) išankstinis susitarimas nėra imperatyviai įtvirtinti Lietuvos BK pateikiamoje organizuotos grupės sampratoje. Priešingai nei Rusijos BK bei, kaip matysime ir

[43] Pagal Rusijos BK 35 str. 2 d. iš anksto susitarusių asmenų grupė – dviejų arba daugiau iš anksto susitarusių asmenų dalyvavimas nusikalstamos veikos darymo metu.
[44] Gaukhman, L.D. *Kvalifikacija prestuplenij: zakon, teorija, praktika. 3-e izdanie, pererabotannoe i dopolnennoe, supra* note 13, p. 375.
[45] Criminal Code of the Swiss Confederation (English version) [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-21]. <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/5686/file/Swiss_CC_1937_am2014_en.pdf>.
[46] Gutauskas, A. *Organizuoto nusikalstamumo baudžiamasis teisinis vertinimas pagal naują baudžiamąjį kodeksą, supra* note 11, p. 33.

kitų valstybių BK, šie požymiai Lietuvoje išplaukia iš baudžiamosios teisės doktrinos ir teismų praktikos[47]. Be to, Lietuvoje asmuo subūręs tokią grupę arba jai vadovavęs, yra laikomas organizatoriumi pagal Lietuvos BK 24 str. 4 d. ir skiriant bausmę neabejotinai atsižvelgiama į šią bendrininko rūšį (Lietuvos BK 58 str.). Tačiau pagal Rusijos BK 35 str. 5 d. toks asmuo atsako ne tik kartu su kitais grupės nariais už padarytus nusikaltimus, bet ir už tokios grupės sukūrimą pagal atitinkamus Rusijos BK straipsnius, pvz., 208, 209 ar 282.1.

Prancūzijos ir Vokietijos baudžiamuosiuose įstatymuose *organizuotos grupės* padaryta vagystė įtvirtinta atskiruose straipsniuose (pvz., Prancūzijos BK 311-9 str., Vokietijos BK 244 ir 244a str.). Panašiai kaip Rusijos baudžiamajame įstatyme, organizuota grupė apibrėžiama ir Prancūzijos BK 132-71 str. numatant, kad tai iš anksto susitarusių ir atlikusių rengimosi veiksmus, žmonių grupė, suformuota vienos ar daugiau nusikalstamų veikų darymui. Priešingai nei kitose analizuojamose valstybėse, Prancūzijos BK 311-9 str. organizuotą grupę skirsto į atskiras rūšis – paprastą, smurtinę ir ginkluotą[48], taip numatant atitinkamai griežtesnes bausmes. Vokietijos BK 244 str. organizuota grupė siejama su *banditų*[49] *gaujos, sukurtos pakartotinų vagysčių ir plėšimų darymui, dalyvaujant bent vienam gaujos nariui*. Vokietijos baudžiamojoje teisėje, „gauja“[50], kaip terminas, iš pradžių buvo vartojamas darant nusikalstamas veikas tik prieš nuosavybę, bet vėliau šis terminas tapo plačiau vartojamas ir darant kitas nusikalstamas veikas. Atkreiptinas dėmesys, kad Vokietijos BK įtvirtintas analizuojamas vagystės kvalifikuotas požymis griežtai siejamas su kito gaujos nario dalyvavimu nusikaltimo padaryme. Manytina, tokia kvalifikuoto požymio konstrukcija yra kritikuotina, nes iš pačios „gaujos“ sąvokos aiškiai matyti bendras kelių asmenų dalyvavimas pakartotinų nusikalstamų veikų daryme. Taip pat pabrėžtina, kaip ir Lietuvos, taip ir Vokietijos baudžiamojoje teisėje, vieno iš gaujos narių dalyvavimas nėra griežtai siejamas su tuo, kad jis būtinai įvykdytų visus nusikalstamos veikos objektyviuosius sudėties požymius, nes pakanka, jog šiuos realizuotų bent vienas gaujos narys, o kitų gaujos narių dalyvavimas gali pasireikšti kaip daliniu objektyviųjų požymių įgyvendinimu, pvz., buvimu šalia, aplinkos stebėjimu, pagalbinių veiksmų atlikimu ir kt[51]. Beje, Vokietijos 244a str. numatyta dar pavojingesnė banditų gaujos vagystė, kai nusikaltimo padarymui pasitelkiami ginklai arba pagrobiamas turtas, saugomas specialiomis priemonėmis, arba

[47] Gutauskas, A. *Organizuota grupė kaip organizuoto nusikalstamumo forma ir jos baudžiamasis teisinis vertinimas, supra* note 11, p. 66.; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gegužės 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-284-696/2015); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. liepos 14 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-304-942/2015).

[48] Paprasta, kurioje nenaudojamas smurtas; smurtinė, kurioje naudojamas smurtas; ginkluota, kurioje panaudojamas ginklas, kuriam būtina licencija arba ginklas, kuris draudžiamas įstatymo bei šiais ginklais grasinant.

[49] Lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-21]. <http://www.lkz.lt/startas.htm>. Pagal lietuvių kalbos žodyną, banditas – plėšikas.

[50] „Gauja“ Vokietijos baudžiamojoje teisėje suprantama kaip žmonių grupė, kuri su aiškiai išreikštu ar pasyviu pritarimu, nusprendžia kartu daryti pakartotines nusikalstamas veikas.

[51] Zhalinskij, A. Eh. *Sovremennoe nemeckoe ugolovnoe pravo* [Modern German Criminal Law]. Moskva: Prospekt, 2006, p. 431-432.

įsibraunama į gyvenamąsias patalpas. Bulgarijos BK 195 str. 1 d. 9 p., kaip vagystės pavojingumą didinantis požymis, taip pat išskirta *organizuota grupė*[52], tačiau, kitaip nei aukščiau nurodytose valstybėse, ši siejama mažiausiai su trimis asmenimis.

Nepaisant to, kad Švedijoje ir Lenkijoje yra bendrininkavimo institutas, tačiau organizuotos grupės, kaip vagystę kvalifikuojančio požymio, taip pat nenustatyta. Suomijoje organizuotos grupės irgi nėra, bet, manytina, Suomijos BK įtvirtinta kvalifikuota bendrininkavimo grupė apima ir pavojingesnę bendrininkavimo formą, t.y. organizuotą grupę.

Skandinavijos šalyse numatyti ir tokie vagystę kvalifikuojantys požymiai kaip *šaunamųjų ginklų, sprogstamųjų medžiagų arba kitų panašių pavojingų priemonių ar įrankių turėjimas* nusikalstamos veikos darymo metu (Švedijos BK 8 skyriaus 4 str. ir Suomijos BK 28 skyriaus 2 str. 4 p.). Panašiai ir Šveicarijoje, kurioje irgi numatytas vagystės pavojingumą didinantis požymis - *šaunamojo ginklo arba kito pavojingo ginklo turėjimas vagystės darymo metu* (Šveicarijos BK 139 str. 3 d. 2 p.). Vokietijos BK 244 str. yra įtvirtintas požymis, žymintis turto pagrobimą, kurio darymo metu *kaltininkas ar jo bendrininkas turi su savimi ginklą arba kitą pavojingą žalojimui skirtą daiktą*; arba *turi su savimi ginklą ar įrankį tam, kad išvengtų arba įveiktų kito asmens pasipriešinimą, panaudodamas fizinį smurtą ar grasindamas jį panaudoti*. Pagal Vokietijos baudžiamąją teisę, ginklą, pavojingą žalojimui skirtą daiktą ar įrankį turi tas asmuo, kuris bet kuriuo nusikalstamos veikos darymo metu yra paruošęs jį panaudojimui, pvz., užtaisytas ginklas, atlenkta sulankstomo peiliuko geležtė[53]. Anot W. Joecks, savadarbiai sukonstruoti ginklai bei ginklai, netinkami naudoti pagal paskirtį, nepatenka į ginklų kategoriją, todėl laikomi kaip pavojingi žalojimui skirti daiktai. Pažymėtina, toks turto pagrobimas, būtent susijęs su ginklo turėjimu ar potencialiu jo panaudojimu nusikalstamos veikos darymo metu, vertinamas ne tik kaip aptariama kvalifikuota ginkluota vagystė, bet ir kaip kvalifikuotas plėšimas (Vokietijos BK 250 str.)[54]. Kadangi šie kvalifikuoti požymiai yra identiški abiejose sudėtyse, toks vertinimas yra kritikuotinas, nes iškyla atribojimo, kurią nusikalstamos veikos sudėtį taikyti, problema. Specifinis vertinimas yra numatytas ir Vokietijos BK 252 str., kuriame nustatyta *plėšikiškos vagystės* sudėtis. Anot vokiečių baudžiamosios doktrinos, skirtingai traktuojamos situacijos, kai panaudojamas smurtas, siekiant pagrobti turtą (Vokietijos BK 250 str. plėšimas - *aut. pastaba*) ir kai tai padaroma „ant karštųjų“, siekiant pagrobtą, bet dar neužvaldytą turtą *išlaikyti* nuo vykdomo pasipriešinimo (Vokietijos BK 252 str. plėšikiška

[52] Pagal Bulgarijos BK 93 str. 20 d., organizuota grupė – trijų ar daugiau asmenų grupė, kurios tikslas tokių pačių nusikaltimų darymas valstybės teritorijoje arba už jos ribų. Taip pat nurodoma, kad tokia grupė nebūtinai pasiskirsto funkcijomis tarp grupės narių, tačiau yra veikianti jau tam tikrą laiką arba turinti išvystytą struktūrą.
[53] Zhalinskij, A. Eh., *supra* note 51, p. 429.
[54] Joecks, W., *supra* note 17, p. 504.

vagystė – *aut. pastaba*)[55]. Toks vertinimas taip pat kritikuotinas, nes pvz., Lietuvoje plėšimas yra ir tada, kai grobiant turtą, tačiau, dar jo neužvaldžius, panaudojamas smurtas siekiant išlaikyti paimtą turtą[56]. Panašiai kaip Vokietijos BK, Prancūzijos BK 311-8 str. taip pat numato kvalifikuotą vagystę, kurios metu *buvo panaudotas ar grasinama panaudoti ginklą*; arba *turimas uždraustas ginklas ar ginklas, kuriam būtinas leidimas*.

Šių vagystę kvalifikuojančių požymių nustatymas Lietuvos BK nereikalingas, nes BK 60 str. 1 d. 10 p. šaunamųjų ginklų panaudojimas bet kurios nusikalstamos veikos darymo metu yra baudžiamąją atsakomybę sunkinanti aplinkybė. Kita vertus, Vokietijoje ir Prancūzijoje paminėti vagystę kvalifikuojantys požymiai turi konkrečių panašumų su Lietuvos BK 180 str. įtvirtinta plėšimo sudėtimi. Lietuvoje smurtinio pobūdžio turto pagrobimas, panaudojant fizinį ar psichinį smurtą, šaunamąjį ar nešaunamąjį ginklą, sprogmenį, peilį ar kitą specialiai žmogui sužaloti pritaikytą daiktą, kitaip atimant galimybę nukentėjusiam asmeniui priešintis, vertinamas kaip plėšimas. Todėl teismų praktikoje šie turto pagrobimo atvejai kvalifikuojami kaip plėšimas[57], plėšimo ir sveikatos sutrikdymo[58] arba plėšimo ir nužudymo[59] sutaptys.

Tam tikrose valstybėse išskiriami ir tokie vagystės pavojingumą didinantys požymiai kaip *turto pagrobimas, pasinaudojant nelaimingu atsitikimu arba visuotine nelaime* (Vokietijos BK 243 str. 1 d. 6 p.), *vagystės padarymas gaisro, potvynio, dužusio laivo, nelaimingo atsitikimo, karo arba socialinės nelaimės metu* (Bulgarijos BK 195 str. 1 d. 1 p.). Šias aplinkybes galima būtų laikyti specifinėmis, nes yra nenumatomos ir nekontroliuojamos[60]. Manytina, tokios galimos situacijos jau savaime yra labai pavojingos ir baisios, todėl svetimo turto pagrobimas, pasinaudojus bet kuria iš šių aplinkybių, rodo kaltininko ne tik žiaurumą, bet ir humaniškumo bei abejingumo trūkumą. Pastebėtina, Lietuvos BK 113 str. yra kriminalizuotas marodieriavimas, pasireiškiantis bet kokio turto, nepriklausomai nuo jo vertės, kainos ar teisinės priklausomybės, grobimu kautynių lauke iš nukautųjų ar sužeistųjų (nesvarbu, ar jie priklauso savo ar priešo ginkluotosioms pajėgoms, ar tai tiesiog civiliai asmenys)[61]. Ši nusikalstama veika iš dalies sutampa su vienu iš vagystę kvalifikuojančiu požymiu (turint omeny Bulgarijos BK), todėl

[55] Zhalinskij, A. Eh., *supra* note 51, p. 441-442.
[56] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 8 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-488/2011); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. balandžio 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-251/2004).
[57] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. birželio 2 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-300-699/2015).
[58] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. birželio 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-325/2013).
[59] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. birželio 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-283/2014).
[60] Tokioms ir panašioms aplinkybėms iliustruoti civilinėje teisėje vartojamas terminas „*force majeure*“ – reiškiantis nenugalimą jėgą, atsiradusią nuo asmenų valios nepriklausančių priežasčių.
[61] Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. II tomas. Specialioji dalis (99-212 straipsniai). Vilnius: Registrų centras, 2009, p. 77.

Lietuvoje nėra pagrindo jo įtraukti į vagystę kvalifikuojančių požymių sąrašą. Be to, šių užsienio valstybėse įtvirtintų vagystę kvalifikuojančių požymių nustatymas Lietuvos BK nėra tikslingas, nes visi iš jų laikomi bet kokios nusikalstamos veikos baudžiamąją atsakomybę sunkinančiomis aplinkybėmis (BK 60 str. 1 d. 8 p.), į kurias atsižvelgiama individualizuojant bausmę.

Tenka pastebėti, jog yra ir tokių kvalifikuojančių požymių, kai *vagystės darymo metu sugadinamas, sunaikinamas arba pažeidžiamas grobiamas turtas* (Prancūzijos BK 311-4 str. 8 p.). Lietuvos BK šio vagystę kvalifikuojančio požymio nenumatyta, bet pažymėtina, pasitaiko atvejų, kai įsibraunant į patalpą, ryšių kabelių kanalų sistemą, saugyklą ar saugomą teritoriją, sugadinamas arba sunaikinamas kitas svetimas turtas tam, kad būtų prieita prie siekiamo pagrobti turto. Tokiais atvejais nustačius, kad sugadinto ar sunaikinto turto vertė viršija 3 MGL (nuo 2015 m. sausio 1 d. įsigaliojusių naujausių BK 190 str. „Turto vertės išaiškinimo“ pakeitimų, nedidelės vertė – kai turto vertė viršija 3 MGL, bet neviršija 5 MGL dydžio sumos – *aut. pastaba*)[62], veika kvalifikuojama kaip ideali BK 178 ir 187 straipsnių sutaptis[63]. Kita vertus, nesvarbu ką kaltininkas daro su pagrobtu turtu, kai vagystė jau baigta, t.y. ar jį išmetė, sudegino ir pan., nes tai jo veiksmams kvalifikuoti jau nebeturi reikšmės[64].

Kai kuriose valstybėse, kaip vagystę kvalifikuojantys požymiai, yra *kišenvagystė* arba panašūs į ją. Štai Švedijos BK 8 skyriaus 4 str. skiriamas *turto, kurį nukentėjusysis nešasi su savimi, pagrobimo* kvalifikuotas požymis. Šis požymis, manytina, Lietuvoje būtų apimamas slaptos vagystės, kai turtas pagrobiamas pastebint nukentėjusiajam, tačiau dėl mažametystės, ligos ar kitokios būsenos (pvz., girtumo, narkotinio apsvaigimo) nesuvokiama kaltininko veiksmų, atviros vagystės ir kišenvagystės kvalifikuotų požymių. Rusijos BK 158 str. 2 d. d) p. skiriama *vagystė iš asmens drabužių, rankinės ar kito rankinio bagažo, kurį nukentėjusysis turi su savimi*. „Turėjimas su savimi“ Rusijos baudžiamojoje teisėje suprantamas ne tik kaip krepšio, lagamino, kuprinės, rankinės ar kito rankinio bagažo laikymas rankose, nešimas ant peties ar nugaros arba turėjimas prie savęs, bet ir kaip drabužio, kurį nukentėjusysis yra apsivilkęs arba laiko rankose[65] (kitaip tariant, kaip visuma drabužių, esančių ant nukentėjusiojo kūno bei prie

[62] Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 190 straipsnio pakeitimo įstatymas. *Teisės aktų registras*. 2014, Nr. 2014-21142., Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos išmokų atskaitos rodiklių ir bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio nustatymo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 83-3294., Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. rugsėjo 3 d. nutarimas Nr. 897 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 14 d. nutarimo Nr. 1031 “Dėl bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio patvirtinimo“ pakeitimo“. *Teisės aktų registras*. 2014, Nr. 2014-12127. Šiuo metu 1 BBND (MGL) yra 37,66 eurai.

[63] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.

[64] Vosyliūtė, A. *Vagystės baigtumo nustatymo problemos Lietuvos Respublikos teismų praktikoje, supra* note 8, p. 151.

[65] Gaukhman, L.D. *Kvalifikacija prestuplenij: zakon, teorija, praktika. 4-e izdanie, supra* note 13, p. 393.

jo[66]). Esminis aspektas yra drabužių, rankinės ar kito rankinio bagažo buvimas prie nukentėjusiojo, t.y. fizinis turėjimas arba buvimas nukentėjusiojo matomumo zonoje, pvz., švarkas, iš kurio grobiama piniginė, gali būti ant nukentėjusiojo kūno, laikomas rankoje, pakabintas ant kėdės ar padėtas ant gulto ir pan. Todėl svarbiausia, kad tas turtas būtų šalia nukentėjusiojo arba faktinėje jo kontrolės sferoje[67] taip, kad pastarasis turėtų realią galimybę jį apsaugoti[68]. Kriminologijoje kišenvagystė (beje ir vagystė, įsibraunant į gyvenamąją patalpą) laikoma profesionaliausia vagystės rūšimi, todėl Rusijoje yra kvalifikuota. Šio vagystę kvalifikuojančio požymio įtvirtinimas Rusijos BK susijęs su nepasiturinčių gyventojų apsauga nuo kišenvagių.[69] Atkreiptinas dėmesys, kad Rusijoje, kitaip nei Lietuvoje, kišenvagystė nesiejama griežtai tik su vieša vieta, todėl baudžiamoji atsakomybė kyla ir tuo atveju, jei ji padaroma ne viešoje vietoje. Manytina, toks Rusijos įstatymų leidėjo sprendimas - teisingas ir pagrįstas, o Lietuvoje įtvirtintas kišenvagystės kvalifikuotas požymis galėtų būti tobulintinas. Turtas gali būti pagrobtas aptariamu būdu ne tik gatvėje, kavinėje, prekybos centre, ar viešajame transporte, bet ir pvz., bute, esant pakviestiems asmenims ar pan., o nuo to nusikaltimo pavojingumas nesumažėja, nes patyrusiam ir turinčiam specialių įgūdžių kišenvagiui ne vieša vieta nėra kliūtis, įgyvendinti savo nusikalstamą sumanymą.

Kai kuriose valstybėse (pvz., Prancūzijoje, Bulgarijoje, Rusijoje) nusikalstamos veikos padarymo vieta rodo didesnį pavojingumą ir įgauna kvalifikuojamąją reikšmę. Prancūzijos BK 311-4 str. 7 p. numatytas *vagystės, padarytos viešajame transporte arba viešojo transporto stotelėje* kvalifikuojantis požymis. Nors Lietuvos BK tokio požymio nėra, manytina, jo įtraukimas į vagystę kvalifikuojančių požymių sąrašą nėra tikslingas, nes Lietuvos baudžiamojoje teisėje išskiriami slaptas ir atviras svetimo turto pagrobimo būdai, kišenvagystė ar didelės vertės turto pagrobimas, apima šį požymį. Bulgarijos BK 195 str. 1 d. 8 p. numatyta *vagystė iš kapo*, kaip vagystę kvalifikuojantis požymis. Lietuvoje daiktai palaidoti kartu su mirusiuoju, nėra svetimas turtas, todėl negali būti vagystės dalyku[70]. Tačiau, kaip nurodo A. Drakšienė, „tuo atveju, kai savininkas paslepia savo turtą karste ir jį sąmoningai palaidoja kartu su mirusiuoju, tokie daiktai gali būti vagystės dalyku“[71]. Pastebėtina, Lietuvos BK 311 str. 2 d. numatyta baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą kapo atkasimą ir paėmimą bet kokių ten buvusių daiktų. Todėl Bulgarijos BK įtvirtintas vagystę kvalifikuojantis požymis Lietuvos

[66] Karpova, N.A., *supra* note 16, p. 97.
[67] Korobeeva, A.I., *supra* note 14, p. 246-248.
[68] Karpova, N.A., *op. cit.*, p. 98.
[69] Borzenkova, G.N., Komissarova, V.S., *supra* note 15, p. 276.
[70] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.
[71] Drakšienė, A., *supra* note 12, p. 19.

baudžiamajame įstatyme nereikalingas, nes daiktų paėmimas iš atkasto kapo yra laikomas specialiąja norma vagystės (Lietuvos BK 178 str.) atžvilgiu[72]. Rusijos BK 158 str. 3 d. b) p. nustatyta *vagystė iš naftotiekio, naftos produktų vamzdžių ar dujotiekio*. Rusijos baudžiamosios teisės doktrinoje naftotiekiai, naftos produktų vamzdžiai ir dujotiekiai apibrėžiami kaip vamzdžių, užtikrinančių naftos, gamtinių dujų, naftos produktų, naftos ir dirbtinio ar suskystintų angliavandenilio dujų, kondensato tarp įvairių ekonominių subjektų ir (arba) vartotojų transportavimo, rūšys[73]. Ši vagystės rūšis Rusijoje pastaruoju metu yra pakankamai paplitusi ir sudaro didelio masto grėsmę kuro ir energetikos komplekso saugumui. Toks nusikaltimas paprastai padaromas nesankcionuotu „įsibrovimu“ į naftotiekius, naftos produktų vamzdžius ir dujotiekius[74]. Šis vagystę kvalifikuojantis požymis turi panašumų ir skirtumų su kitais Rusijos BK įtvirtintais kvalifikuojančiais požymiais – „neteisėtu patekimu į negyvenamąją patalpą ar kitą saugyklą“ ir „neteisėtu patekimu į gyvenamąją patalpą“. Visi šie požymiai apibūdina ne tik vagystės padarymo vietą, bet naftotiekiai, naftos produktų vamzdžiai ir dujotiekiai yra ir viena iš saugyklos rūšių. Tačiau, kita vertus, skiriasi išvardintų vagysčių padarymo vietos ir dalykas. Vagystės iš naftotiekio, naftos produktų vamzdžių ar dujotiekio atvejais, pagrobiama išimtinai tik nafta, gamtinės dujos ir pan. Tuo tarpu padarius vagystę neteisėtai patenkant į negyvenamąją ar gyvenamąją patalpą arba saugyklą – veikos dalykas gerokai platesnis. Pažymėtina ir tai, kad vagystė iš negyvenamosios, gyvenamosios patalpos ar saugyklos padaroma į jas neteisėtai patenkant, o iš naftotiekio, naftos produktų vamzdžių ar dujotiekio – juos pažeidžiant, t.y. praduriant, perpjaunant, perlaužiant ir ištraukiant transportuojamas medžiagas per susidariusias angas.[75] Akcentuotina, kad šio specifinio itin kvalifikuoto požymio įtraukimas į vagystę kvalifikuojančių požymių sąrašą įnešė painiavos, nes „vamzdžio“ sąvoka įeina į „saugyklos“ sąvokos turinį, todėl pvz., naftos produktų vagystė iš naftotiekio gali būti kvalifikuota kaip vagystė iš saugyklos arba naftotiekio. Esant šiai specialių teisės normų konkurencijai, taikytinas aptariamas Rusijos BK 158 str. 3 d. b) p. vagystę itin kvalifikuojantis požymis.[76]

Vertinamųjų požymių buvimas baudžiamuosiuose įstatymuose yra žinomas ne tik Lietuvos (pvz., sunkūs padariniai BK 176, 250 str., bejėgiška būklė BK 129, 135, 138 str., didelė žala BK 181, 228, 294 str. ir kt.), bet ir kitų užsienio valstybių baudžiamojoje teisėje. Švedijos

[72] Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. III tomas. Specialioji dalis (213-330 straipsniai). Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 565.
[73] Lebedeva, V.M., Galakhova, A.V. *Osobennaja chast Ugolovnogo kodeksa Rossijskoj Federacii. Kommentarij, sudebnaja praktika, statistika* [Special part of the Criminal Code of the Russian Federation. Commentary, Judicial Practice, Statistics]. Moskva:Gorodec, 2009, p. 542.
[74] Karpova, N.A., *supra* note 16, p. 99.
[75] Gaukhman, L.D. *Kvalifikacija prestuplenij: zakon, teorija, praktika. 4-e izdanie, supra* note 13, p. 395-396.
[76] Rarog, A.I. *Ugolovnoe pravo Rossii: osobennaja chast. 4-e izdanie, pererabotannoe i dopolnennoe* [Russian Criminal Law: Special Part. Fourth Revised and Enlarged Edition]. Moskva: Ehksmo, 2010, p. 159.

BK 8 skyriaus 4 str. įtvirtintas, kaip vagystę kvalifikuojantis požymis, *žymios žalos sukėlimas* ir atitinkamai Suomijos BK 28 skyriaus 2 str. 2 p. numatytas toks pats požymis, tik šiek tiek išsamesnis (*atsižvelgiant į susiklosčiusias faktines aplinkybes, nukentėjusysis dėl prarasto turto patyrė žymią žalą*). Šių vertinamųjų požymių turinys Švedijos ir Suomijos baudžiamuosiuose įstatymuose neatskleisti. Pasak V. Mikelėno ir G. Švedo, „vertinamojo nusikalstamos veikos požymio turinys tiesiogiai neišplaukia iš baudžiamojo įstatymo teksto, [...] jo konstatavimas paliktas teismų praktikai“, atsižvelgiant į konkrečias bylos faktines aplinkybes[77]. Vertinamųjų požymių esmės atskleidimas ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje, priklauso teismų kompetencijai. Teismai turi diskreciją savo nuožiūra nustatyti ir aiškinti vertinamąjį požymį kiekvienu individualiu atveju (*ad hoc*)[78], nes konkretaus BK straipsnio dispozicija ir teisės aktai jo neatskleidžia. Rusijos BK 158 str. 2 d. c) p. taip pat nustatytas vagystės pavojingumą didinantis požymis – *žymios žalos nukentėjusiajam sukėlimas*. Anot L.D. Gaukhman, teismuose vertinant šį požymį atsižvelgiama į objektyvų ir subjektyvų kriterijus. Objektyvų kriterijų sudaro trys momentai: 1) pagrobto turto vertė, kuri negali būti mažesnė kaip 2 500 Rusijos rublių[79]; 2) nukentėjusiojo asmens finansinė padėtis bei 3) ryšys, tarp šių dviejų momentų. Subjektyvus kriterijus reikalauja nustatyti pagrobto daikto reikšmingumą savininkui ar kitam valdytojui. Įvertinus šiuos kriterijus teismas daro išvadą, ar padaryta vagystė sukėlė nukentėjusiajam žymią žalą ar ne. Tačiau pabrėžtina, žymios žalos viršutinis dydis negali viršyti 250 000 Rusijos rublių, kadangi pagrobus turtą, kurio vertė viršija nurodytą sumą, jau yra inkriminuojamas itin vagystę kvalifikuojantis požymis – stambus mastas.[80] Taigi, norint veiką kvalifikuoti pagal šį požymį, būtina įvertinti ne tik pagrobto turto kainą, jo reikšmę asmeniui, bet ir asmens finansinę būklę.

Žvelgiant į Lietuvos BK, žymi[81] žala, kaip vagystę kvalifikuojantis požymis, nenustatytas. Lietuvoje esantis vertinamasis požymis „didelė žala“ yra įtvirtintas ne tik BK XXVIII skyriaus 179, 181, 186 ar 188 str., bet ir kituose skyriuose, kaip kvalifikuojantis požymis. Nors teismų praktikoje 250 MGL dydžio žala paprastai pripažįstama didele žala, tačiau toks dydis negali būti formalizuojamas ir laikomas nenuginčijama riba, nustatant turtinės žalos dydį. Todėl didelė (nedidelė) žala nėra tolygi turto vertės išaiškinimui BK 190 str.[82] Pritartina,

---

[77] Švedas, G. *Baudžiamosios politikos pagrindai ir tendencijos Lietuvos Respublikoje*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006, p. 87.; Mikelėnas, V., Mikelėnienė, D. *Teismo procesas: Teisės aiškinimo ir taikymo aspektai*. Vilnius: Justitia, 1999, p. 153.

[78] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. birželio 14 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-305/2011).

[79] Rusijos rublio kursas, kitimo grafikas [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-30]. < http://www.bankai.lt/valiutos/valiutu-kursai/rub>. 2015 rugsėjo 30 d. oficialus EUR/RUB kursas 1 EUR = 73,2416 RUB.

[80] Gaukhman, L.D. *Kvalifikacija prestuplenij: zakon, teorija, praktika. 4-e izdanie, supra* note 13, p. 392-393.

[81] Lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-30]. <http://www.lkz.lt/startas.htm>. Pagal lietuvių kalbos žodyną, „žymus“ – svarbus, reikšmingas, didelis.

[82] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. vasario 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-153/2005) (Cituota iš: Veršekys, P. *Vertinamieji nusikalstamos veikos sudėties požymiai*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2013, p. 210.).

kad turtiniuose nusikaltimuose vertinant, ar buvo didelė žala, turi būti atsižvelgiama į žalos piniginę išraišką, nukentėjusiojo materialinę padėtį, nusikalstamos veikos dalyko reikšmingumą nukentėjusiajam, pagrobtų daiktų kiekį (dydį), nukentėjusiojo išlaikytinių buvimą (jų skaičių), nukentėjusiojo nuomonę ir pan[83]. Vagystės atveju, nukentėjusysis taip pat gali pakliūti į sudėtingą situaciją dėl netekto turto (pvz., pagrobtas turtas yra jo kokia nors darbo priemonė, be kurios jis negali tiesiogiai dirbti ir tai lemia pajamų šaltinio praradimą arba pagrobia kokį nors jo paties pagamintą pardavimui skirtą daiktą ir dėl to patiria žalą, nes negauna pajamų, kurias būtų gavęs, jei nebūtų vagystės ir pan.). Sutiktina su A. Drakšiene, kad tada, kai kaltininkas padaro žalą fiziniam asmeniui, įmonei, įstaigai ar pan. nusikalstamais veiksmais numatytais pvz., BK 178 str., gali būti pareikštas civilinis ieškinys dėl nusikaltimu padarytos žalos dydžio atlyginimo[84]. Todėl, manytina, „žymios (arba didelės – *aut. pastaba)* žalos“ vertinamojo (ir kvalifikuojamojo) požymio nustatymas tarp vagystę kvalifikuojančių požymių yra nebūtinas ir netikslingas, nes civiliniu ieškiniu galima prisiteisti patirtą žalą baudžiamojo arba civilinio proceso tvarka.

Vagystės padarymo būdas – slaptas ar atviras, turi esminės reikšmės nusikalstamos veikos kvalifikavimui pagal Lietuvos BK 178 str. Tačiau reikia pripažinti, kad ne visose analizei pasirinktose valstybėse pabrėžiamas *atviras* vagystės pobūdis. Tai rodo, jog užsienio valstybių įstatymų leidėjai neatriboja slaptos ir atviros vagystės, tokiu būdu vienodai vertindami šiuos vagystės padarymo būdus. Rusijoje tokios vagystės yra vertinamos kaip dvi savarankiškos nusikalstamos veikos, t.y. Rusijos BK 158 str. numato slaptą vagystę su visais kvalifikuojančiais požymiais 2-4 d., o 161 str. – atvirą vagystę ir kvalifikuojančius požymius 2-3 d.[85] Palyginus šių straipsnių sankcijas (slaptos nekvalifikuotos vagystės atveju baudžiama iki dviejų metų laisvės atėmimo bausme, o atviros nekvalifikuotos vagystės atveju – iki ketverių), akivaizdu, jog Rusijos įstatymų leidėjas (beje ir Lietuvos) griežčiau vertina atvirąją vagystę, todėl darytina išvada, jog ji pavojingesnė slaptos vagystės atžvilgiu. Pagal Rusijos baudžiamosios teisės doktriną, atviras vagystės pobūdis reiškia, kad svetimo turto pagrobimas atliekamas turto savininko, teisėto turto valdytojo ar kitų asmenų akivaizdoje, suvokiančių kaltininko neteisėtus ketinimus bei pačiam kaltininkui suprantant, kad jo atiekami veiksmai yra tų asmenų matomi[86]. Taigi, kaip ir Lietuvoje, būtent veikimo atvirumo aspektu ši veika atskiriama nuo slaptos vagystės.

[83] Veršekys, P., *supra* note 82, p. 210.
[84] Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. II tomas. Specialioji dalis (99-212 straipsniai), *supra* note 61, p. 392.
[85] Nors slapta ir atvira vagystės Rusijos BK įtvirtintos kaip savarankiški nusikaltimai, jų kvalifikuojantys požymiai yra tie patys, išskyrus, jog atviros vagystės atveju, kaip kvalifikuojančių požymių, nėra žymios žalos sukėlimo nukentėjusiajam, kišenvagystės ir turto pagrobimo iš naftotiekio, dujotiekio ar naftos produktų vamzdžių.
[86] Gaukhman, L.D. *Kvalifikacija prestuplenij: zakon, teorija, praktika. 3-e izdanie, pererabotannoe i dopolnennoe, supra* note 13, p. 409.

Taip pat kai kuriose valstybėse išskiriamas vagystę kvalifikuojantis požymis susijęs *su pavojingu vagystės padarymu* arba *ypatingai negailestingais, pavojingais veiksmais* (Švedijos BK 8 skyriaus 4 str., Šveicarijos BK 139 str. 3 d. 3 p.). Nors šie požymiai laikomi didinančiais vagystės pavojingumą, Lietuvos BK nėra jokios prasmės jų įtvirtinti, nes, kaip ir kai kurie iš prieš tai minėtų užsienio valstybėse išskiriamų požymių, Lietuvoje yra laikomi baudžiamąją atsakomybę sunkinančiomis aplinkybėmis (šiuo atveju BK 60 str 1 d. 10 p.). Pastebėtina, kad pvz., Bulgarijos BK 195 str. 1 d. 4 p. numato vagystę kvalifikuojantį požymį, susijusį su *automobilio, techninių priemonių, ar kitų specialių veikimo būdų panaudojimu* turto grobimo metu. Jei pagrobiamas turtas ir po to pvz., paslepiamamas automobilyje, vežamas į saugią vietą, pakraunamas ir t.t., jau yra šis kvalifikuojamasis požymis. Techninės priemonės dažniausiai siejamos su įvairiais įrenginiais ar daiktais, galinčiais padėti pagrobti turtą. Numačius kitą specialų veikimo būdą kaip alternatyvų požymį, manytina, į jį patenka kiti neišskirti ir nepaminėti būdai, pvz., apgaulė. Lietuvoje šis vagystę kvalifikuojantis požymis nereikalingas, nes turto pagrobimas pvz., apgaulės būdu patekus į kokią nors vietą arba panaudojant technines ar kitas priemones, kai pats kaltininkas lieka už objekto ribų, įeina į „įsibrovimo“ aspektą[87].

1.2 Kvalifikuojantys požymiai, apibūdinantys vagystės dalyko ypatumus

Tam tikrose valstybėse įvairių *šaunamųjų ginklų, sprogstamųjų medžiagų ar šaudmenų pagrobimas* yra vagystę kvalifikuojantis požymis (Vokietijos BK 243 str. 1 d. 7 p., Bulgarijos BK 195 str. 1 d. 10 p.). Lietuvoje šių daiktų pagrobimas nėra vagystės dalykas. Daiktai, išimti iš apyvartos arba daiktai, kurių apyvarta ribota, nėra vagystės dalykas, todėl šių daiktų pagrobimas kvalifikuojamas pagal kitus BK (pvz., 119, 254, 256, 263, 296, 302 ir 306) straipsnius[88]. Taigi, šiuo atveju, šaunamųjų ginklų, sprogstamųjų medžiagų ar šaudmenų pagrobimas Lietuvoje yra kvalifikuojamas pagal BK 254 str., kuris yra specialioji norma BK 178 str., atžvilgiu.

Lietuvos BK įtvirtintas vagystės pavojingumą didinantis požymis – *didelę mokslinę, istorinę ar kultūrinę reikšmę turinčios vertybės*, yra nustatytas ir užsienio valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose. Lenkijos BK 294 str. išskiriamas *vertybių, turinčių svarbią kultūrinę reikšmę, pagrobimas*, Rusijos BK 164 str. numatytas *daiktų arba dokumentų, turinčių ypatingą istorinę, mokslinę, meninę ar kultūrinę reikšmę, pagrobimas*, o Vokietijos BK 243 str. 1 d. 5 p. nustatytas *turto, turinčio svarbią reikšmę mokslui, menui, istorijai ar technikos pažangai, pagrobimas iš viešai demonstruojamų ar prieinamų kolekcijų*, kaip vagystę kvalifikuojantys

[87] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.
[88] *Ibid.*

požymiai. Lenkijos ir Rusijos baudžiamuosiuose įstatymuose šie požymiai įtvirtinti atskiruose straipsniuose, o ne kartu su vagystės sudėtimi. Pastebėtina, nurodytose valstybėse grobiamas dalykas privalo turėti didelę (Lietuva), svarbią (Lenkija, Vokietija) ar ypatingą (Rusija) reikšmę. Nors Lietuva ir kitos šalys apsiriboja vertybių arba turto, turinčio svarbią ar didelę reikšmę, sąvoka, tuo tarpu Rusijos baudžiamojoje teisėje ypatingas veikos dalykas traktuojamas konkrečiau, numatant, kad dalykas yra ne tik kilnojamieji daiktai, bet ir dokumentai. Anot L.D. Gaukhman, „daiktai ir dokumentai yra turtas, nes istorinė, mokslinė, meninė ir kultūrinė vertė visada turi piniginę išraišką ir atitinkamą kainą“[89]. Lietuvoje, Lenkijoje ir Rusijoje reikšmės dydį nustato ekspertai[90]. Kaip nurodo Rusijos Aukščiausiasis Teismas, „pagrobtų daiktų ypatinga istorinė, mokslinė ar kultūrinė vertė nustatoma vadovaujantis eksperto išvada, atsižvelgiant ne tik į piniginę vertės išraišką, bet ir į daikto reikšmę istorijai, mokslui ar kultūrai“[91].

Analizuojant Vokietijos BK nustatytą vagystę kvalifikuojantį požymį, akcentuotina tai, jog nepakanka nustatyti pagrobto turto svarbią reikšmę mokslui, menui, istorijai ar technikos pažangai, būtina, kad tas turtas būtų viešai demonstruojamas, pvz., muziejuose, parodose, arba priklausytų visuomenei prieinamoms kolekcijoms. Vokietijoje nustatyta griežtesnė atsakomybė už tokios vagystės padarymą grindžiama ne tik tuo, kad pažeidžiama nuosavybė, bet ir valstybės saugomas istorinis – kultūrinis paveldas[92].

Vokietijos BK 243 str. 1 d. 4 p. išskiriamas ir pagrobimas *turto, kuris naudojamas religijos garbinimui ar apeigoms iš bažnyčios, kitų pastatų ar erdvės, skirtos religijos šlovinimui*, kaip vagystę kvalifikuojantis požymis. Pažymėtina, toks turtas turi būti religinės reikšmės.[93]

Didelės vertės turtas, kaip vagystės pavojingumą didinantis požymis, įtvirtintas ne tik Lietuvos BK 178 str. 3 d., Švedijos BK 8 skyriaus 4 str., Suomijos BK 28 skyriaus 2 str. 1 p., bet ir kitose užsienio šalyse. Vadovaujantis Lenkijos BK 115 str. 5 d., *didelės vertės turtas* yra tas, kurio vertė nusikalstamos veikos darymo metu viršijo tuo metu buvusių 200 minimalių mėnesinių algų (toliau – MMA) dydį[94]. Taigi, nustatant ar kaltininkas užvaldė didelės vertės turtą, sprendžiama iš to, kokio dydžio MMA buvo vagystės darymo metu ir ar kaltininkas suvokė

[89] Gaukhman, L.D. *Kvalifikacija prestuplenij: zakon, teorija, praktika. 3-e izdanie, pererabotannoe i dopolnennoe*, *supra* note 13, p. 428.
[90] Vosyliūtė, A. *Vagystę kvalifikuojančio požymio – didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės – samprata teisės moksle ir teismų praktikoje, supra* note 8, p. 60.
[91] *Postanovlenie plenuma Verkhovnogo Suda Rossijskoj Federacii 1995-04-25 „O nekotorykh voprosakh primenenija sudami zakonodatelstva ob otvetstvennosti za prestuplenija protiv sobstvennosti“* [1995-04-25 Plenary Resolution of Supreme Court of the Russian Federation „Some Application Issues for Courts on Liability for Crimes Against Property“]. Rossijskaja gazeta, 1995. (Cituota iš: Vosyliūtė, A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę, supra* note 8, p. 226).
[92] Pavilonis, V., *supra* note 2, p. 435.
[93] Zhalinskij, A. Eh., *supra* note 51, p. 428.
[94] Poland Minimum Monthly Wage [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-26]. <http://www.tradingeconomics.com/poland/minimum-wages>. Nuo 2015 m. gruodžio 1 d. 1 MMA yra 1750 Lenkijos zl., t.y. 417,55 EUR.

šį kvalifikuojamąjį, didelės vertės turto, požymį. Bulgarijos BK 195 str. 2 d. ir 196a str. išskirtos *didelės vertės* ir *labai didelės vertės* turto vagystės. Vadovaujantis Bulgarijos BK 93 str. 14 d., didelės vertės turtas[95] yra tas, kurio vertė viršija 3000 BGN (Bulgarijos levų), o labai didelės vertės turtas suprantamas kaip viršijantis 12 000 BGN dydį[96]. Pastebėtina, kad Rusijos BK vartojamos *stambaus masto* ir *itin stambaus masto* sąvokos. Rusijos BK 158 str. 3 ir 4 d. jos numatytos, kaip vagystę itin kvalifikuojantys požymiai: pagal Rusijos BK 158 str. pastabų 4 p., stambus mastas - turto vertė, viršijanti 250 000 Rusijos rublių, o itin stambus mastas - vertė, viršijanti 1 000 000 Rusijos rublių ribą. Stambaus (ar itin stambaus) masto vagyste reikėtų pripažinti ne tik tuos atvejus, kai kaltininkas pagrobia kokį nors tokios vertės objektą, bet ir tuos, kai vagystės metu pagrobiami keli objektai, kurių bendra vertė viršija aukščiau nurodytas ribas, jei jie buvo pagrobti tuo pačiu būdu ir tomis pačiomis aplinkybėmis, rodančiomis kaltininko siekį įvykdyti stambaus (ar itin stambaus) masto vagystę[97].

Vertinant ar Lietuvai reikia į BK įtraukti papildomą vagystę kvalifikuojantį požymį „labai didelė vertė (arba itin stambus mastas – *aut. pastaba*)“, atsižvelgtina į tai, jog iš visų 2012 m. – 2014 m. gautų vagysčių bylų pirmosios instancijos teismuose, vidutiniškai vos 0,85 % sudaro bylos, kuriose buvo pareikšti kaltinimai dėl didelės vertės turto pagrobimo[98]. Sprendžiant iš to, kiek nedaug bylų pasiekia teismus su pareikštais didelės vertės turto pagrobimo kaltinimais, manytina, dar labiau pavojingumą didinančio požymio įtvirtinimas yra netikslingas.

Automobilio, kaip vagystę kvalifikuojančio požymio Lietuvos BK, analizuojamos užsienio valstybės savo baudžiamuosiuose įstatymuose nenustato, o veikos kvalifikacija dažniausiai priklauso nuo automobilio vertės ar pagrobimo būdo[99]. Tačiau pastebėtina, kad Bulgarijos BK 195 str. 1 d. 2 p. yra numatytas savotiškas ir įdomus vagystę kvalifikuojantis požymis „*pagrobtas daiktas nebuvo pastovioje priežiūroje*“, kurio turinys rodo, jog į šį požymį patenka ne tik įvairių daiktų, bet ir automobilio pagrobimas, siekiant jį pasisavinti: Bulgarijos

[95] Pagal Bulgarijos BK 195 str. 3 d., didelės vertės turto vagystei yra prilyginami ir tie atvejai, kai neteisėtai paimamos sprogstamosios medžiagos, šaunamieji ginklai ar šaudmenys iš struktūrinių Vidaus reikalų ministerijos, Gynybos ministerijos arba Bulgarijos kariuomenės vienetų, taip pat struktūrų, pavaldžių Gynybos ministerijai ir valstybės institucijos „Valstybės rezervas ir karo atsargos“.

[96] *European Central Bank Convergence Report May 2012* [interaktyvus]. Frankfurt am Main: European Central Bank, 2012 [žiūrėta 2015-09-28]. <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr201205en.pdf>. Šiuo metu Bulgarijoje planuojama euro valiutą įvesti 2018 m., bet jau dabar žinoma oficialiai, kad Bulgarijos levas bus susietas su euru santykiu 1,95583 BGN = 1 EUR.

[97] Gaukhman, L.D. *Kvalifikacija prestuplenij: zakon, teorija, praktika. 4-e izdanie*, *supra* note 13, p. 396.

[98] Lietuvos teismų pateiktos 2012, 2013, 2014 metų ataskaitos [interaktyvus] [žiūrėta 2015-10-05]. <http://www.teismai.lt/data/public/uploads/2014/12/2013baudziamosios.xls>,<http://www.teismai.lt/data/public/uploads/2014/12/baudziamosios-i.xls>,<http://www.teismai.lt/data/public/uploads/2015/02/baudziamosios.xls>.
I instancijos teismai iš viso gavo 2012 m. 5169, 2013 m. 4942 ir 2014 m. 5163 vagysčių bylas (BK 178 str. 1-4 d.), iš kurių atitinkamai 2012 m. 47, 2013 m. 44 ir 2014 m. 35 bylos, kuriose pareikšti didelės vertės turto pagrobimo kaltinimai.

[99] Vosyliūtė, A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę, supra* note 8, p. 174.

baudžiamojoje teisėje daiktas, nesantis pastovioje priežiūroje, yra suprantamas kaip paliktas bet kokioje viešoje vietoje (nesvarbu, ar miesto centre ar atviroje kaimo teritorijoje), kur yra laisvas priėjimas prie to daikto ir bet koks asmuo gali jį pagrobti. Nors daikto savininkas yra netoli savo turto, tačiau dėl vienų ar kitų priežasčių dingsta pastovus jo kontaktas su konkrečiu daiktu.[100]

Vadovaujantis Bulgarijos teismų praktika, minėtas vagystės kvalifikuotas požymis buvo taikytas ir automobilio pagrobimo atveju, pvz.: „*apklausus pagrobto automobilio savininko sūnų paaiškėjo, kad pasinaudojęs automobiliu, paliko jį prie tėvo namų. Nusprendė automobilio neužrakinti ir palikti raktelius jo salone, nes kuro bakas buvo beveik išnaudotas ir tuščias. Apie paliktus raktelius automobilyje ir beveik tuščią baką informavo savo tėvą. Naktį, po dviejų dienų, kaltininkas, siekdamas pasisavinti turtą, nustūmė paliktą namo kieme automobilį į kitą vietą, nes pastebėjo jį su neužrakintomis durimis ir paliktais rakteliais prie vairo*“[101].

Kita vertus, Vokietijos BK 248b str. numato baudžiamąją atsakomybę už motorinės transporto priemonės (automobilio, motociklo, laivo, lėktuvo, išskyrus bėgiais varomos transporto priemonės) neteisėtą panaudojimą prieš savininko valią, Suomijos BK 28 skyriaus 9a str. – už laikiną automobilio pagrobimą prieš savininko valią, Švedijos BK 8 skyriaus 7 str. – už neteisėtą paėmimą ar pasinaudojimą svetimu automobiliu ar kita važiuojančia motorine transporto priemone, Lenkijos BK 289 str. – už trumpalaikį svetimo automobilio pasinaudojimą, Rusijos BK 166 str. – už neteisėtą pasinaudojimą svetimu automobiliu ar kita transporto priemone, neturint tikslo pasisavinti bei Bulgarijos BK 346 str. – už neteisėtą motorinės transporto priemonės paėmimą be teisėtai ją valdančio asmens sutikimo, siekiant ja pasinaudoti. Akivaizdu, kad šios valstybės savo baudžiamuosiuose įstatymuose numatė baudžiamąją atsakomybę už neteisėtą (laikiną, trumpalaikį) pasinaudojimą (paėmimą) automobiliu ar kita motorine transporto priemone prieš savininko valią, neturint tikslo pasisavinti. Tam, kad būtų išvengta nepagrįstų veikos kvalifikavimų pagal „vagystės“ straipsnį, tokios baudžiamosios atsakomybės nustatymas (vengiant atsisakyti esminio ir lemiamo vagystės aspekto – tikslo pasisavinti[102]), manytina, yra pagrįstas, nes, kaip matyti iš užsienio valstybių patirties, transporto priemonės gali būti laikinai paimamos be savininkų sutikimo, nebūtinai siekiant jas užvaldyti. Be

---

[100] *Lekcii po pravo* [Lectures at Law] [interaktyvus] [žiūrėta 2015-10-06]. <http://www.bg-pravo.com/2012/09/15_16.html>.; *Reshenie Shumenskijat Rajonen № 777/2013* [Decision of Shumen District Court] [interaktyvus] [žiūrėta 2015-10-06].<http://shumen.court-sh.org/2013/01704513_689c0913.htm>. Pvz., asmuo prekiauja turguje vaisiais ar daržovėmis, bet jam kur nors laikinai pasišalinus iš prekyvietės arba nusisukus nuo prekystalio, parduodami daiktai praranda jų nuolatinę kontrolę ir stebėseną, o tai yra palanki proga kaltininkui padaryti vagystę. Taip pat ir su automobiliu arba dviračiu, kurie yra savininko palikti gatvėje ar kieme ir nuolat plika akimi nestebimi (neprižiūrimi). Jei kaltininko tikslas - pagrobti automobilį, dviratį ar bet kurią atskirą jų dalį, pvz., ratą, tai mechaninių ar automatinių apsaugos priemonių buvimas nėra kliūtis inkriminuoti šį kvalifikuojamąjį požymį, tik tokiu atveju įveikus apsaugines priemones, būtų sutaptis su anksčiau minėtu kvalifikuotu požymiu Bulgarijos BK 195 str. 1 d. 3 p. „vagystė padaryta sunaikinant, sugadinant arba pažeidžiant kliūtis, sukurtas asmenų arba turto saugojimui“.

[101] *Reshenie Plovdivski Rajonen Sud № 6668/2013* [Decision of Plovdiv Regional Court] [interaktyvus] [žiūrėta 2015-10-06]. <http://www.rs-plovdiv.com/reshenia/052014/052014n/0670f513/66852814.htm>.

[102] Vosyliūtė, A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę, supra* note 8, p. 175.

to, kai kurių valstybių, pvz., Švedijos ir Lenkijos, įstatymų leidėjai numatė tokias pačias sankcijas už šios veikos padarymą, kurios yra identiškos pagrindinių vagystės sudėčių sankcijoms[103], taip panaikinant galimybes kaltininką, besiteisinantį neturėjimu tikslo transporto priemonės pasisavinti, patraukti švelnesnėn baudžiamojon atsakomybėn.

Pažymėtina, kad Lietuvoje transporto priemonių nuvarymas neturint tikslo pasisavinti, nuo 1995 m. sausio 1 d. tapo nebaudžiamas[104], tačiau, priešingai nei užsienio valstybėse, kvalifikavimo problemos, kylančios, kai neteisėtai laikinai pasinaudojama transporto priemonėmis nesiekiant jų pasisavinti, tinkamai neišspręstos. Atsižvelgiant į užsienio valstybių patirtį, manytina, kad Lietuvos BK būtų tikslingas buvusios nusikalstamos veikos baudžiamumo sugrąžinimas (plačiau apie tai ir automobilio pagrobimo problematiką žr. 2.1.4.).

1.3 Kvalifikuojantys požymiai, apibūdinantys vagystės subjektą

Šveicarijos BK 139 str. 2 d. ir Vokietijos BK 243 str. 1 d. nustatytas vagystę kvalifikuojantis požymis – *versliškumas*. Šis požymis reiškia kaltininko versliškumą, sistemingai besiverčiant vagysčių darymu. Anksčiau šis požymis buvo siejamas su vagysčių pakartotinumu ir tokiu būdu sunkindavo asmens atsakomybę, bet dabar pagal Vokietijos baudžiamąją teisę reikia nustatyti, kad asmuo siekė iš pagrobto turto uždirbti pajamų, t.y. komercinių tikslų. Todėl net ir pirmos vagystės atveju, versliškumo požymis gali būti inkriminuojamas.[105] Bulgarijos BK 195 str. 1 d. 7 p. numatytas vagystę kvalifikuojantis požymis – *vagystė padaryta antrą kartą*. Bulgarijos įstatymų leidėjas šį požymį sieja su pakartotinumu, kuris rodo didesnį nusikaltimo pavojingumą, atsižvelgiant į kaltininką. Pastebėtina, kad Lietuvoje dabar negaliojančiame, sename 1961 m. BK 271 str., reglamentuojančiame vagystę, buvo įtvirtintas pakartotinumo požymis. Šis požymis Lietuvos baudžiamojoje teisėje priėmus naująjį kodeksą buvo panaikintas, nes recidyvo institutas iš esmės išsprendė panaikinto požymio klausimą[106].

Prancūzija ir Bulgarija nustato vagystę kvalifikuojančius požymius susijusius su subjekto užimomis pareigomis, pvz., vagystė padaryta *asmens, einančio valstybės valdžios institucijoje tarnautojo pareigas ar teikiančio viešąsias paslaugas*; *asmens, neteisėtai*

[103] Lenkijoje už trumpalaikį svetimo automobilio pasinaudojimą ir už paprastą nekvalifikuotą vagystę baudžiama nuo 3 mėn. iki 5 m. laisvės atėmimo bausme (Lenkijos BK 278 str. 1 d. ir 289 str.), o Švedijoje už neteisėtą paėmimą ar pasinaudojimą svetimu automobiliu ar kita važiuojančia motorine transporto priemone ir už paprastą nekvalifikuotą vagystę baudžiama iki 2 m. laisvės atėmimo bausme (Švedijos BK 8 skyriaus 1 ir 7 str.).
[104] Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos Baudžiamojo, Pataisos darbų ir Baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimo ir papildymo“. *Valstybės žinios*. 1994, Nr. 60-1182.
[105] Zhalinskij, A. Eh., *supra* note 51, p. 428.
[106] Vosyliūtė, A. *Vagystės kvalifikuotų sudėčių konstravimo Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse ypatumai, supra* note 8, p. 135.

prisiėmusio šių subjektų kompetencijas (Prancūzijos BK 311-4 str. 2 ir 3 p.), *pareigūno*[107], *kuris naudojasi savo tarnybine padėtimi*; *asmens, veikiančio apsaugos verslo srityje*; *darbuotojo, dirbančio organizacijoje, kuri užsiima apsaugos ir draudimo veikla*; *asmens, kuris vykdo pareigas kokioje nors organizacijoje arba apsimeta tokiu asmeniu* bei *asmens, kuris dirba Vidaus reikalų ministerijos struktūroje arba apsimeta tokiu asmeniu* (Bulgarijos BK 195 str. 1 d. 6 ir 9 p.). Daugelio iš šių vagystę kvalifikuojančių požymių nustatymas Lietuvos BK nereikalingas, nes tokių subjektų padarytoms veikoms yra skirti BK 182, 183 ir 289 str.

1.4 Kvalifikuojantys požymiai, apibūdinantys nukentėjusįjį

Kai kurios analizuojamos valstybės išskiria ir tokius vagystę kvalifikuojančius požymius, susijusius su nukentėjusiu asmeniu, pvz., Vokietijos BK 243 str. 1 d. 6 p. pabrėžiamas turto pagrobimas, *pasinaudojus kito asmens bejėgiškumu* (ar *išsekimu* – Suomijos BK 28 skyriaus 2 str. 3 p.) ar Prancūzijos BK 311-4 str. 4, 5 ir 9 p. akcentuojama vagystė, padaryta prieš *asmenis, turinčius visišką nedarbingumą*; *asmenis, ypatingai pažeidžiamus dėl savo amžiaus, ligos, fizinės ar psichinės negalios, nėštumo, jei kaltininkui tai akivaizdu ar žinoma*; *asmenis, priklausančius tikroms ar tariamoms etninėms grupėms* ir *asmenis, priklausančius tam tikrai tautybei, rasei, religijai ar išreiškiantiems tikras arba tariamas seksualines pažiūras*. Daugelio iš šių kvalifikuojančių požymių nustatymas Lietuvos BK nebūtinas, nes beveik visi iš jų laikomi bet kokios nusikalstamos veikos atsakomybę sunkinančiomis aplinkybėmis BK 60 str. prasme.

Apibendrinant atliktą užsienio valstybių vagystę kvalifikuojančių požymių analizę, pastebėtina, jog šių požymių įvairovė kiekvienoje valstybėje yra skirtinga ir savita. Vagystės pavojingumą didinančių požymių ir jų kiekio nustatymas priklauso nuo kiekvienoje valstybėje nuolat besikeičiančių socialinių santykių, vykdomos baudžiamosios politikos ir teisinės patirties. Lyginant su Lietuva, vienose valstybėse (pvz., Vokietijoje, Prancūzijoje, Rusijoje ar Bulgarijoje) vagystę kvalifikuojančių požymių yra daugiau, o kitose (pvz., Skandinavijos šalyse, Šveicarijoje ar Lenkijoje), priešingai – mažiau. Dalis vagystę kvalifikuojančių požymių, nustatytų užsienio valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose, sutampa su įtvirtintais Lietuvos BK, o kai kurie iš jų iš esmės yra kitokie arba visai nenumatyti. Pritartina Rusijos įstatymų leidėjo sprendimui dėl kišenvagystės ir, manytina, kad Lietuvoje kišenvagystės nereikėtų sieti griežtai tik su vieša vieta. Remiantis užsienio valstybių patirtimi, rekomenduotina Lietuvos BK papildyti, neteisėtu svetimos transporto priemonės pasinaudojimo be tikslo pasisavinti, straipsniu.

[107] Pagal Bulgarijos BK 93 str. 1 d., pareigūnu laikomas asmuo, skiriamas atlikti pareigas už atlygį ar be jo, laikinai arba pastoviam darbui, valstybės institucijoje, visuomeninėse organizacijose, taip pat dirbantys darbe, susijusiame su turto saugojimu ar valdymu, teisininkai, notarai, jų padėjėjai ir kt., išskyrus asmenis, vykdančius individualią veiklą.

2. VAGYSTĘ KVALIFIKUOJANČIŲ POŽYMIŲ ANALIZĖ PAGAL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMĄJĮ KODEKSĄ

Šio tiriamojo darbo objektas – Lietuvos baudžiamajame įstatyme įtvirtinti vagystės kvalifikuotos sudėties pavojingumą didinantys požymiai. Pažymėtina, kad kvalifikuotų požymių nustatymas ne tik užsienyje, bet ir Lietuvoje yra siejamas su griežtesnėmis sankcijomis, taip atskiriant kvalifikuotą nusikalstamos veikos sudėtį nuo pagrindinės ir (ar) privilegijuotos. Lietuvos BK vagystės pavojingumą didinantys požymiai pagal savo sunkumą yra skirstomi į kvalifikuotus (BK 178 str. 2 d.) ir ypač kvalifikuotus (BK 178 str. 3 d.). Šie požymiai yra alternatyvūs, tarpusavyje nekonfrontuoja, todėl padarytoje nusikalstamoje veikoje gali būti konstatuojami visi, arba bent kai kurie iš jų[108]. Kiekvienu individualiu turto pagrobimo atveju bet kurio iš šių požymių nustatymas iš karto paverčia tokį žmogaus poelgį, baudžiamosios teisės prasme, nusikaltimu, todėl pagrobto turto vertė (nesvarbu, ar ji yra iki 3 MGL, ar ji žymi nedidelės vertės turtą) nebetenka reikšmės tolesniam nusikalstamos veikos kvalifikavimui ir galutinė nusikaltimo kvalifikacija būna pagal BK 178 str. 2 arba 3 d.[109] Tai patvirtina ypatingą ir išskirtinį kvalifikuojančių požymių statusą vertinant socialiai žalingus žmonių poelgius ir atskiriant juos nuo administracinių teisės pažeidimų bei pagrindinės ar privilegijuotos nusikalstamos veikos sudėčių.

2.1. Kvalifikuojantys požymiai (BK 178 str. 2 d.)

2.1.1. Atvira vagystė

Pirmasis vagystę kvalifikuojantis požymis, įtvirtintas BK 178 str. 2 d., yra *atviras* svetimo turto pagrobimas. Atvira vagystė buvo žinoma Lietuvos baudžiamojoje teisėje ir anksčiau, t.y. iki 1994 m. ji buvo įtvirtinta kaip atskira savarankiška nusikalstamos veikos sudėtis, dar galiojant tuo metu senajam 1961 m. BK. Pasak A. Drakšienės, „[...] sovietiniu laikotarpiu Lietuvoje dėl akiplėšiško veikimo būdo arba nepavojingo gyvybei ar sveikatai smurto pavartojimo arba grasinimo nukentėjusiajam pavartoti tokį smurtą atviroji vagystė buvo laikoma pavojingesniu bei sunkesniu nusikaltimu už slaptąją vagystę ir reglamentuota atskirame BK straipsnyje“[110]. Akivaizdu, jog anksčiau atvira vagystė turėjo plėšimo sudėčiai būdingų bruožų, todėl buvo reikalingi baudžiamojo įstatymo pakeitimai. Naujajame BK šis požymis jau neturėjo savarankiškos nusikalstamos veikos pavidalo, kadangi 2007 m. tapo vagystę kvalifikuojančių

[108] Pavilonis, V., *supra* note 2, p. 352.
[109] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.
[110] Drakšienė, A., *supra* note 12, p. 21.

požymių sistemos dalimi[111]. Požymio atsiradimas BK buvo nulemtas dėl prieš tai, t.y. 2004 m., atsiradusio vagystę kvalifikuojančio požymio „kišenvagystė“, nes tuo laikotarpiu asmens, pagrobusio daiktą iš drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, veiksmai buvo kvalifikuojami pagal BK 178 str. 2 d., o jei jis pagrobdavo bet kokį daiktą su visu drabužiu, nešuliu ar rankine, padaryta nusikalstama veika buvo kvalifikuojama pagal BK 178 str. 1 d., tokiu būdu asmenį baudžiant švelniau, nes jo nusikalstamų veiksmų neapimdavo numatytas kvalifikuojantis požymis „kišenvagystė“[112].

Pasak A. Drakšienės, atvira vagystė yra tada, kai „kaltininkas veikia viešai, esant savininkui ar kitiems asmenims, nesantiems atvirosios vagystės bendrininkais, suvokiantiems neteisėto turto pagrobimo faktą“[113]. O. Fedosiuk nurodo, kad atvira vagystė yra, kai „kaltininkas neslepia savo nusikalstamų veiksmų nuo paties nukentėjusiojo ar kitų pašalinių asmenų ir tai suvokia“[114]. Vadovaujantis šiais atviro turto pagrobimo apibrėžimais baudžiamosios teisės doktrinoje, manytina, kad reikėtų pabrėžti, jog grobiamo turto savininkas ar kitas teisėtas jo valdytojas, kaltininkui yra svetimas ir pašalinis asmuo. Tokiais asmenimis galime laikyti ir kitus aplinkinius asmenis, esančius nusikalstamos veikos padarymo vietoje (pvz. asmenis, esančius kartu su nukentėjusiuoju viešojo transporto stotelėje), jeigu jie nėra kaltininko bendrininkai. Pritartina A. Vosyliūtės pozicijai, kad kaltininko artimieji, draugai, asmenys, su kuriais kaltininkas atlikinėjo bausmę, girtavo, ar tiesiog asmenys, kuriais jis pasitiki, nėra kaltininkui pašaliniai asmenys, nes suvokia, kad jie neprieštaraus daromai vagystei[115]. Jeigu tokie asmenys mato ir suvokia kaltininko nusikalstamus veiksmus, tačiau nebando kaltininko sustabdyti ar kitaip sutrukdyti, tai nelaikoma atviru svetimo turto pagrobimu (išskyrus atvejus, kai kaltininkas daro atvirą vagystę kartu su bendrininkų grupe), kas išplaukia tiek iš atviro vagystės apibrėžimo, tiek iš teismų praktikos: „*A. M. pagrobęs R. Z. mobiliojo ryšio telefoną [...] buvo nuteistas pagal BK 178 str. 1 d. Nustatyta, kad A. M. [...] nuėjo į kavinę ir ten sutiko pažįstamą V. M. Pasedėjus su V. M. apie 10 min., pamatė priešais ant kito stalo telefoną, kurį paėmė, įsidėjo į kišenę ir išgėręs alų, išėjo lauk, tą suvokiant ir kartu su juo buvusiam pažįstamui, tačiau nematant pagrobto turto savininkui*“[116]. Todėl, manytina, kad, priešingu atveju, nustačius, jog kaltininko draugai ir pan., būdami kartu su juo, nepritarė neteisėtam jo sumanymui atvirai pagrobti svetimą

[111] Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 7, 38, 47, 63, 66, 70, 75, 82, 93, 129, 166, 167, 172, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 194, 196, 197, 198, 198-1, 198-2, 199, 202, 213, 214, 215, 225, 227, 228, 231, 233, 235, 252, 256, 257, 262, 284, 285, 312 straipsnių, priedo pakeitimo ir papildymo, XXVI, XXX skyrių pavadinimų pakeitimo ir kodekso papildymo 256-1, 257-1 straipsniais įstatymas. *Valstybės žinios*. 2007, Nr. 81-3309. Pažymėtina, šiuo įstatymu taip pat atsirado ir dabartiniai „didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės“ bei „organizuota grupė“ vagystę kvalifikuojantys požymiai.
[112] Vosyliūtė, A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę, supra* note 8, p. 113.
[113] Drakšienė, A., *supra* note 12, p. 21.
[114] Fedosiuk, O. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. Pirmoji knyga, supra* note 9, p. 339.
[115] Vosyliūtė, A., *op. cit*., p. 116.
[116] Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2009 m. kovo 3 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-24-64/2009).

turtą, o pastarasis vis tiek tęsė savo veiksmus, tokią situaciją reikėtų vertinti kaip atvirą turto pagrobimą, nepaisant to, kad tai buvo padaryta kaltininkui pažįstamų asmenų tarpe ir jų akivaizdoje.

Pažymėtina, jog atviram turto pagrobimui konstatuoti būtina nustatyti ne tik kaltininko veiksmų atvirą viešą pobūdį, bet ir tai, jog jis pats suvokia ir supranta veikiantis atvirai, o kiti asmenys tai mato. Pavyzdžiui, pirmosios instancijos teisme pagrįstai konstatuotas atviras svetimo turto pagrobimas: „*Byloje buvo nustatyta, kad kaltininkas suprato veikiąs atvirai, nes tokį tikslą ir turėjo: V. T. autobusų stotelėje, nukentėjusiajam baigus kalbėti mobiliuoju telefonu, priėjo prie jo ir paprašė duoti paskambinti, tačiau kai pastarasis jam perdavė telefoną, jis apsisuko ir nieko nesakęs su svetimu telefonu pabėgo*“[117]. Tokios atviros vagystės rodo didesnį kaltininko įžūlumą, grubumą ir cinizmą. Kita vertus, kai nustatoma, jog nusikalstamos veikos padarymo vietoje nors ir buvo nukentėjusysis ar pašaliniai asmenys, tačiau jie nepastebėjo (nepajautė) atviro turto pagrobimo fakto (pvz. nukentėjusysis buvo kitame buto, nei daroma vagystė, kambaryje arba miegojo, buvo apsvaigęs alkoholiu ir pan.), tai tada atviros vagystės inkriminuoti negalima, nes tai atitinka slaptą turto pagrobimo būdą[118]. Be to, atviros vagystės nebus ir tais atvejais, „jeigu turtas pagrobiamas pastebint nukentėjusiajam arba pašaliniams asmenims, tačiau jie dėl mažametystės, ligos ar kitokios būsenos (pvz. narkotinio apsvaigimo) nesuvokia kaltininko veiksmų, o kaltininkas tai supranta“, arba nukentėjusysis ar pašaliniai asmenys mato ir suvokia kaltininko veiksmus, tačiau apsimeta, jog nesuvokia, tuo sudarydami prielaidas kaltininkui manyti, jog jis veikia slaptai[119]. Pavyzdžiui, įsilaužiamosios vagystės atveju grobiamas turtas iš buto, tačiau kaimynas, stebėdamas pro durų skylutę ir suvokdamas vykdomą nusikalstamą svetimo turto pagrobimo aktą, dėl kokių nors priežasčių nesutrukdo kaltininkui baigti nusikalstamą veiką, taip apsimesdamas, jog nieko nevyksta ir nesupranta.

Baudžiamosios teisės teorijoje akcentuojamas kaltininko subjektyvus situacijos suvokimas, todėl svarbiausia yra ne kaip atrodo objektyvioje tikrovėje jo daromi nusikalstami veiksmai, o kaip jis pats juos supranta[120]. Pritartina daugelio baudžiamosios teisės mokslininkų (O. Fedosiuk, A. Drakšienės, A. Vosyliūtės) pozicijai, kad tada, kai nesutampa objektyvieji nusikalstamos veikos požymiai (pvz., pašaliniai asmenys mato kaip kaltininkas vagia svetimą turtą) su subjektyviaisiais (kaltininkas įsitikinęs ir mano, kad veikia slaptai), reikia vadovautis subjektyviąja puse ir kvalifikuoti veiką pagal kaltininko įsivaizdavimą[121]. Ir atvirkščiai, jeigu

[117] Vilniaus rajono apylinkės teismo 2013 m. balandžio 2 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-150-137/2013).
[118] Šiaulių apylinkės teismo 2013 m. liepos 2 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-944-409/2013).
[119] Drakšienė, A., *supra* note 12, p. 21.
[120] Fedosiuk, O. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. Pirmoji knyga, supra* note 9, p. 339.
[121] *Ibid*.; Drakšienė, A., *op. cit*.; Vosyliūtė, A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę, supra* note 8, p. 119-121.

kaltininkas įsitikinęs, kad jo daromi turto paėmimo veiksmai yra atviri ir aplinkinių matomi, tačiau iš tiesų nei nukentėjusysis, nei joks pašalinis asmuo jo nusikalstamų veiksmų nematė (arba matė asmenys, nesuvokiantys kaltininko nusikalstamų veiksmų), nusikalstama veika kvalifikuojama pagal kaltininko tyčios kryptingumą, t.y. kaip pasikėsinimas padaryti atvirą vagystę.

Tam tikrais atvejais susiklosto taip, kad kaltininkas pradeda svetimo turto grobimo veiksmus slaptai, tačiau tą pamačiusiems pašaliniams asmenims ar nukentėjusiajam, kaltininkas sąmoningai nesustoja daryti nusikaltimo, siekdamas grobiamą turtą pasisavinti: štai asmuo pagrįstai nuteistas pagal BK 178 str. 2 d. už tai, kad „*atviros vagystės būdu pagrobė du butelius sidro, nors jį stebėję asmenys matė atliktus nusikalstamus veiksmus (užsikišo du butelius sidro už sportinio švarko), perspėjo, jog nieko neimtų ir bandė jį sulaikyti, tačiau asmuo nieko nepaisydamas išėjo iš parduotuvės*“[122]. Akivaizdu, jog kaltininkas žinojo ir suvokė, kad jo atliekamų veiksmų pobūdį suprato ir pamatė pardavėjos, tačiau į tai jis nekreipė dėmesio, ignoravo. Tokios situacijos baudžiamosios teisės doktrinoje ir teismų praktikoje rodo slaptos vagystės peraugimo į atvirąją problemą. Kita vertus, jei kaltininkas nusprendžia nebetęsti savo nusikalstamo sumanymo (t.y. slaptai pagrobti turtą ir jį užvaldyti), po to, kai nukentėjusysis arba pašaliniai asmenys pamatė ar užklupo jį begrobiantį svetimą turtą, nusikalstama veika vertinama kaip pasikėsinimas padaryti slaptą svetimo turto pagrobimą. Manytina, jog tokių situacijų kvalifikavimas teismų praktikoje yra pagrįstas, nes kaltininko subjektyviam situacijos suvokimui (šiuo atveju, įsitikinimui, kad jo atliekamų nusikalstamų veiksmų nieks nepastebės ir sėkmės atveju pavyks pagrobti slaptai svetimą turtą) suteikiama lemiama kvalifikuojamoji reikšmė.

Svarbu pažymėti, kad vagystė visada padaroma prieš turto savininko valią, o ne palaužiant jo valią (tokiu atveju tai būtų vertinama kaip plėšimas), todėl kartais atviros vagystės darymo metu gali būti panaudotas fizinis smurtas, kuris būna nukreiptas ne į asmens, kap kliūties, įveikimą, o į siekiamo pagrobti turto atskyrimą nuo nukentėjusiojo[123]: pvz., pagrįstai inkriminuota atvira vagystė, kai „*K. M. priėjęs prie G. R. ir stovėdamas priešais ją, sugriebė už jai duotų palaikyti draugių rankinių, taip išplėšdamas jas iš G. R. rankų ir atvirai pagrobdamas svetimą turtą*“[124]. Kita vertus, anot A. Vosyliūtės, svetimo turto pagrobimas tiesiogiai iš nukentėjusiojo ar jo rankų, ne visada kvalifikuojamas kaip atviras, nes greiti ir spontaniški veiksmai gali įvykti ir slaptai, pvz., staiga netekus rankinės ar kepurės ir pamačius nubėgantį kaltininką su turtu, nukentėjusysis suvokia, kas įvyko. Tokiais atvejais nukentėjusiajam pradėjus

[122] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. vasario 12 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-91/2013).
[123] Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. II tomas. Specialioji dalis (99-212 straipsniai), *supra* note 61, p. 289.
[124] Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2015 m. gegužės 6 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-55-144/2015).

šaukti, o kaltininkui dėl to atsisakius tęsti vagystės veiksmus, nusikalstami veiksmai vertinami kaip pasikėsinimas padaryti slaptą vagystę.[125] Manytina, kad ši pozicija kritikuotina, nes tiesiogiai ir staigiai pagrobiant daiktą būtent iš nukentėjusiojo rankų, nukentėjusysis negali nesuvokti tą akimirką įvykusio neteisėto ir atviro turto pagrobimo akto (išskyrus asmenis, kurie dėl ligos, mažametystės ar kt. priežasčių nesuvokia kaltininko veiksmų). Tuo tarpu žiūrint iš kaltininko pusės, staigiu judesiu „atskiriant" daiktą nuo nukentėjusiojo rankų, kaltininkas negali manyti, jog veikia slaptai ar nematomai ir, kad nukentėjusysis to nepastebi, nes priešingu atveju toks įsitikinimas prieštarautų atviro turto pagrobimo sampratai. Taigi, fizinės jėgos panaudojimas atviros vagystės atveju yra nukreipiamas į daikto paėmimą (ar atskyrimą) iš nukentėjusiojo ir turi tik minimalų kontaktą su juo, nes staigių ir netikėtų veiksmų atlikimas, siekiant pagrobti turtą tiesiogiai iš nukentėjusiojo, yra nukreiptas tik betarpiškai veikiant į daiktą, o ne į žmogų.

Kadangi atvirai daromos vagystės metu galimas tam tikros fizinės jėgos panaudojimas, tai atviro turto pagrobimo metu veikiant ne prieš savininko valią, o ją palaužiant, išryškėja vagystės transformavimosi į plėšimą (BK 180 str.) problema, nes vagystės atveju nesuderinama tai, kad nukentėjusysis savo valia atiduotų kaltininkui turtą. „Tais atvejais, kai kaltininkas turtui pagrobti panaudoja fizinį smurtą prieš nukentėjusįjį (arba grasinama tuoj pat jį panaudoti, arba kitaip atimama galimybė nukentėjusiam asmeniui priešintis – *aut. pastaba*), jo veiksmai turi būti kvalifikuojami kaip plėšimas. Plėšimo metu panaudotas fizinis smurtas yra ne nusikalstamos veikos tikslas, o priemonė pagrobti svetimą turtą"[126]. Taigi, jei kaltininkas atviros vagystės metu susiduria su netikėtu nukentėjusiojo pasipriešinimu ir, nenutraukęs savo nusikalstamų veiksmų, bando tą pasipriešinimą įveikti (tokiu atveju, nukentėjusysis tampa kliūtimi, kurią reikia neutralizuoti, norint prieiti prie grobiamo turto, o smurto panaudojimas – priemonė šiam tikslui pasiekti), atvira vagystė pereina į smurtinio pobūdžio turto pagrobimą - plėšimą. Štai nusikalstama veika pagrįstai perkvalifikuota iš atviros vagystės į plėšimą: „*Nors kaltininkas ir turėjo tikslą atvirai pagrobti turtą, sugriebiant už nukentėjusiosios rankinės dirželio ir staigiu judesiu išplėšiant ją, tai padaryti vienu judesiu jam nepavyko, nes nukentėjusioji tvirtai laikė rankinę. Neatsisakęs savo ketinimų, kaltininkas tęsė nusikalstamą veiką ir savo fizinę jėgą pradėjo naudoti siekdamas įveikti nukentėjusiąją kaip kliūtį, trukdančią pagrobti turtą – laikydamas už rankinės tampė nukentėjusiąją į įvairias puses, nuo to ji pargriuvo, vilko ją žeme, t. y. panaudojo fizinį smurtą. Kaltininko veika atitinka plėšimo, numatyto BK 180 str. 1 d., sudėtį"*[127]. Jeigu šioje situacijoje kaltininkas būtų nutraukęs nusikalstamus veiksmus po to, kai

[125] Vosyliūtė, A. *Vagystės kvalifikuotų sudėčių konstravimo Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse ypatumai, supra* note 8, p. 133.
[126] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose". *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.
[127] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. balandžio 14 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-189/2009).

jam nepavyko nuplėšti moters rankinės nuo pečių, jo veika vienareikšmiškai būtų kvalifikuojama kaip pasikėsinimas padaryti atvirą vagystę.

Plėšimo atveju svarbu, kad „turto užvaldymo procese prievartos priemonės būtų panaudojamos prieš atimant turtą, turto užvaldymo metu arba siekiant jį išlaikyti tuoj po atėmimo momento, t.y. jo pasisavinimui“[128]. Todėl visada, manytina, reikia išsiaiškinti kada ir dėl kokio tikslo yra naudojamas smurtas, nes nuo to tiesiogiai priklauso galutinė nusikalstamos veikos kvalifikacija. Pavyzdžiui, jei smurtas panaudojamas bandant išvengti sulaikymo po nesėkmingos svetimo turto vagystės, tai tokia nusikalstama veika, atsižvelgiant į kitus požymius, pobūdį ir padarinius, kvalifikuojama kaip sutaptis su veikomis, numatytomis kituose BK straipsniuose, ką patvirtina ir teismų praktika: „*I. B., siekdamas slapta pagrobti svetimą turtą [...], nusikaltimo nebaigė dėl priežasčių, nepriklausančių nuo jo valios, nes buvo sulaikytas netikėtai jo veiksmus pamačiusio nukentėjusiojo N. K. Bandydamas išvengti sulaikymo ir pabėgti, smogė alkūne N. K. į dešinę veido pusę [...], t.y. nežymiai sutrikdė jo sveikatą. I. B. pripažintas kaltu ir nuteistas pagal BK 22 str. 1 d. 178 str. 1 d. ir 140 str. 1 d.*“[129]

Kadangi vagystės sudėtis yra materiali, tai nusikalstamos veikos baigtumas siejamas ne su faktiniu daikto paėmimu, t.y. prisilietimu prie jo rankomis, įrankiais, mechanizmais, ar pakeičiant jo buvimo vietą (pvz. įdedant į maišą), o būtent su jo pasisavinimu, t.y. bent trumpalaikės realios galimybės įgijimu, kai asmuo gali be jokių objektyvių kliūčių pagrobtu turtu naudotis, valdyti ir disponuoti kaip savu[130]. Nustatyti vagystės baigtumą yra būtina, nes nuo to priklauso ar vagystė gali virsti plėšimu. Todėl autoriaus manymu, tiek slaptas, tiek atviras, tiek kiti vagystės padarymo būdai gali pereiti į plėšimą, jeigu vagystė dar nebuvo pasibaigusi, t.y. nebuvo pasisavintas pagrobtas daiktas.

Apibendrinant vagystę kvalifikuojantį požymį *atvirai*, pažymėtina, jog kaltininkas, veikiantis jį matančių ir nusikalstamus veiksmus suvokiančių asmenų (nukentėjusiojo ar pašalinių asmenų) akivaizdoje, turi ne tik neslėpti savo nusikalstamų veiksmų, bet ir suvokti tokių veiksmų atvirą ir kitiems matomą pobūdį. Jei atviros vagystės metu panaudojamas smurtas, siekiant užvaldyti daiktą, nusikalstama veika virsta plėšimu, o jeigu smurto panaudojimas yra susijęs su kitais tikslais (pvz. bandymu išvengti atsakomybės, chuliganiškomis paskatomis, ar pykčiu ir pan.), tada vagystė kvalifikuojama atskirai su kitais BK straipsniais.

---

[128] Pavilonis, V., *supra* note 2, p. 363.

[129] Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. sausio 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-74-417/2012).

[130] Vosyliūtė, A. *Vagystės baigtumo nustatymo problemos Lietuvos Respublikos teismų praktikoje, supra* note 8, p. 152-153. Anot A. Vosyliūtės, nors tai yra tradicinis vagystės baigtumo apibrėžimas, tačiau priklausomai nuo vagystės padarymo būdo, pagrobto dalyko, ar kaltininko ketinimų, baigtumo momentas gali būti nevienodas. Tačiau pažymėtina, kad visada reali galimybė valdyti pagrobtą turtą yra siejama tik su asmens savanoriškais veiksmais, sprendžiant tolesnį pagrobto daikto likimą, todėl bet koks objektyvus trukdymas asmeniui „primesti“ savo viešpatavimą pagrobto daikto atžvilgiu, rodo, kad dar vagystė nėra baigta.

2.1.2. Įsibrovimas į patalpą, ryšių kabelių kanalų sistemą, saugyklą ar saugomą teritoriją

Vienas dažniausiai pasitaikančių vagystę kvalifikuojančių požymių vagysčių bylose yra *įsibrovimas į patalpą, ryšių kabelių kanalų sistemą, saugyklą ar saugomą teritoriją*. Pastebėtina, iš visų kvalifikuotų vagysčių bylų, teismuose daugiausiai yra nagrinėjami svetimo turto pagrobimo atvejai, susiję įsibrovimu į nurodytas vietas[131].

Šis vagystę kvalifikuojantis požymis susijęs su nusikalstamos veikos padarymo būdu ir vieta. Įstatymų leidėjas, nustatydamas tokį požymį, griežtai pabrėžė vagystės padarymo būdą terminu „įsibrovimas“, o vietas - alternatyviais terminais „patalpa, ryšių kabelių kanalų sistema, saugykla, saugoma teritorija“. Pastebėtina, kad baudžiamajame įstatyme vartojama požymio formuluotė žymi *įsibrovimo į konkrečią vietą*, o ne svetimo turto *pagrobimą iš jų*, nes pastaruoju atveju pakaktų nustatyti faktą, jog svetimas turtas pagrobtas iš atitinkamos vietos. Todėl būtina akcentuoti, kad šio vagystę kvalifikuojančio požymio konstatavimas yra galimas tik tada, kai nustatomas minėtas vagystės padarymo būdas ir bet kuri alternatyvi vieta. Nustačius „įsibrovimą“, tačiau nesant vietos požymio, arba atvirkščiai, svetimo turto pagrobimas negali būti kvalifikuojamas pagal šį pavojingumą didinantį požymį.

Vadovaujantis LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimu, „įsibrovimas – tai slaptas arba atviras neteisėtas patekimas į patalpą, (vieta – „ryšių kabelių kanalų sistema“ buvo įtraukta į alternatyvius įsibrovimo objektus po 2013 m. liepos 13 d. įsigaliojusių naujausių BK 178 str. pakeitimų – *aut. pastaba*), saugyklą ar saugomą teritoriją. Įsibraunama gali būti įveikiant kliūtis (pvz., išlaužiant duris, išjungiant signalizaciją) ir patenkant be kliūčių (pvz., kai objektai palikti be apsaugos ar neužrakinti)“[132]. Šis terminas plačiai išplėtotas ne tik baudžiamosios teisės doktrinoje, bet ir teismų praktikoje, nes apima skirtingus neteisėto patekimo į išvardintus objektus būdus: kliūčių įveikimas siejamas su daiktų vientisumo pažeidimu, todėl tai yra ne tik durų sulaužymas ar signalizacijos atjungimas, bet ir langų išmušimas, stogo nukėlimas ar bet kokių kitų daiktų sugadinimas ir pan. Visrakčių, padirbtų ar kt. raktų (raktams galima priskirti ir magnetines korteles, nuotolinio valdymo pultelius ar kitokias spynos atidarymo priemones), kurie leidžia kaltininkui nekliudomai patekti į patalpas, taip pat įvairių techninių ar kitokių priemonių panaudojimas (pvz., kai kaltininkas pasiima daiktus neįeidamas į objektą – magnetai, dresuoti gyvūnai, kranai ir kt.), apgaulės panaudojimas (pvz., kaltininkui apsimetant santechniku

[131] Lietuvos teismų pateiktos 2012, 2013, 2014 metų ataskaitos [interaktyvus] [žiūrėta 2015-10-12]. <http://www.teismai.lt/data/public/uploads/2014/12/2013baudziamosios.xls>,<http://www.teismai.lt/data/public/uploads/2014/12/baudziamosios-i.xls>,<http://www.teismai.lt/data/public/uploads/2015/02/baudziamosios.xls>. Iš visų gautų I instancijos teismuose 2012 m. 2639, 2013m. 2428 ir 2014 m. 2420 kvalifikuotų vagysčių (BK 178 str. 2-3 d.) bylų, 2012 m. 1514, 2013 m. 1198 ir 2014 m. 1162 sudarė bylos, susijusios su vagystėmis, padaromomis įsibraunant. Taigi, vidutiniškai pusė (51 %) iš visų kvalifikuotų vagysčių bylų, sudaro šios vagysčių bylos.

[132] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.

arba panaudojant suklastotus pažymėjimus ar leidimus ir kt.) ar netgi specifiniai atvejai, kai svetimas turtas neteisėtai išleidžiamas iš talpos, gali reikšti įsibrovimą.[133] Svarbu pabrėžti, kad visada įsibrovimas turi būti neteisėtas. Anot V. Piesliako, neteisėtumas siejamas su patekimu į bet kurį objektą be jokio formalaus pagrindo, neturint teisėto intereso ar teisių ten patekti[134]. Panašios pozicijos yra ir A. Drakšienė, nurodanti, jog „neteisėtumas [...] reiškia, kad kaltininkui į patalpą [...] draudžiama įeiti be atskiro leidimo (į sandėlius, Seimą, televiziją ir kt.) arba draudimas galioja tik tam tikrą laiką [...]“[135]. Sutiktina su šiomis mokslininkų pozicijomis, nes vagystės faktas rodo kaltininko ignoravimą to, kas yra neleidžiama bei priešinga nustatytai tvarkai. Anot A. Drakšienės, kvalifikuojant nusikalstamą veiką kaip įsibrovimą, būtina išsiaiškinti, kokį tikslą turėjo kaltininkas prieš patekdamas į įsibrovimo objektus ir kada jam kilo sumanymas padaryti vagystę. Jei asmuo ten pateko be tikslo pagrobti svetimą turtą, bet toks sumanymas kilo vėliau ir todėl pavogė ten esančius daiktus, jo nusikalstama veika negali būti kvalifikuojama kaip įsibrovimas. Todėl įsibrovimui konstatuoti reikia nustatyti ne tik patekimo į įsibrovimo objektus neteisėtumą, bet ir išankstinį pagrobimo tikslą.[136] Žvelgiant į teismų praktiką, matyti, kad pasitaiko atvejų, kai ginčijamas išankstinio tikslo pagrobti svetimą turtą, įsibraunant į patalpą ir pan. buvimas, bet vis tiek nusikalstama veika kvalifikuojama pagal BK 178 str. 2 d.: „*nors nuteistasis teigia į butą užėjęs pasiklausti dėl draugo, tačiau savininkų jis nepažadino, nieko nepaklausė. Priešingai nei aiškina apeliantas, byloje nustatyta, kad nuteistasis, bute paėmęs telefonus, [...] išskubėjo iš jo, vengė susitikimo su savininkais. Taip pat byloje nustatyta, kad iki įvykio nuteistasis ir nukentėjusysis nebuvo pažįstami, nebendravo, todėl apeliantui nebuvo reikalingumo eiti į nukentėjusiojo butą, nebuvo kito tikslo - kaip tik patekus į butą, pagrobti turtą, ką jis ir padarė*“[137]. Tą patį patvirtina ir kita byla, kai nustačius neteisėtą įsibrovimo faktą, bet nesant išankstinio asmens tikslo pagrobti svetimą turtą, vis tiek asmuo buvo pripažintas kaltu dėl padarytos svetimo turto vagystės, įsibraunant į patalpą[138]. Darbo autoriaus manymu, A. Drakšienės argumentai yra kritikuotini, o pateikti teismų praktikos pavyzdžiai yra teisingi ir pagrįsti, nes asmuo įsibraudamas į patalpą ir kitus alternatyvius objektus jau savaime supranta, kad neturi leidimo ar negali ir neturi teisės ten būti (taigi – neteisėtai patenka), todėl grobiant iš šių vietų turtą, kuris dar neužvaldytas (vagystė nebaigta), tyčios pagrobti svetimą

[133] Drakšienė, A., *supra* note 12, p. 27.
[134] Piesliakas, V. *Grobimas, padarytas įsibraunant į butą, patalpą ar saugyklą*. Socialistinė teisė. Nr. 1. 1984, p. 13.
[135] Drakšienė, A., *op. cit*.
[136] Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. II tomas. Specialioji dalis (99-212 straipsniai), *supra* note 61, p. 291.
[137] Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. balandžio 10 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-231-238/2008).
[138] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. lapkričio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-617/2005). Teisėjų kolegija šioje byloje paliko įsibrovimo į patalpą kvalifikuotą požymį, nepaisant to, kad asmens sumanymas pagrobti motorinį pjūklą atsirado po to, kai neteisėtai užėjo į gyvenamąjį namą ir pamatė jame paliktą motorinį pjūklą.

turtą susiformavimo momentas tampa nebesvarbus. Pvz., asmuo netyčia užmiega svetimoje daržinėje, o prabudęs suvokia, kad neturi teisės joje būti (supranta neteisėto patekimo (įsibrovimo) faktą), todėl kilus norui iš ten pagrobti svetimą turtą ir jį išsinešus arba iš kart užvaldžius (suvalgius), veika vis tiek turėtų būti kvalifikuojama pagal BK 178 str. 2 d., nes pakanka asmens suvokiamo neteisėto buvimo objekte fakto. Be to, BK 178 str. 2 d. dispozicijoje nurodytas svetimo turto pagrobimas įsibrovus į patalpą ir t.t. (taip pabrėžiant neteisėto patekimo svarbą), o ne įsibrovimas „siekiant pagrobti svetimą turtą".

Įsibrovimo neteisėtumui įtakos gali turėti ir įsibrovimo objektų atitinkamas darbo laikas. Jei kaltininkas, turėdamas tikslą pagrobti svetimą turtą, užeina pvz., į parduotuvę jos darbo laiku, tai net ir pagrobus kokį nors daiktą, tai nebūtų laikoma įsibrovimu, nes patekimas į šią vietą buvo leistinas kaip ir visiems kitiems asmenims (nėra neteisėtumo). Jei pagrobimo veiksmai būtų padaryti parduotuvės nedarbo laiku arba, kai įėjimas yra uždraustas, pvz., į parduotuvės sandėlį, tokiu atveju tai būtų laikoma įsibrovimu. Be to, kaltininkui patekus į alternatyvius įsibrovimo objektus leidžiamu metu, bet pasilikus pietų pertraukos laikui ar po tų objektų uždarymo ir pagrobus juose esantį turtą arba kai kaltininkas į patalpą patenka laisvai ir pagrobia turtą iš atitinkamų vietų, į kurias pašaliniams asmenims patekti neleidžiama arba patekimas ribojamas (pvz., tarnybinės patalpos, vitrinos, daiktų saugyklos ir pan.), tai taip pat kvalifikuotina kaip įsibrovimas.[139] Teisingai pastebi V. Piesliakas, kad „bet kokia įstaiga, įmonė susideda iš struktūrinių padalinių: kabinetų, salių, pagalbinių, kitų izoliuotų patalpų. Nors pilietis laisvai patenka į įstaigą, tai dar nereiškia, kad jis turi teisę laisvai vaikščioti po visas jos patalpas. Todėl įsibrovimas į atskiras įstaigos patalpas jau yra galimas"[140]. Pritartina šiai pozicijai, nes patekimas į tam tikras vidines ar darbo patalpas pašaliniams asmenims yra apribotas, t.y. į jas negalima patekti, kai nėra aptarnaujančio personalo sutikimo arba be apribojimų į jas gali užeiti tik tam tikri asmenys, pvz., dirbantis personalas. Štai baudžiamojoje byloje pagrįstai konstatuotas svetimo turto pagrobimas, įsibrovus į patalpą, nes „*K. D., turėdamas tikslą pagrobti svetimą turtą, įsibrovė į neužrakintą bendrabučio kambarį ir pagrobė L. J. L. priklausantį nešiojamąjį kompiuterį, mobiliojo ryšio telefoną [...]*"[141]. Atkreiptinas dėmesys, kad įėjimas į bendrabutį ir vaikščiojimas jo koridoriais nėra ribojamas ar draudžiamas, bet savavališkas patekimas į konkretų bendrabučio kambarį prieš savininko valią, t.y. be jo sutikimo, jau rodo neteisėtą įsibrovimą. Šiuo atveju nesvarbu, kad bendrabučio kambarys buvo neužrakintas ir patekta vidun be jokių kliūčių, kaltininkas vis tiek neturėjo teisės į šį kambarį patekti be jame gyvenančio asmens leidimo. Be to, nekistų kvalifikacija, jei būtų nustatyta, kad amuo prasmuko pro

[139] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose". *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.
[140] Piesliakas, V., *supra* note 134, p. 13.
[141] Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2014 m. balandžio 4 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-411-606/2014).

pravertas duris ar atidarytą langą, nes tai nerodo, kad bet kas gali patekti vidun. Kitoje byloje taip pat pagrįstai asmuo nuteistas pagal BK 178 str. 2 d., nes pagrobė svetimą turtą, įsibrovęs į patalpą ir saugyklą: „*S. M. ligoninėje įsibrovęs į neužrakintą palatą, iš joje esančių neužrakintų spintelių pagrobė I. S. ir R. S. priklausančius daiktus. Tokios patalpos [...] būna nerakinamos ir patekti į jas fiziškai galima laisvai, bet patekimas į šias patalpas pašaliniams asmenims yra apribotas [...]. Asmeninius daiktus iš pacientų spintelių turi teisę paimti tik patys nukentėjusieji, o užeiti į palatas – medicinos personalas, pacientai bei jų lankytojai. Nė vienai iš šių asmenų kategorijų nuteistasis S. M. nepriklausė*“[142].

Teismų praktikoje pasitaiko atvejų, kai apgaulė panaudojama kaip būdas prieiti prie turto, kurį kaltininkas ketina pagrobti: „[...] *kasatorė į butą pateko prisistatydama socialine darbuotoja, taip suklaidindama buto savininkę dėl įėjimo į butą tikslo. Tokiu būdu, žinodama, kad neturi teisės įeiti į svetimą butą ir jame būti, tuoj pat panaudojo apgaulę tam, kad galėtų vykdyti nusikalstamą veiką, t.y. pagrobti svetimą turtą“*[143]. Pasak V. Piesliako, „kadangi savininkas suklaidinamas, tikroji jo valia nepasireiškia. Jei jis būtų teisingai informuotas apie kaltininko asmenybę bei jo ketinimus, vargu ar jį įsileistų“[144].

Pažymėtina, kad įsibraunant į patalpą, ryšių kabelių kanalų sistemą, saugyklą ar saugomą teritoriją, kartais padaroma žala ir kitam svetimam turtui, siekiant prieiti prie grobiamo daikto. Tai nutinka dažniausiai tada, kai norint pagrobti svetimą turtą, tenka įsibrauti, įveikiant kliūtis, trukdančias prieiti prie turto. Todėl teismų praktikoje yra nustatyta taisyklė: jei įsibraunant į patalpą, ryšių kabelių kanalų sistemą, saugyklą ar saugomą teritoriją ne tik pagrobiamas, bet ir sugadinamas ar sunaikinamas kitas svetimas turtas, nusikalstama veika kvalifikuojama kaip idealioji nusikalstamų veikų, numatytų BK 178 ar 180 ir 187 straipsniuose, sutaptis. Be to, minėta sutaptis yra galima tik tada, kai grobimo metu sunaikinto ar sugadinto turto vertė viršija 3 MGL (anksčiau 1 MGL) dydį, nes tai skiriamoji baudžiamosios atsakomybės atsiradimo riba.[145] Štai asmuo nuteistas pagal BK 178 str. 2 d. ir 187 str. 3 d. sutaptį, nes „*A. S., tyčia mesdamas metalinį strypą į gyvenamojo namo langa stiklo paketą, taip jį išdauždamas [...] ir padarydamas I. N. Z. 210 Lt turtinę žalą, per langą įsibrovė į gyvenamąjį namą ir pagrobė I. N. Z. 7 alkoholinių gėrimų butelius, palydovinės skaitmeninės televizijos įrangos valdymo bloką ir auksinę apyrankę [...]“*[146]. Tačiau kai kurių mokslininkų manymu, vagystės sutaptis su BK

[142] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. spalio 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-403/2009).
[143] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. balandžio 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-214/2010).
[144] Piesliakas, V., *supra* note 134, p. 14.
[145] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.
[146] Šilutės rajono apylinkės teismo 2011 m. kovo 23 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-101-204/2010).

187 str. ne visada tikslinga ne tik dėl to, kad svetimo turto sugadinimas ar sunaikinimas jau savaime patenka į įsibrovimo, įveikiant kliūtis, būdą, nes, tarsi, yra užprogramuotas BK 178 str. konstrukcijoje, bet ir dėl to, kad BK 187 str. 1 ir 3 d. įtvirtintos nusikalstamos veikos yra mažesnio pavojingumo, kurias pagal teisės normų konkurencijos (būtent visumos ir dalies) taisykles, vagystė apima. Todėl, anot jų, kvalifikuojant veikas, tikslingiausia BK 178 str. 2 d. sutaptis galėtų būti tik su 187 str. 2 d.[147] Darbo autoriaus nuomone, pozicijai dėl sutapties galima būtų pritarti, jei turto sugadinimas ar sunaikinimas yra kaip sudėtinė įsibrovimo, įveikiant kliūtis, dalis, kitaip tariant, kaip vienas iš etapų, kurį reikia praeiti, siekiant galutinio tikslo – svetimo turto pagrobimo. Tačiau tuo atveju, kai vagystė yra baigta, o turto sugadinimas ar sunaikinimas padaromas po jos, kaip visiškai atskira veika (arba net ir vagystės darymo metu, bet su savarankiška tyčia, nesusijusia su svetimo turto pagrobimu, pvz., asmuo įsibrauna į patalpą ir pagrobia svetimą turtą, bet prieš pasišalindamas iš jos sugadina ar sunaikina kokį nors daiktą dėl bet kokių priežasčių ir pan.), nusikalstamos veikos kvalifikuojamos atskirai (reali sutaptis), šiuo atveju, jau nebepriklausomai nuo sugadintos ar sunaikintos turto vertės.

Analizuojant kitas būtinas šio vagystę kvalifikuojančio požymio sudėtines dalis, reikėtų išskirti vieną iš alternatyvių nusikalstamos veikos padarymo vietų – *patalpą*. Teismų praktikoje patalpa – uždara erdvė arba statinys, paprastai turintis stogą ir specialų įėjimą, skirtas žmonėms laikinai ar nuolat gyventi ir dirbti arba materialinėms vertybėms laikyti[148]. Dabar teismų praktikoje ir baudžiamosios teisės doktrinoje vadovaujamasi plačia „patalpos“ sąvoka, kuri apima įvairių tipų, t.y. negyvenamas, gyvenamas, kilnojamas, laikinas ir pan. patalpas, neišskiriant nei vienos iš jų.

Pastebėtina, kad iš pateikto patalpos apibrėžimo matyti keli pagrindiniai ir būtini aspektai - tam tikros konstrukcinės patalpos savybės, kurios sukuria uždarumą ir atitinkama paskirtis. Anot A. Pikelio[149], tam tikro statinio, pvz., namo, buto, ūkinės ar komercinės paskirties pastatų, priklausiniai – sandėliukai, verandos, lodžijos, terasos ar balkonai ne visada pripažįstami patalpomis, tuo tarpu A. Drakšienės manymu, tokie priklausiniai yra laikomi patalpomis, nes yra susiję su statinio bendra tiksline paskirtimi ir atitinka uždarumo reikalavimą[150]. Pritartina A. Pikelio pozicijai, kadangi tam tikrais atvejais šie priklausiniai gali būti jų statymo procese, o kol jie nėra pastatyti ir baigti, jie, iš esmės, neatitinka uždaros erdvės reikalavimo. Tokios pačios praktikos laikosi ir kasacinis teismas, nurodęs, kad „*nebaigto statyti namo mansarda nėra*

[147] Drakšienė, A., *supra* note 12, p. 30., Vosyliūtė, A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje, *supra* note 8, p. 81-82.
[148] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.
[149] Pikelis, A. *Baudžiamosios teisėkūros labirintai. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas ir teismų praktika taikant Baudžiamojo kodekso 178 ir 180 straipsnius*. Vilnius, 2011, p. 89.
[150] Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. II tomas. Specialioji dalis (99-212 straipsniai), *supra* note 61, p. 291.

laikoma patalpa, nes neturi esminio ir būtino požymio – erdvės uždarumo. Patalpa apibūdinama kaip uždara erdvė (paprastai tai yra statinys, turintis atitinkamus elementus – stogą, specialų įėjimą), taigi ji turi būti atskirta nuo išorinės aplinkos objektyviai egzistuojančiomis atitinkamomis priemonėmis, apsaugančiomis erdvės uždarumą“[151]. Todėl sutiktina su tokia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pozicija, kai įsibraunama į statinio vidų pro bet kokias atviras ir neapsaugotas ertmes, kurios dar nėra įrengtos, patalpos negalima laikyti, kaip turinčios uždarą erdvę, nes jokių objektyvių kliūčių nebuvimas (langų, durų) nerodo erdvės uždaro pobūdžio. Darbo autoriaus manymu, yra priimta ir kitokių sprendimų, tačiau panašiomis aplinkybėmis: pvz., *nenaudojama ardoma ferma (be langų ir su įgriuvusiu stogu), į kurią buvo įsibrauta pro neturinčias jokio užrakto duris, vis tiek buvo pripažinta kaip atitinkanti patalpos požymius, nes turėjo stogą, sienas ir duris*[152]. Manytina, langų ir, šiuo atveju, rakinamų durų nebuvimas galėtų rodyti, kaip ir prieš tai minėtoje byloje, erdvės uždarumą žyminčių objektyvių kliūčių nebuvimą. Tačiau, kita vertus, nors šis statinys ir neturėjo langų bei specialaus rakinamo įėjimo, teismas vis tiek turėjo teisę pripažinti jį patalpa, nes nustatytame „patalpos“ apibrėžime apsidrausta vartojant frazę „paprastai turintis stogą ir specialų įėjimą“, kuri tik patvirtina, jog durų užrakto nebuvimas nepanaikino objekto statuso.

Taigi, patalpai apibūdinti užtenka nustatyti bet kurį požymį - uždarą erdvę (pvz., laivo kajutė, nameliai ant ratų, statybininkų vagonėliai) arba baigtą statinį, nes stogo ar specialaus įėjimo turėjimas teismų praktikoje laikomas neprivalomu, operuojant terminu „paprastai“. Pritartina A. Pikeliui, kad šis terminas „patalpos“ apibrėžime reikalingas, nes jis palieka teismams galimybę daryti išimtis iš taisyklės, jei pasitaikytų nestandartinių konstrukcijų patalpos (pvz., palapinės ar vigvamai ir kt.)[153]. Manytina, tai teismams leidžia lanksčiau taikyti baudžiamąjį įstatymą, nesuteikiant lemiamos reikšmės stogo ar specialaus įėjimo buvimui, o orientuojantis į esminius *uždaros erdvės* arba *statinio* ir *paskirties* reikalavimus. Iš nurodyto „patalpos“ apibrėžimo matyti, kad paskirtis yra siejama su trimis alternatyviais požymiais (ji turi būti skirta žmonėms laikinai arba nuolat *gyventi*, *dirbti* ar materialinėms vertybėms *laikyti*), todėl pakanka nustatyti bet kurį iš jų, kad patalpa atitiktų reikalaujamą paskirtį.

1961 m. BK įsibrovimas į gyvenamąją patalpą vagystės tikslais buvo laikomas pavojingesniu nusikaltimu, nei įsibrovimas į negyvenamąją patalpą ir kvalifikuojamas ne pagal 271 str. 2 d., o griežtesnę - 3 d. Tokio vagystę kvalifikuojančio požymio didesnis pavojingumas buvo grindžiamas tuo, jog vagystės iš gyvenamųjų patalpų – paplitęs reiškinys[154] (1997 – 2000

[151] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. vasario 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-73/2006).
[152] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. lapkričio 28 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-824/2006).
[153] Pikelis, A., *supra* note 149, p. 88.
[154] Pavilonis, V., *supra* note 2, p. 357.

m. laikotarpiu vidutiniškai jos sudarė penktadalį visų Lietuvoje užregistruotų vagysčių) ir, kad įsibraunant į tokią patalpą pažeidžiama konstituciniu lygmeniu saugoma vertybė – teisė į gyvenamosios patalpos neliečiamumą[155]. Šiandien Lietuvos baudžiamojoje teisėje vienodai vertinamas nusikalstamos veikos pavojingumas įsibraunant vagystės tikslais tiek į gyvenamąsias tiek ir į kitas patalpas, nes jas apima bendra „patalpos“ sąvoka. Manytina, vagystė įsibraunant į gyvenamąją patalpą yra pavojingesnė už vagystę, įsibraunant į negyvenamąją patalpą, todėl įstatymų leidėjo padarytas įsibrovimo į šias patalpas pavojingumo suvienodinimas kritikuotinas. Sutiktina, kad įsibraunant į gyvenamąją patalpą, siekiant pagrobti svetimą turtą, pažeidžiamas ir toje patalpoje nuolat arba laikinai gyvenančių asmenų privatumas, taigi ir Konstitucijos garantuojama žmogaus teisė į būsto neliečiamybę. Pastebėtina, kad BK 165 str. yra numatyta baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą asmens gyvenamojo namo, buto, kitos gyvenamosios patalpos ar jos priklausinių, įskaitant būsto teritoriją neliečiamumo pažeidimą, tokiu būdu užtikrinant Konstitucijos garantuojamą žmogaus teisę. Vagystės atveju, sutapties su šiuo nusikaltimu nėra, nes yra mažiau pavojingas ir apimamas vagystės, tačiau tai nesuteikia pagrindo traktuoti įsibrovimo į gyvenamąją patalpą lygiavertiškai su kitomis patalpomis pavojingumo prasme (formaliai tokiose situacijose pažeidžiamas ir baudžiamuoju įstatymu saugomas asmens būsto neliečiamumas (BK 165 str.), kas daro tokią vagystę pavojingesnę).

Pozicijos, kad vagystė, įsibraunant į gyvenamąją patalpą yra pavojingesnė nei į kitas patalpas laikosi ir užsienio bei Lietuvos baudžiamosios teisės specialistai, pvz., G.N. Borzenkova, V.S. Komissarova, A. Vosyliutė, A. Pikelis[156]. Pastarasis teigia, kad „vienoks veikos pavojingumo laipsnis, kai slapta įsibraunama į sandėliuką, buitinę patalpą, o kitoks – kai įsibraunama į butą ar namą atvirai išlaužiant duris arba naktį atrakinant duris, per langą“[157]. Manytina, kad dažniausiai gyvenamosiose patalpose asmenys saugo nebūtinai patį vertingiausią, bet asmeniškiausią turtą. Todėl įsibrovus į tokią patalpą ir pagrobus svetimą turtą, asmenys neišvengiamai patiria ne tik turtinę, bet ir neturtinę žalą, nes sutrikdomas jų privatus gyvenimas. Negana to, kaltininkui patekus į svetimų žmonių privačią erdvę, jis gali atsitiktinai ką nors sužinoti apie tuose namuose gyvenančius asmenis, ko pvz., jie nenorėtų viešinti aplinkiniams ar pan. Primintina ir tai, kad analizuotose užsienio valstybėse (Rusijoje, Vokietijoje, Švedijoje, Suomijoje) numatyta griežtesnė vagystės baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą patekimą į gyvenamąsias patalpas, o kai kuriose iš jų, pvz., Švedijoje ir Suomijoje, apskritai išskiriamos tik gyvenamosios patalpos iš alternatyvių įsibrovimo objektų, nepabrėžiant kitų.

---

[155] Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 33-1014. Konstitucijos 24 str: „žmogaus būstas neliečiamas. Be gyventojo sutikimo įeiti į būstą neleidžiama kitaip, kaip tik teismo sprendimu ar įstatymo nustatyta tvarka tada, kai reikia garantuoti viešąją tvarką, sulaikyti nusikaltėlį, gelbėti žmogaus gyvybę, sveikatą ar turtą“.

[156] Borzenkova, G.N., Komissarova, V.S, *supra* note 15, p. 276., Vosyliūtė, A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę, supra* note 8, p. 129-130., Pikelis, A., *supra* note 149, p. 87-88.

[157] Pikelis, A., *supra* note 149, p. 88.

Neabejotina, kad dabar nediferencijuojant patalpų rūšių ir visas priskiriant plačiai „patalpos“ sąvokai, teismams paliekama diskrecija BK 178 str. 2 d. sankcijos ribose parinkti tinkamą ir adekvačią bausmę kiekvienam konkrečiam atvejui. Tačiau sprendimas, suvienodinant baudžiamąją atsakomybę visų patalpų atžvilgiu, manytina, nepagrįstas.

Kita alternatyvi nusikalstamos veikos padarymo vieta – *saugykla*. Pažymėtina, kad saugyklą ir saugomą teritoriją jungia bendra saugojimo reikšmė, todėl LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarime šios alternatyvios įsibrovimo vietos yra išskirtos kartu ir abejoms keliami tokie patys apsaugos ir paskirties privalomi reikalavimai, kas jas daro riboto priėjimo objektais. Pagal minėtą nutarimą, saugykla – „*tam tikras stacionarus arba transportuojamas įrenginys, specialiai įrengtas ir skirtas nuolatiniam ar laikinam materialių vertybių saugojimui, kuris saugomas fizinėmis, mechaninėmis, specialiomis elektrinėmis ar elektroninėmis apsaugos priemonėmis*“[158]. Be to, saugykloms ir saugomoms teritorijoms priskiriami ir objektai, į kuriuos patekimas reguliuojamas specialiais leidimais. Kartais saugyklą sudėtinga atskirti nuo patalpos, nes įrenginys irgi būna uždara erdvė, todėl anot A. Vosyliūtės, pagrindinis aspektas, padedantis atriboti šias vietas yra tikslas, kuris saugyklos atveju yra siauresnis, nes susijęs išimtinai tik su materialių vertybių apsauga ne tik nuo pagrobimo, bet ir nuo sugedimo ar gamtos jėgų veikimo[159]. Darbo autoriaus nuomone, su mokslininkės argumentais, jog saugykla skirta tik materialių vertybių saugojimui, negalima sutikti. Manytina, kad mokslininkės argumentai yra paremti vadovaujantis kasacinio teismo pateiktu saugyklos ir saugomos teritorijos apibrėžimu, jog „tai objektai, *specialiai įrengti ar skirti nuolatiniam ar laikinam materialių vertybių saugojimui* [...]“. Ši kasacinio teismo formuluotė kritikuotina, nes yra klaidinanti ir sudaranti prielaidas sieti saugyklą ir saugomą teritoriją tik su vienintele ir pagrindine jų paskirtimi – turto saugojimu. Darbe analizuojama teismų praktika rodo, kad tiek saugykla tiek ir saugoma teritorija turi kelias paskirtis, dėl ko materialių vertybių saugojimas nebūtinai būna pagrindinė šių įsibrovimo vietų paskirtis. Todėl, manytina, kad materialių vertybių saugojimas gali būti ir papildoma saugyklos ar saugomos teritorijos paskirtis. Kitas aspektas, kuris, manytina, nėra absoliučiai pagrįstas, yra tai, kad anot A. Drakšienės, tam tikri daiktai, pvz., stalčiai, virtuvinės spintelės, rūbų spintos, lagaminai, įdėklai ir pan. negali būti laikomi saugyklomis, nes jie skirti buitiniams ar kitokiems daiktams laikyti[160]. Manytina, kad su šia pozicija nereikėtu sutikti, nes laikant šiuose objektuose kitokius daiktus, tuo pačiu atsiranda ir jų saugojimo paskirtis, ypač jeigu objektuose yra įrengtos apsaugos priemonės: *„V. K. nuteistas už tai, kad [...] įsibrovęs į*

[158] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.
[159] Vosyliūtė, A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje, *supra* note 8, p. 85.
[160] Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. II tomas. Specialioji dalis (99-212 straipsniai), *supra* note 61, p. 292.

saugyklą – su atsuktuvu išlaužus E. Č. gyvenamojo namo kambaryje stovėjusios komodos stalčiaus užraktą, slapta pagrobė jame buvusius E. Č. priklausančius pinigus“[161].

Štai kasacinis teismas pasisakė rakinamos vitrinos baudžiamojoje byloje: *„juvelyriniai dirbiniai, kuriuos pagrobė kasatoriai, buvo laikomi užrakinamoje vitrinoje, priėjimas prie jos buvo ribojamas, t.y.* ***prekes iš jos turėjo teisę paimti tik pardavėjas****. Kadangi įsibrovimas yra ne tik tada, kai įveikiamos kliūtys, bet ir, kai į objektus neteisėtai patenkama be kliūčių, todėl kasatorių argumentai apie tai, kad vitrina nelaikytina saugykla, kad jų veikos kvalifikavimui gali turėti įtakos vitrinos užrakto būklė, jo savybės, nepagrįsti“*[162]. Kitoje byloje tinkamai pritaikius baudžiamąjį įstatymą, asmuo pripažintas kaltu pagal BK 178 str. 2 d. ir 187 str. 1 d.: „*G. Ž. [...] būdamas lošimo salone ir išlauždamas lošimo automato durelių užraktą [...], įsibrovė į saugyklą ir pagrobė [...] metalinę pinigų surinkimo dėžę su joje buvusiais 777 Lt“*[163]. Kaip matyti, pirmame pavyzdyje saugykloje esantis turtas buvo saugomas mechaniniu užraktu, o antrame – elektronine ir mechanine spynelėmis, kas visiškai atitinka saugyklų apsaugos priemonių reikalavimą. Apsaugos priemonėmis pripažįstamos ir grotos, signalizacinė įranga, muitinės plombos arba antspaudai (pvz., šių muitinės identifikavimo priemonių neteisėtas pašalinimas išimant prekes iš konteinerių po to, kai krovinys būna įformintas muitinėje) ar net metalinės apsaugos juostelės arba specialūs krovinių įpakavimo būdai (kai gabenamas krovinys neturi užraktų, bet jis sukrautas ar supakuotas taip, kad nėra galimybės prie jo prieti nepažeidžiant supakavimo vientisumo) ir kt[164]. Kasacinis teismas nurodo, kad saugykla (ir saugoma teritorija) turi būti „*saugomos fizinėmis, mechaninėmis, specialiomis elektrinėmis ar elektroninėmis apsaugos priemonėmis*“. Darbo autoriaus nuomone, jeigu įsibrovimas yra galimas ne tik įveikiant kliūtis, bet ir patenkant be kliūčių (kai objektai palikti be apsaugos ar neužrakinti), vadinasi užrakto neužrakinimas arba kitokios apsaugos priemonės neaktyvavimas (pvz., signalizacijos neįjungimas) nešalina saugyklos požymio taikymo galimybės. Asmuo suvokia, kad neturi teisės patekti į saugyklos vidų, kurioje laikomas jam svetimas turtas, nepaisant to, kad pvz., vitrina, seifas, spinta, automobilis, bagažinė ir t.t. yra neužrakinti ar tiesiog sugedęs užraktas ar neaktyvuota kita apsaugos sistema. Todėl ne veltui aukščiau nurodytoje, juvelyrinių dirbinių pagrobimo iš vitrinos, byloje teismas akcentavo tik asmenų, turinčių teisę ar leidimą patekti į saugyklą (paimti iš saugyklos saugomus daiktus) leistinumą.

[161] Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. rugsėjo 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-362-116/2015).
[162] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. vasario 5 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-95/2008).
[163] Šiaulių apylinkės teismo 2013 m. rugpjūčio 20 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-41-898/2013).
[164] Vosyliūtė, A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje, *supra* note 8, p. 85-87.

Šiuo metu, esant tam tikroms aplinkybėms, standartinis automobilis gali būti laikomas saugykla: „standartinis automobilis pagal paskirtį yra transporto priemonė, tačiau, jei iš mechaninėmis ar elektroninėmis priemonėmis saugomo automobilio pavagiami asmeniniai žmogaus daiktai ar automobilio priedai (automagnetolos, garso kolonėlės ir pan.), vagystė laikoma padaryta įsibraunant į saugyklą“[165]. Akivaizdu, kad kasacinis teismas, nurodydamas tokią taisyklę, tarsi, pats pripažįsta kelias paskirtis ir saugojimas, šiuo atveju, yra papildomas, o ne pagrindinis tikslas. Anot A. Vosyliutės, „šią kasacinio teismo poziciją galima grįsti tuo, jog asmuo, užrakindamas automobilį ar įrengdamas jame elektroninio saugojimo priemones, šiam objektui suteikia ir kitą paskirtį, t.y. apsaugoti ne tik patį automobilį nuo vagystės, bet ir jame esamas materialias vertybes“[166]. Pritartina A. Pikelio pozicijai, kad ši suformuota teismų praktikoje taisyklė turėtų būti taikoma ne tik standartinių automobilių, bet ir mechaninėmis ar elektroninėmis apsaugos priemonėmis saugomų kitų transporto priemonių, pvz., savaeigių mašinų, troleibusų, traktorių, krovininių automobilių ir pan., atžvilgiu[167]. Teismų praktikoje saugykla pripažįstama ir automobilio bagažinė[168].

Štai baudžiamojoje byloje buvo pašalintas saugyklos, kaip požymio, taikymas, nes transporto priemonės savininkas ar teisėtas jos valdytojas nesiėmė jokių veiksmų transporto priemonėje esančiam turtui apsaugoti: *„E. G. nuteistas pagal BK 22 str. 1 d. ir 178 str. 1 d. už tai, kad [...] pasikėsino pagrobti sėdynę, kuri buvo įrengta neužrakintame R. M. priklausančiame traktoriuje, stovėjusiame prie [...] R. M. sodybos [...], tačiau nusikalstamos veikos nebaigė dėl nuo jo valios nepriklausančių aplinkybių, nes buvo sulaikytas“*[169]. Vadovaujantis šia byla, atrodo, kad esant transporto priemonei ar jos bagažinei neužrakintai arba neapsaugotai kitokiomis apsaugos priemonėmis, pvz., signalizacijos sistema, ji nelaikoma saugykla, nes be apsaugos priemonių ji neatitinka saugyklai keliamų reikalavimų. Manytina, šioje byloje priimtas sprendimas galėtų būti kritikuotinas dėl aukščiau nurodytų argumentų, t.y. dėl to, kad neužrakinimas nepanaikina saugyklos, kaip įsibrovimo objekto, kadangi asmuo negali nesuvokti, jog neteisėtai patenka be kliūčių šalinimo į saugyklos vidų. Štai kitoje baudžiamojoje byloje asmuo pagrįstai nuteistas už įsibrovimą į saugyklą: „*I. S., įveikdamas mechanines apsaugos priemones, t. y. išdauždamas automobilio [...] dešinės pusės priekinių durelių stiklą, įsibrovė į*

[165] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.
[166] Vosyliūtė, A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje, *supra* note 8, p. 87.
[167] Pikelis, A., *supra* note 149, p. 99.
[168] Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. kovo 12 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-155-300/2015).
[169] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-164/2013).

saugyklą – minėtą automobilį ir iš jo pagrobė svetimą turtą [...]“[170]. Įdomu tai, kad A. Pikelis nurodo esą „reikalavimas įrengti mechanines ar elektronines apsaugos priemones nėra konstanta“, todėl ji atvira visokioms naujoms teismų praktikos interpretacijoms, pvz., nerakintame automobilyje paliekant daiktų saugoti šunį[171]. Manytina, toks variantas būtų logiškas ir pagrįstas (o automobilis būtų laikomas saugykla), jei būtų žinoma, jog šuo - tam tikros veislės ir išdresuotas automobilio apsaugai.

Teismų praktikoje pripažinus tam tikras talpas, iš kurių išleidžiamos skystos arba birios medžiagos, saugyklomis, egzistuoja neaiškumų, ar visos talpos, kuriose saugomas koks nors turtas, yra saugyklos. Pasak A. Pikelio, svyruojant griežtai nenustatytų saugyklų dydžiams ir apimtims, talpos taip pat gali būti skirtingos - tiek didžiulės, pvz., kelių šimtų tonų, tiek kubinio metro arba miniatiūrinės. Pritartina jo nuomonei, jog būtų absurdiška ir kuriozinė situacija, jei pvz., kelių litrų talpos alaus statinaites ar stipresnio alkoholio butelius interpretuotume kaip saugyklas vien tik dėl to, kad prie jų įmontuojama įranga, skirta turiniui iš talpos išleisti.[172] Šiandien teismų praktikoje yra taisyklė, nurodanti, kad „įsibrovimu [...] reikia laikyti ne tik kaltininko fizinį patekimą į objektą, bet ir patekimą į jį panaudojant technines ar kitas priemones, kai pats kaltininkas lieka už objekto ribų“[173]. Anot A. Vosyliūtės, „[...] skysto ar biraus pavidalo turto išleidimą iš talpyklos, į kurias fiziškai įsibrauti negalima, bet ten esantis turtas paimamas atidarius liukus, dangčius, atsukus kranus ir pan., netikslinga laikyti įsibrovimu į saugyklą“[174]. Manytina, kad šią poziciją mokslininkė grindžia siauresne įsibrovimo samprata, jog būtina peržengti objekto ribas neteisėtai patenkant vidun, t.y. į pačią talpyklą. Nepritartina tokiai pozicijai, nes įsibrovimas suprantamas ir platesne prasme, numatant, jog kaltininkas gali likti už objekto ribų, kai yra išleidžiamas, išpilamas, išsiurbiamas ar ištraukiamas objekto turinys į išorę, ką patvirtina ir teismų praktika: „*E. G., [...] norėdamas išpilti kurą iš užsandarintos talpyklos (cisternos), stovėjusios [...] R. M. sodybos kieme, įveikė mechanines kliūtis, įsibraudamas į saugyklą: pašalino 200 litrų talpos cisternos uždarymo mechanizmą, pritvirtino prie jos žarną ir tokiu būdu pagrobė R. M. 85 litrus žymėto dyzelinio kuro [...]“*[175], „*E. J. [...] per padarytą angą, iš dviejų tarpusavyje sujungtų cisternų pagrobė 400 litrų žymėto šildymui skirto kuro [...]“*[176].

---

[170] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. birželio 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-323/2011).
[171] Pikelis, A., *supra* note 149, p. 99.
[172] *Ibid*., p. 92-93.
[173] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.
[174] Vosyliūtė, A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje, *supra* note 8, p. 89.
[175] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-164/2013).
[176] Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-87-616/2015).

Pastebėtina, kad teismų praktikoje priimama nevienodų sprendimų kuro bako bylose. Vienuose sprendimuose kuro bakas, iš kurio pagrobiamas jame esantis kuras, pripažįstamas saugykla, o kituose – priešingai. Manytina, kad toks teismų praktikos nevienodumas yra nulemtas teismų neapsisprendimo, kaip vertinti kuro baką, kuris yra sudėtinė konstrukcinė transporto priemonės dalis. Štai kasacinis teismas paliko galioti apeliacinės instancijos teismo perkvalifikuotą nusikalstamą veiką iš BK 178 str. 2 d. į 4 d., nes nepripažino kuro bako saugykla: „*plačiąja prasme ir benzino bakas, ir transporto priemonės dalys, kurios yra po uždarytu priekinės dalies dangčiu, yra saugykla. Tačiau jų visuma sudaro naują vienetą – transporto priemonę su savo specifine paskirtimi. [...] nors kombaino kuro bakas buvo apsaugotas dangteliu, šio bako pagrindinis tikslas yra ne kuro saugojimas. Degalai pilami į kuro baką ne turint tikslą juos saugoti, taip pat saugoti kurą nuo vagysčių, o tam, kad transporto priemonė galėtų vykdyti savo pagrindinę funkciją – judėti ir vykdyti kitas su tuo susijusias užduotis: atlikti žemės ūkio darbus, transportuoti krovinius ir pan*“[177]. Kita vertus, pastebėtina, jog teismų praktika, susijusi su įsibrovimais į kuro bakus, vis dėlto eina kitu keliu ir teismų priimamuose sprendimuose kuro bakas laikomas saugykla. Išanalizavus sekančią teismų praktiką po minėtos kasacinio teismo nutarties, kuria buvo bandyta formuoti kitokį kuro bako vertinimą, pažymėtina, jog kuro pagrobimas, atidarant, išlaužiant, atstūmiant kuro bako dangtelį, sulaužant kuro bako užraktus iš krovininių automobilių (pvz., vilkikų), standartinių (lengvųjų) automobilių, automobilvežių ar ekskavatorių, vertinamas kaip įsibrovimas į saugyklą[178]. Atsižvelgiant į tai, susidaro įspūdis, kad minėta kasacinio teismo nutartis tiesiog atspindėjo kai kurių teisėjų nuomonę, nes, kaip matyti, kitose bylose kuro bakai vertinami priešingai.

Manytina, medžiagos, kurios laikomos degalinėse esančiuose kuro rezervuaruose, kuro bazių talpyklose ar specialiose cisternose, kaip pvz., prieš tai analizuotose bylose, neišvengiamai yra ir šiais išvardintais objektais saugomos. Kuro bakas - vienas iš tų darinių, be kurių nebūtų įmanoma pagrindinė transporto priemonės paskirtis - judėjimas ir kitų, tiesiogiai iš jos išplaukiančių funkcijų atlikimas, pvz., keleivių vežimas, krovinių gabenimas ir kt. Tačiau, kad degalai į kuro baką pilami ne saugojimo ir apsaugos tikslais, nesutiktina. Kadangi darbo autorius

[177] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-534/2011). Pažymėtina, kad kasaciniame teisme buvo nagrinėjama dar viena baudžiamoji byla, kurioje buvo paliktas pirmosios instancijos teismo sprendimas viename iš atskirų nusikalstamos veikos epizodų veiką kvalifikuojant pagal BK 178 str. 1 d., kai „*E. Č. [...] sodyboje iš trijų traktorių kuro bakų, atsukęs bakų dangtelius, pagrobė svetimą [...] dyzelinį kurą*“ (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 12 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-142/2013).

[178] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. gruodžio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-604/2011)., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-68/2013)., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. lapkričio 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-469/2014)., Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gegužės 28 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-466-327/2015)., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. birželio 17 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-355-976/2015).

laikosi pozicijos, jog materialių vertybių saugojimas gali būti ne vienintelė ir pagrindinė saugyklos paskirtis, todėl, manytina, jog degalai pilami į kuro baką ne tik, kad transporto priemonė galėtų važiuoti (judėti), bet ir tam, kad kuras, kaip turtas, būtų saugomas nuo bet kokių pašalinių veiksnių. Kuro bake laikomas turtas savaime yra saugomas, ką patvirtina pati bako konstrukcija, dangtelis ar užraktas, kurie būtent ir saugo įėjimą į kuro bako vidų. Todėl pritartina tai teismų praktikai, kurioje kuro bakas laikomas saugykla, nes darbo autoriaus manymu, kuro bakas ir kitos sudėtinės transporto priemonės dalys, esančios po jos priekinės dalies dangčiu, pvz., aušinimo ar stabdžių skysčio rezervuarai, yra skirti ne tik transporto priemonės funkcionavimo užtikrinimui, bet ir saugoti juose esančias medžiagas. Nesaugant šių medžiagų rezervuaruose ar kuro bake – nebus įmanoma ir transporto priemonės judėjimo paskirtis. Taigi, transporto priemonės dalys, kurios randasi po dangčiu ir talpos, kurios uždarytos dangteliais ar užraktais, tik patvirtina ir papildomą jų saugomosios paskirties buvimą.

Kaip buvo minėta prieš tai, *saugomai teritorijai* keliami tokie patys reikalavimai kaip ir saugyklai, t.y. materialių vertybių nuolatinė arba laikina saugojimo paskirtis ir apsauginių priemonių buvimas. Esminis aspektas, kuris skiria šiuos įsibrovimo objektus yra tai, kad saugoma teritorija – apibrėžtas žemės ar vandens plotas, o ne įrenginys (mechanizmas).

Anot kasacinio teismo, saugoma teritorija yra objektas, specialiai įrengtas ar skirtas materialių vertybių saugojimui, kuris nebūtinai turi būti nuolatos prižiūrimas, užrakinamas ar pan., todėl pakanka nustatyti, jog teritorija buvo aptverta tvora arba kitu būdu apsaugota ir tai atitiks BK 178 str. 2 d. esantį kvalifikuotą požymį. Štai kasacinis teismas pripažino, kad gyvulių ir paukščių laikymas uždarose teritorijose saugumo sumetimais žymi saugomą teritoriją: „*2004 m. sausio 21 d. nuosprendžiu A. Š. pagal BK 178 straipsnio 2 dalį nuteistas už tai, kad naktį Z. L. sodyboje įsibrovęs į saugomą teritoriją, t. y. pro nerakintus vartelius patekęs į metaline tvora aptvertą paukščių laikymo aptvarą, pagrobė keturias žąsis (baudžiamoji byla Nr. 1-613/2004).*[179] Nors tokie aptvarai pripažįstami saugoma teritorija, darbo autoriaus manymu, jie taip pat turi ir kitą paskirtį, t.y. skirti paukščių priežiūrai, pvz., jų auginimui ar maitinimui, kas vėl gi patvirtina, kaip ir saugyklos atveju, saugomos teritorijos kelių paskirčių galimą buvimą, taip paneigiant kasacinio teismo formuluotę dėl vienos specialios specifinės paskirties, jog saugoma teritorija – objektas „*specialiai įrengtas ar skirtas materialių vertybių saugojimui*“. Todėl lygiai taip pat, kaip ir prieš tai analizavus saugyklos požymį, kritikuotina ir atmestina A. Vosyliūtės pozicija, kad pagrindinis ir išskirtinis saugomos teritorijos tikslas – materialių vertybių saugojimas[180].

[179] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimo Nr. 52. Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose apibendrinimo apžvalga. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.

[180] Vosyliūtė, A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje, *supra* note 8, p. 89.

Kita vertus, pritartina A. Vosyliūtės mintims, kad saugoma teritorija - tam tikra apibrėžta žemės ar vandens vieta, būtent *esanti po atviru dangumi*, pvz., prekyvietės, prekybos ar krovinių gabenimo organizacijų teritorijos, kuriose saugomos prekės ar kitos materialios vertybės[181]. Todėl nesutiktina su A. Pikelio pozicija, kad gamtos sukurtus objektus, pvz. naftos arba vandens telkinius, apsaugojus fizinėmis, mechaninėmis, elektrinėmis ar elektroninėmis priemonėmis, galima būtų svarstyti jų pripažinimo saugyklomis klausimą[182]. Manytina, kad gamtos sukurti natūralūs naftos telkiniai negalėtų būti laikomi saugyklomis, nes tokie telkiniai yra po atviru dangumi ir galėtų būti pripažinti nebent „saugoma teritorija“. Tuo tarpu dirbtinį vandens telkinį, kuriame pvz., auginamos ir veisiamos žuvys, apsaugojus apsauginėmis priemonėmis ir taip apibrėžus tokį vandens plotą (pvz., tvora, sargyba, apmokytais šunimis, signalizacija, grotomis ir pan.), galima būtų laikyti saugoma teritorija. Tokiuose vandens telkiniuose, manytina, pirmiausia veisiamos žuvys reprodukcijos tikslais, tačiau neišvengiamai žuvys (kaip materialinės vertybės) yra ir saugomos, nes telkinys apibrėžtas apsaugos priemonėmis arba yra asmenys, atsakingi už telkinio apsaugą. Taigi, darbo autorius laikosi nuomonės, jog saugojimas gali būti ir papildomas tikslas.

Saugoma teritorija galėtų būti ir zoologijos sodas, nes jame esanti gyvūnija (fauna) yra ne tik viešo demonstravimo ar švietimo (mokslo) tikslais, bet ir saugojimo, kadangi visa šioje teritorijoje esanti fauna saugoma tvoromis ir kitokiomis apsaugos priemonėmis. Manytina, kad pvz., gėlių sodai, daržai ar plantacijos, kur vyksta kokios nors produkcijos ar augalų auginimas, taip pat būtų pripažinti saugomomis teritorijomis, jei tokios teritorijos dalys būtų apibrėžtos apsaugos priemonėmis (pvz., aptvertos tvora).

Štai baudžiamojoje byloje buvo pareikšti kaltinimai dėl svetimo turto pagrobimo, įsibrovus į saugomą teritoriją, tačiau teisminio bylos nagrinėjimo metu kaltinimai pakito į atvirąją vagystę, dėl ko pirmosios instancijos teismas priėmė pagrįstą sprendimą: „*I. I. ir L. K., [...] dienos metu atvyko į [...] veiklos teritoriją, įkrovė į automobilį šalia pastato gulintį metalinį lovį [...] ir, matant jų veiksmus bendrovės darbuotojui V. V., kuris bandė uždaryti vartus ir neleisti jiems išvažiuoti, automobiliu trenkėsi į vartus ir, taip pasišalindami iš įvykio vietos, atvirai pagrobė svetimą turtą [...]. Bendrovės teritorija buvo aptverta, bet vartai atidaryti, į ją dienos metu leidžiama įvažiuoti automobiliams ir vaikščioti piliečiams. Vartai buvo uždaromi tik nakčiai, o vaizdo kameros įrengtos tik po šio įvykio. Taigi tokia teritorija neatitinka saugomos teritorijos sąvokos*“[183]. Štai kitoje byloje asmuo pagrįstai nuteistas dėl to, kad pagrobė svetimą turtą, įsibrovęs į saugomą teritoriją: „*O. K. [...], turėdamas tikslą pagrobti svetimą turtą, perlipo*

[181] Vosyliūtė, A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje, *supra* note 8, p. 89.
[182] Pikelis, A., *supra* note 149, p. 94.
[183] Vilniaus miesto apylinkės teismo 2015 m. vasario 10 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-487-271/2015).

saugomo kempingo teritoriją juosiančią tvorą, nupjovė R. R. priklausančio [...] dviračio užraktą ir tokiu būdu pagrobė R. R. priklausantį [...] dviratį. Nusikalstamos veikos padarymo vieta yra kempingo teritorija, kuri yra aptverta tvora (ne tik saugoma sargo). Taigi, baudžiamosios teisės teorijos ir praktikos prasme tai vienareikšmiai yra traktuotina kaip saugoma teritorija“[184]. Teritorija buvo saugoma fizinėmis ir mechaninėmis apsaugos priemonės (sargu ir tvora – kuri beje rodo ir teritorijos apibrėžtumą). Vertinant paskirtį, manytina, kempingo teritorija pirmiausiai skirta asmenims apsistoti ir poilsiauti su palapinėmis, kemperiais ir pan. Tvoros buvimas žymi ne tik ribas, kuriose asmenims tą leidžiama daryti, bet tuo pačiu jos įrengimas rodo, kad šiai teritorijai suteikiama ir papildoma paskirtis - saugoti toje teritorijoje esantį turtą. Sargo buvimas neabejotinai patvirtina teritorijos papildomą paskirtį, nes jis ne tik užtikrina vidaus tvarką ar pašalinių asmenų nebuvimą kempingo teritorijoje, bet ir šioje teritorijoje esančių materialinių vertybių apsaugą. Taigi, saugojimas neprivalo būti pagrindinė saugomos teritorijos paskirtis.

Atsižvelgiant į atliktą saugyklos ir saugomos teritorijos, kaip alternatyvių įsibrovimo vietų, analizę, darbo autorius laikosi pozicijos, jog šie įsibrovimo objektai nėra siejami išimtinai tik su materialių vertybių saugojimo paskirtimi. Todėl materialių vertybių saugojimas yra būtinas šių įsibrovimo objektų tikslas, tačiau ne vienintelis ar tuolabiau pagrindinis.

Po 2013 m. liepos 13 d. įsigaliojusių BK pakeitimų, dar vienas įsibrovimo alternatyvus objektas tapo *ryšių kabelių kanalų sistema*. Šios papildomos įsibrovimo vietos nustatymas tarp kitų įsibrovimo alternatyvių objektų, glaudžiai susijęs su tais pačiais BK pakeitimais, kuriais vagystė buvo papildyta ir nauju kvalifikuojančiu požymiu – „strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių juridinių asmenų infrastruktūrą sudarantis turtas ar jo dalis“ (plačiau apie šį požymį žr. 2.1.5.).

Pažymėtina, vienas iš šių BK pakeitimų iniciatorių buvo svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinti įmonė AB „TEO LT“[185], kuri iki teikiamo BK straipsnių pakeitimo projekto patyrė įvairaus dydžio turtinių nuostolių, o tuo metu buvęs baudžiamasis teisinis reguliavimas neužtikrino, kad žalą sukėlę asmenys būtų adekvačiai baudžiami. Vadovaujantis šių BK pakeitimų projekto aiškinamuoju raštu, jei asmuo pagrobdavo svetimą turtą iš telekomunikacijų šulinių, kurie nėra tiesiogiai traktuojami kaip patalpa, saugykla ar saugoma teritorija, tai padaryta veika buvo kvalifikuojama pagal BK 178 str. 1 d. ir asmuo baudžiamas švelniau, nes jo padarytų nusikalstamų veiksmų *neapimdavo* BK 178 str. 2 d. numatytas kvalifikuojantis požymis – „įsibrovęs į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją“. Asmenys, padarę tokio pobūdžio nusikalstamas veikas, dažniausiai buvo baudžiami švelniai, nes dėl tokių nusikalstamų veikų

[184] Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2013 m. rugsėjo 18 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-992-606/2013).
[185] Lietuvos Respublikos strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių ir įrenginių bei kitų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 76-3931.

sukelta tiesioginė žala AB „TEO LT“ ne visada siekdavo BK 190 str. numatytą „didelės vertės“ ribą. Tačiau, kita vertus, vartotojams sukelti nepatogumai ir nuostoliai dėl, šiuo atveju, nutraukto ryšio tiekimo, labai dažnai prilygdavo „didelės vertės“ netiesioginei žalai.[186] Pastebėtina, kad siekiant efektyviau apsaugoti AB „TEO LT“ turtą (šiai įmonei nuosavybės teise priklausančią ryšių kabelių kanalų sistemą), siūlymas griežtinti baudžiamąją atsakomybę, numačius „ryšių kabelių kanalų sistemos“ požymį buvo grindžiamas ir tuo, kad ši įmonė 2010 m. užregistravo 169, o 2011 m. 188 ryšio kabelio vagystes, tačiau tik 8 % vagysčių iš įmonės infrastruktūros buvo išaiškinamos[187].

„Ryšių kabelių kanalų sistemos“ sąvoka numatyta Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo 3 str. 50 p., nurodant, kad tai „elektroninių ryšių infrastruktūros dalis, sudaryta iš ryšių kabelių kanalų, vamzdžių, šulinių ir kitų įrenginių (šulinių liukų, dangčių, užraktų, ryšių kabelių atramų, gembių, reguliavimo žiedų ir kt.), skirta ryšių kabeliams įverti ir (arba) išverti, sujungti, taisyti bei kitiems elektroninių ryšių įrenginiams įrengti ir jiems apsaugoti“[188]. Taigi, kaip matyti, vagystės dalykas grobiant svetimą turtą iš tokio objekto, iš esmės, apsiriboja tik ryšių kabeliais ir įvairiais įrenginiais, esančiais šuliniuose, vamzdžiuose ir kt.

Pažymėtina, kad iki šių BK pakeitimų teismų praktikoje svetimo turto vagystės iš AB „TEO LT“ šulinių ne visada buvo vertinamos (pagal tuo metu buvusį reglamentavimą) teisingai, nes vagystės iš tokių objektų, dėl anksčiau nurodytos priežasties, galėjo būti kvalifikuojamos nebent pagal BK 178 str. 1, 3 ir 4 dalis. Kadangi pagal BK 3 str. 1 d. asmens baudžiamumą nustato nusikalstamos veikos padarymo metu galiojęs baudžiamasis įstatymas, pastebėtina, kad vienuose teismų sprendimuose buvo konstatuotos ryšių kabelių vagystės, įsibraunant į šulinius, kaip į saugyklas, taip nuteisiant asmenis pagal BK 178 str. 2 d[189], kituose asmenys nuteisiami pagal BK 178 str. 1 d. ir 187 str. 1 d. sutaptį arba tik pagal BK 178 str. 1 d.[190] Dabar numačius šią alternatyvią įsibrovimo vietą, atsirado galimybės tinkamai kvalifikuoti nusikalstamas veikas, kai pagrobiamas svetimas turtas, įsibrovus į šią specifinę vietą. Naujausios teismų praktikos, kurioje būtų konstatuotas įsibrovimas į ryšių kabelių kanalų sistemą, nerasta. Darbo autoriaus nuomone, šios alternatyvios įsibrovimo vietos, t.y. ryšių kabelių kanalų sistemos, įtvirtinimas BK nebuvo būtinas, nes tais pačiais BK pakeitimais nustačius vagystę kvalifikuojantį požymį –

[186] Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 178, 187 ir 280 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-302 2013 m. vasario 28 d. aiškinamasis raštas.
[187] Lietuvos Respublikos Seimo teisės ir teisėtvarkos komiteto 2013 m. birželio 26 d. pagrindinės išvados „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 178, 187 ir 280 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-302“.
[188] Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 69-2382.
[189] Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-260-245/2013), Vilniaus miesto apylinkės teismo 2014 m. birželio 16 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-1576-960/2014), Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. rugpjūčio 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-570-582/2014).
[190] Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2012 m. kovo 6 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-70-795/2012), Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. lapkričio 19 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-703-498/2014).

„strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių juridinių asmenų infrastruktūrą sudarantis turtas ar jo dalis“, ryšių kabelių kanalų sistemos yra jo apimamos. AB „TEO LT“ turi svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui, o ryšių kabelių kanalų sistema yra šios įmonės infrastruktūrą sudarantis turtas, todėl, manytina, kad pagrobus ryšių kabelius ar kt. dalykus, susijusius su telekomunikaciniais įrenginiais iš šios sistemos, veikos galėtų būti kvalifikuojamos pagal „strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių juridinių asmenų infrastruktūrą sudarantis turtas ar jo dalis“ požymį.

Apibendrinant vagystę kvalifikuojantį požymį – „įsibrovimas į patalpą, ryšių kabelių kanalų sistemą, saugyklą ar saugomą teritoriją“, pažymėtina, kad teisingam šio požymio taikymo konstatavimui reikia nustatyti du pagrindinius aspektus – neteisėtą patekimo faktą ir bet kurią iš alternatyvių įsibrovimo vietų. Todėl šie aspektai vienodai svarbūs ir reikšmingi.

2.1.3. Kišenvagystė

Kišenvagystės, kaip vagystę kvalifikuojančio požymio, atsiradimas BK buvo grindžiamas tokios rūšies vagysčių paplitimu ir įsivyravusiu kišenvagių nebaudžiamumu. Patraukti kišenvagį baudžiamojon atsakomybėn buvo sudėtinga, nes jo grobis dažniausiai nesiekdavo, tuo metu buvusios, 1 MGL ribos.[191] Kišenvagystės pavojingumas siejamas ne tik su didesniu kaltininko įgudimu ir kriminaliniu profesionalumu, bet ir tuo, kad šiuo vagystės būdu, tarsi, įsibraunama į nukentėjusiojo intymią asmeninę erdvę (pvz., fizinis kontaktas, kai pagrobiamas turtas iš dėvimų drabužių)[192]. Lietuvoje kišenvagystė yra pavojingesnis nusikaltimas dar ir dėl to, kad kišenvagis veikia viešoje vietoje, taip pabrėžiant aukštesnę jo „kvalifikaciją“. Štai baudžiamosiose bylose svetimas turtas buvo pagrobtas bute iš nukentėjusiojo kelnių galinės kišenės ir privataus namo kieme iš užmigusio nukentėjusiojo vilkimos liemenės kišenės, tačiau „kišenvagystės“ neinkriminuotos, nes nusikalstami veiksmai padaryti ne viešoje vietoje[193]. Tačiau, kaip buvo minėta pirmoje šio darbo dalyje, užsienyje (pvz., Rusijoje) kišenvagystė gali būti padaroma nebūtinai viešoje vietoje ir su tuo, darbo autoriaus nuomone, sutiktina, nes gudriam ir patyrusiam kišenvagiui pagrobti svetimą turtą iš drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, tai neturi didelės įtakos. Todėl, manytina, reikėtų Lietuvos BK atsisakyti „viešos vietos“ požymio.

BK 178 str. 2 d. numatyti du požymiai, kuriuos reikia įrodyti, norint konstatuoti kišenvagystės padarymą, t.y. – vieša vieta ir svetimo turto pagrobimas iš asmens drabužių,

[191] Vosyliūtė, A. *Vagystės kvalifikuotų sudėčių konstravimo Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse ypatumai*, *supra* note 8, p. 133.
[192] Pikelis, A., *supra* note 149, p. 107.
[193] Marijampolės rajono apylinkės teismo baudžiamosios bylos Nr. 1-333-537/2006, Nr. 1-295-610/2007 (Cituota iš: Vosyliūtė, A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę, supra* note 8, p. 156).

rankinės ar kitokio nešulio. Kasacinis teismas, siekdamas tinkamo baudžiamojo įstatymo taikymo, yra nustatęs dar vieną papildomą požymį, kuris turi būti nustatomas kiekvienoje kišenvagystės byloje, t.y. drabužių, rankinės ar kitokio nešulio *turėjimas prie savęs* (pvz., ištraukiama piniginė iš švarko, kurį apsivilkęs nukentėjusysis ar iš su savimi turimos rankinės ar nešulio). Pažymėtina, jei asmens drabužiai, rankinė ar kitoks nešulys ir juose esantis turtas palikti ar perduoti daiktams saugoti skirtoje vietoje, tai šių daiktų arba turto tuose daiktuose, pagrobimas vertinamas kaip įsibrovimas į saugyklą.[194] Kai viešoje vietoje iš asmens pagrobiami jo drabužiai, rankinė ar pan. su juose buvusiu turtu, tai nėra laikoma kišenvagyste[195].

Vieša vieta - vieta, „kurioje nusikalstamos veikos padarymo metu yra ar turi teisę lankytis kiti asmenys. Veika laikoma padaryta viešoje vietoje nepriklausomai nuo to, ar nusikaltimo darymo metu toje vietoje kas nors buvo, ar ne. Svarbu, kad dėl laisvo priėjimo prie tokios vietos joje bet kuriuo momentu gali atsirasti kiti asmenys, kurie dėl kaltininko veiksmų patirs nepatogumų“[196]. „Drabužis“ yra bet kuris žmogaus kūno apdaras, apsivilkimas, o „rankinė ar kitoks nešulys“ – tai, kas nešama rankoje arba ant pečių, bet kokios formos ir pagaminta iš lanksčios medžiagos (pvz., moteriška ar vyriška rankinė, krepšys, kuprinė, maišas ir t.t.)[197].

Štai baudžiamojoje byloje asmuo buvo nuteistas už kišenvagystę, nenustačius visų būtinų požymių, todėl bylai pasiekus kasacinį teismą, netinkamas baudžiamojo įstatymo taikymas buvo išspręstas veikos perkvalifikavimu į slaptą vagystę: „*J. G. pagrobė svetimą nukentėjusiosios turtą – piniginę su pinigais iš rankinės, kuri buvo padėta ant kapo šalia paminklo, o nukentėjusioji tuo momentu buvo nuėjusi netoli prie kito kapo. Kolegijos nuomone, pagal kvalifikuojantį požymį – kišenvagystė, kvalifikuojamas tik toks nusikaltimas kai jis padaromas viešojoje vietoje pagrobiant svetimą turtą iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, kuriuos tas asmuo betarpiškai turi“*[198]. Ši nutartis patvirtino suformuoto papildomo požymio privalomą pobūdį ir, kad žemesnės instancijos teismai nesiaiškino ar drabužis, rankinė ar kitoks nešulys iš tiesų buvo neatskiriamai su nukentėjusiuoju svetimo turto pagrobimo metu.

Iš teismų sprendimuose nurodytų faktinių aplinkybių ne visada aišku, ar nukentėjusysis betarpiškai turėjo drabužį, rankinę, ar kitokį nešulį: „*A. S. nuteistas pagal BK 178 str. 2 d. už tai, kad jis [...] bendrabučio virtuvėje iš R. L. striukės kišenės slapta, tyčia pagrobė R. L.*

[194] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.
[195] Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. birželio 18 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-450-360/2012).
[196] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. spalio 8 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-670/2002).
[197] Lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus] [žiūrėta 2015-10-19]. <http://www.lkz.lt/startas.htm>.
[198] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. gegužės 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-364/2005).

priklausantį mobiliojo ryšio telefoną [...]“[199]. Ši nusikalstamos veikos kvalifikacija kritikuotina, nes nėra aišku, ar nukentėjusysis vilkėjo striukę, iš kurios pagrobtas telefonas, ar pvz., ta striukė buvo pakabinta ant pakabos ir pan. Kitoje byloje buvo pareikšti pagrįsti kaltinimai dėl slaptos vagystės padarymo, nes nukentėjusioji rankinės prie savęs betarpiškai neturėjo: „*T. V. kaltinamas tuo, kad jis [...] bibliotekoje iš nukentėjusiajai N. K. K. priklausančio rankinuko, gulėjusio ant kėdės, ištraukė nukentėjusiajai N. K. K. priklausantį nešiojamą kompiuterį [...] ir pasišalino, tokiais savo veiksmais pagrobdamas [...] N. K. K. priklausantį turtą. Byloje nustatyta, kad vagystės metu rankinė, iš kurios buvo pagrobtas turtas, buvo padėta ant kėdės, o nukentėjusioji - N. K. K. stovėjo atokiau, maždaug už dviejų metrų, ir buvo nusisukusi“*[200].

Kaip buvo minėta pirmoje darbo dalyje, Rusijoje kišenvagystė yra suprantama plačiau nei Lietuvoje, nes drabužis, rankinė ar kitas nešulys, iš kurio pagrobiamas svetimas turtas, gali būti arba betarpiškai su nukentėjusiuoju, arba faktinėje jo kontrolės sferoje, t.y. šalia nukentėjusiojo ar tiesiog arti jo (kai jis su drabužiu, rankine ar nešuliu fiziškai nekontaktuoja). Todėl pvz., prieš tai nurodyta situacija su pagrobtu kompiuteriu, Rusijoje būtų vertinama kaip kišenvagystė. Manytina, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pagrįstai neišplėtė kišenvagystės traktavimo ir atsisakė ją sieti su svetimo turto pagrobimu iš šalia arba arti esančių nukentėjusiojo drabužių, rankinių ar nešulių. Priešingu atveju, būtų nevienoda teismų praktika konkrečiais atvejais vertinant, ką reiškia „šalia“ arba „arti“ nukentėjusiojo esantys drabužiai, rankinės ar nešuliai. Todėl pritartina teismų praktikai, kurioje teismai laikosi turto betarpiško buvimo prie nukentėjusiojo požymio: „*O. J., [...] lipdamas į autobusą [...] paskui nukentėjusiąją E. B., iš jos neužsegtos rankinės pagrobė mobiliojo ryšio telefoną [...]“*[201]; „*A. B. parduotuvėje pagrobė iš prieš jį prie kasos stovinčios ir ant pečių turinčios V. R. kuprinės [...] mobiliojo ryšio telefoną [...]“*[202]; „*Ž. G. bare [...] iš nukentėjusiosios J. B. palto, kurį ji vilkėjo, išorinės kišenės, pagrobė mobilaus ryšio telefoną [...]“*[203].

2.1.4. Automobilis

Automobilio, kaip vagystę kvalifikuojančio požymio, atsiradimą naujame BK lėmė didelis automobilių vagysčių skaičius ir paplitimas. Tokios vagystės, iki šio kvalifikuojančio

[199] Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. liepos 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-613-174/2011).
[200] Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. rugsėjo 10 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1S-832-562/2014).
[201] Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. birželio 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-515-562/2015).
[202] Šiaulių rajono apylinkės teismo 2012 m. rugpjūčio 31 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-332-914/2012).
[203] Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. birželio 28 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-470-360/2012).

požymio atsiradimo[204], sudarė nemažą dalį visų užregistruotų vagysčių skaičiaus[205]. Natūraliai kyla klausimas, ar kitų transporto priemonių pagrobimas, kurių vertė neretai gali būti keletą kartų didesnė už automobilio vertę, yra mažiau pavojinga nusikalstama veika? Įstatymų leidėjo požiūriu – taip, nes kitų transporto priemonių pagrobimo atvejai pavieniai, o darbo autoriaus nuomone, ne, nes pagrobus pvz., naują motociklą, motorinę valtį, jachtą ir pan., savininkui gali būti padaroma ne ką mažesnė, o kartais ir didesnė žala, nei, tarkim, seno ar kieme rūdijančio automobilio vagystės atveju. Deja, tenka pripažinti, kad kitų transporto priemonių pagrobimo atvejai kvalifikuojami priklausomai nuo jų vertės. Jei vertė neviršija 250 MGL ribos, nėra galimybės kaltininko patraukti griežtesnėn baudžiamojon atsakomybėn ir veikos kvalifikuojamos pagal BK 178 str. 1 arba 4 dalį: *„A. L. nuteistas pagal BK 178 str. 1 d. už tai, kad [...] kaime, iš V. Č. kiemo slapta pagrobė 13000 Lt vertės traktorių [...]“*[206]. Iš vienos pusės, A. Pikelio nuomone, jei automobilio pagrobimas gali pareikalauti iš nusikaltėlio didesnių pastangų, palyginti su paprastu turto pagrobimu, tai kitų transporto priemonių pagrobimo atvejai taip pat turėtų būti griežčiau vertinami, nes jų vertė prilygsta arba viršija automobilio vertę[207], bet iš kitos pusės, tenka sutikti su A. Vosyliūtės pozicija, jog nebuvo tikslinga nustatyti „transporto priemonės“ sąvokos, kaip vagystę kvalifikuojančio požymio, nes kitų transporto priemonių pagrobimo atvejai buvo retai pasitaikantys ir ne taip paplitę kaip automobilio vagystės[208]. Pastebėtina, kad šiuo metu pagal naujausius 2015 m. 01 – 10 mėn. statistinius duomenis, užregistruotų automobilių vagysčių skaičius yra stipriai sumažėjęs[209], todėl, manytina, įstatymų

[204] Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, patvirtinto 2000 m. rugsėjo 26 d. įstatymu Nr. VIII-1968, 4, 7, 9, 23, 25, 37, 39, 44, 46, 47, 48, 51, 61, 62, 65, 67, 74, 75, 90, 92, 95, 97, 102, 105, 118, 119, 143, 175, 178, 186, 187, 188, 189, 199, 202, 212, 213, 215, 227, 249, 250, 251, 257, 260, 263, 272, 281, 291 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei kodekso papildymo 39-1 ir 306-1 straipsniais įstatymas. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. 38-1733.

[205] Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenys. 2002 m. duomenys apie nusikalstamumą Lietuvos Respublikoje 1 dalis (Forma Nr. 1-Ž). [interaktyvus] [žiūrėta 2015-11-21]. <http://www.ird.lt/wp-content/themes/ird/reports/h2003_file.php?metai=2002&menuo=12&ff=1Z&fnr=1>. 2002 m. buvo užregistruotos 42 158 vagystės, iš jų – 5716 automobilių vagystės, kas sudaro 13,5 %. Vosyliūtė, A. Automobilio pagrobimo samprata ir kvalifikavimo ypatumai teismų praktikoje, *supra* note 8, p. 322. Anot A. Vosyliūtės, vėliau pastebėta mažėjimo tendencija, tačiau to negalima sieti tik su baudžiamosios atsakomybės sugriežtinimu, nes taip pat padidėjo visuomenės suinteresuotumas savo turto apsauga (pvz., įsirengiant signalizacijas ir pan.), sumažėjo nedarbas ir kt.

[206] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. gegužės 25 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-351/2007).

[207] Pikelis A., *supra* note 149, p. 102.

[208] Vosyliūtė, A., *op. cit.*, p. 327., Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenys. 2002 m. duomenys apie nusikalstamumą Lietuvos Respublikoje 1 dalis (Forma Nr. 1-Ž) [interaktyvus] [žiūrėta 2015-11-21]. <http://www.ird.lt/wp-content/themes/ird/reports/h2003_file.php?metai=2002&menuo=12&ff=1Z&fnr=1>. 2002 m. užregistruotos 8164 transporto priemonių vagystės, iš jų – 5716 automobilių vagystės, kas sudaro 70 %.

[209] Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenys. 2015 m. 01-10 mėn. duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotas nusikalstamas veikas (Forma_3Ž-ITĮ) [interaktyvus] [žiūrėta 2015-11-21]. <http://www.ird.lt/statistines-ataskaitos/wp-content/themes/ird/reports/txt_file.php?fv=data/1_201510_lt/f-3z-iti-201510.data.txt&ff=%3C!--|3Z-ITI|1|--%3E&tt=Duomenys%20apie%20ikiteisminio%20tyrimo%20%C4%AFstaigose%20u%C5%BEregistruotas%20nusikalstamas%20veikas%20%28Forma_3%C5%BD-IT%C4%AE%29>. 2015 m. sausio – spalio mėn. laikotarpiu užregistruotos 2373 transporto priemonių vagystės, iš jų – 800 automobilių vagystės, kas sudaro 33,7 %.

leidėjas galėtų ateityje svarstyti šio vagystę kvalifikuojančio požymio reikalingumo klausimą, atsižvelgiant ir į tai, jog šis požymis daugumoje užsienio valstybių net nenumatytas.

Anot kasacinio teismo, automobilis yra bet kokia transporto priemonė, skirta važiuoti keliu ir vežti krovinius ir (arba) keleivius arba vilkti kitas transporto priemones. Automobiliams nepriskiriami motociklai, traktoriai ir savaeigės mašinos. Pažymėtina, kad yra nustatytos ir dvi išimtys, t.y. automobiliams nepriskiriamos savadarbės transporto priemonės, jei jos neįregistruotos valstybės registre kaip automobiliai bei transporto priemonės (įskaitant pačius automobilius), išregistruotos baigus jas eksploatuoti ir akivaizdžiai netinkamos eksploatuoti.[210] Manytina, kad šios išimtys turi trūkumų. Darbo autoriaus nuomone, kritikuotina tai, jog transporto priemonės pripažinimą arba nepripažinimą automobiliu taip pat ir nusikalstamos veikos kvalifikaciją lemia jos įregistravimas arba išregistravimas VĮ „Regitra“. Pavyzdžiui, žmogus gali iš dviejų skirtingų automobilių susivirinti vieną automobilį ir tai jau atitiks faktine prasme savadarbės transporto priemonės sąvoką, nes tai bus paties žmogaus sukurtas „kūrinys“. Teisine prasme toks kūrinys bus laikomas automobiliu, jeigu bus tinkamai įregistruotas pagal nustatytą tvarką. Tačiau kyla abejonės, ar kaltininkas grobdamas pvz., tokį kūrinį, gali savaime suvokti ar jis įregistruotas kaip automobilis ar ne, ypač akcentuojant tai, jog nuo to tiesiogiai priklauso jo tolesnė teisinė padėtis. Objektyviems ir subjektyviems požymiams nesutampant turi būti teikiamas prioritetas subjektyviajai pusei, vadinasi net ir esant įregistruotai savadarbei transporto priemonei, o kaltininkui apie tai nenutuokiant, jo atliktas svetimo turto pagrobimas negalėtų būti vertinamas kaip automobilio vagystė.

Taip pat nepritartina transporto priemonių nepripažinimui automobiliais, vadovautis ne tik akivaizdžiu netinkamumu juos eksploatuoti, bet ir jų išregistravimo faktu. Manytina, kad reikalavimas išregistruoti transporto priemonę baigus ją eksploatuoti yra perteklinis ir pilnai pakaktų nustatyti, jog transporto priemonė yra netinkama eksploatuoti, tam, kad ji nebūtų pripažįstama automobiliu ir veika negalėtų būti kvalifikuojama kaip automobilio vagystė. Todėl darbo autoriaus nuomone, pritartina teismų praktikai, kai transporto priemonė nepripažįstama automobiliu remiantis tik jos akivaizdžiu netinkamumu eksploatuoti, nurodant, kad transporto priemonės išregistravimas iš VĮ „Regitra“ tėra tik formali procedūra: „*A. Š. apie porą mėnesių pagrobto automobilio neeksploatavo, juo nevažinėjo, nes buvo net kelis kartus apvogtas, t.y. buvo pavogtos automobilio sėdynės, vairas, durelių apmušalai, skydelio jungikliai, prasuktos durelių spynelės, pavogti žibintai, priekinis stiklas, valstybiniai numeriai. Iš šių aplinkybių teisėjų kolegija daro išvadą, kad nusikaltimo padarymo metu automobilis akivaizdžiai negalėjo būti eksploatuojamas pagal paskirtį, jo savininkas šiuo automobiliu nesirūpino ir buvo abejingas*

[210] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.

nuolat iš jo vykdomoms vagystėms. Dėl nuolatinių vagysčių iš jo automobilio, jis net numontavo tris ratus ir juos laikė savo sandėliuke. Automobilio akivaizdų netinkamumą eksploatacijai pagrindžia ir tai, kad A. Š. [...] buvo sutaręs šį automobilį už 600 Lt parduoti į metalo laužą. Teisėjų kolegijos manymu, vien tik formalus neišregistravimas iš VĮ „Regitros" duomenų bazės, negali sunkinti kaltininko teisinės padėties, jo veiką kvalifikuojant pagal sunkesnį baudžiamąją įstatymą [...]. Nors kaltinamasis ir pagrobė nukentėjusiajam A. Š. priklausantį automobilį, tačiau teisine prasme nusikaltimo dalykas neturi vagystę kvalifikuojančio požymio „automobilio pagrobimas"[211]. Nors šioje byloje buvo pripažinta, kad automobilis akivaizdžiai netinkamas eksploatuoti, tačiau anot A. Pikelio, kiekvienu atveju teismai skirtingai vertina šią aplinkybę, todėl reikia papildomo požymio „akivaizdžiai netinkamas eksploatuoti" išaiškinimo[212].

Ne retai norint pagrobti automobilį tenka įveikti kliūtis, taip padarant žalą pačiai transporto priemonei. Kasacinis teismas yra nustatęs, kad svetimo turto pagrobimas iš sutapties kvalifikuojamas su BK 187 str. tuo atveju, kai sugadinto arba sunaikinto *kito* turto vertė viršija 3 MGL ribą. Tačiau pastebėtina, kad teismų praktikoje pasitaiko neteisingo baudžiamojo įstatymo taikymo atvejų, kai inkriminuojama BK 178 str. 2 d. sutaptis su 187 str., nors sugadinamas pats vagystės dalykas (šiuo atveju automobilis), o ne kitas turtas. Todėl nepritartina teismų praktikai, kai automobilio vagystės metu, siekiant jį pagrobti, išdaužiamas jo langas, sugadinama vairuotojo durelių arba užvedimo spynelė ar pan., bet inkriminuojamas šalia ir BK 187 str.: *„Ž. J., M. J. ir E. S. [...] iš sodų bendrijos pagrobė [...] V. B. priklausantį automobilį [...] po to, kai Ž. J. ir M. J., bandydami užvesti automobilį, sugadino jo 150 Lt vertės užvedimo spynelę"*[213]. Tokia teismų praktika kritikuotina, nes kaltininkas, siekdamas pagrobti automobilį, veikia į patį vagystės dalyką, o ne į kitą kliūtį, kurią pašalindamas prieitų prie siekiamo pagrobti turto. Manytina, tokiose situacijose BK 187 str. taikymas yra perteklinis, kuriuo nepagrįstai pasunkinama kaltininko padėtis. Baigtos automobilio vagystės atveju nukentėjusiajam padaroma žala jau pačiu pagrobimo faktu, o ne atskirų automobilio dalių sugadinimu. Juk nelogiška taikyti sutaptį su BK 187 str. tada, kai pvz., kaltininkas, siekdamas pagrobti įdėtas duris, jas sugadina, būtent išlaužtamas vyrius ir taip išimdamas jas iš staktos, išskyrus, jeigu būtų nustatyta, kad minėtos durys buvo kaltininko kliūtis, siekiant pagrobti svetimą turtą už laužiamų durų.

Kaip buvo minėta pirmame darbo skyriuje, dauguma analizuotų užsienio valstybių nenumato *automobilio*, kaip vagystę kvalifikuojančio požymio, bet nustato baudžiamąją

[211] Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. vasario 15 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-55-133/2007).
[212] Pikelis A., *supra* note 149, p. 104.
[213] Šiaulių apylinkės teismo 2013 m. kovo 1 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. N1-56-771/2013), Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. sausio 20 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-38-107/2011), Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. vasario 7 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-35-135/2008).

atsakomybę už neteisėtą (laikiną, trumpalaikį) pasinaudojimą (paėmimą) automobiliu, neturint tikslo pasisavinti. Lietuvoje transporto priemonių nuvarimas (laikinas pasinaudojimas) neturint tikslo pasisavinti taip pat buvo baudžiamas, bet nuo 1995 m. tokia norma buvo panaikinta. Šis įstatymų leidėjo sprendimas buvo nulemtas teisėsaugos institucijų sunkumų atskiriant, kada veiką kvalifikuoti kaip vagystę, o kada - ne. Reikia pripažinti, kad panaikinta norma sukėlė neigiamas pasekmes teismų praktikoje, nes dabar visi nuvarymo atvejai, neturint tikslo pasisavinti ir nesant negrįžtamo daikto netekimo požymių, yra traktuojami kaip vagystė[214], kas darbo autoriaus nuomone, yra absoliučiai nepagrįsta ir neatitinka vagystės esmės. Pasak O. Fedosiuk, „ši (panaikinta norma – *aut. pastaba*) norma atlikdavo gana svarbią funkciją normų sistemoje ir ją panaikinus, įstatymiškai ji prilyginta vagystei“[215]. Pritartina mokslininko pozicijai, kad turto savavališkas paėmimas be tikslo jį užvaldyti (pasisavinti), kertasi su tradicine turto pagrobimo samprata, nes vienas iš pagrindinių vagystės aspektų – turto pasisavinimas, susijęs su neatlygintinumu ir turto negrįžtamumu[216]. Įstatymų leidėjo sprendimą kritikuoja ir A. Drakšienė: „tokiu būdu įstatymų leidėjas ne tik iš esmės sugriežtino baudžiamąją atsakomybę, bet ir atsisakė esminio vagystės požymio – svetimo turto pasisavinimo“[217]. V. Piesliakas nurodo, jog „įvertinant sunkumus, iškylančius atribojant „nuvarymą“ nuo vagystės, nutarta automobilio „nuvarymą“ prilyginti jo vagystei ir kvalifikuoti kaip svetimo turto vagystę“[218].

Darbo autoriaus manymu, negalima nesutikti su visais šiais argumentais, nes vagystė nėra tik daikto paėmimas, tai yra ir jo užvaldymas, kai daikto savininkas ar teisėtas jo valdytojas netenka turto visam laikui ir taip patiria pagrobto turto negrįžtamą pobūdį. Juk pagrobus svetimą turtą (ir automobilį), savininkui padaroma didesnė turtinė žala, nei laikinai pasinaudojus jo turtu. Vagystės atveju turto savininkas susiduria su pagrobto daikto besąlyginiu praradimu, o laikino pasinaudojimo svetimu turtu atvejais – tiesiog apribojama galimybė savininkui kurį laiką disponuoti savo turtu. Todėl jokiais būdais laikinas automobilio pasinaudojimas negali būti vertinamas kaip vagystė, ignoruojant tikruosius ir faktinius kaltininko tikslus (subjektyviąją pusę) ir taip savaime „prilipdant“ turto pasisavinimo aspektą. Svetimo turto pagrobimas ir neteisėtas laikinas pasinaudojimas transporto priemone, yra skirtingos nusikalstamos veikos, todėl asmeniui, nesiekiančiam turto pasisavinti, negalima automatiškai taikyti BK 178 str.

Deja, teismų praktika nėra vienoda, nes pasitaiko atvejų, kai nenustačius tikslo pasisavinti automobilį, asmenys nuteisiami, o kartais išteisinami. Štai byloje buvo atmestas apeliacinis skundas ir konstatuota automobilio vagystė, ignoruojant tyčios pasisavinti turtą

[214] Fedosiuk, O. Turtinių nusikalstamų veikų normų sistema naujame Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse: probleminiai klausimai, *supra* note 9 p. 311.
[215] Fedosiuk, O. Turtinė nauda kaip nusikalstamos veikos dalykas: sisteminė normų analizė, *supra* note 4, p. 89.
[216] *Ibid*.
[217] Pavilonis, V., *supra* note 2, p. 350.
[218] Piesliakas, V., *supra* note 10, p. 48.

nebuvimą: „*apeliaciniame skunde apeliantas pripažįsta, jog [...] kartu su kitais nuteistaisiais, be leidimo paėmė automobilį, norėdami juo laikinai pasinaudoti – nuvažiuoti pas pažįstamus. Nors automobilį jie paėmė ir važiavo savavališkai, bet, kaip objektyviai rodo jų veiksmai, jie nenorėjo, kad automobilio savininkai prarastų automobilį, [...] jie turėjo galimybę parduoti, perleisti arba kitaip realizuoti automobilį, bet tokio tikslo neturėjo iš pat pradžių, t.y. nuo automobilio paėmimo momento. Apeliantas nurodo, kad byloje nėra tokių jo paaiškinimus paneigiančių duomenų, nes iš tikrųjų niekas nenorėjo pasisavinti automobilio. Automobilį jie grąžino ten, iš kur paėmė, dar greičiau nei buvo planavę. [...] nesant pasisavinimo požymių, nėra visų vagystės sudėties būtinųjų požymių*“[219]. Pastebėtina, kad šioje byloje apeliacinės instancijos teismas atmetė šį skundą tik dėl to, kad formaliai vadovavosi kasacinio teismo nustatyta taisykle, jog nėra vagystės tuo atveju, kai tarp savininko ir asmens yra nusistovėjusi praktika, leidžianti pastarajam naudotis daiktu savininkui nežinant, - o ne gilinosi į esminius tyčios klausimus. Manytina, kad šios taisyklės nustatymas buvo bandymas suteikti teismams galimybes laviruoti tarp skirtingų situacijų, kai asmenys ne visada turi tikslą pasisavinti automobilį ir taip, iš dalies, kompensuoti panaikintos normos trūkumą. Štai kitoje byloje kasacinis teismas būtent ir pritaikė šią taisyklę, taip išteisindamas nekaltą asmenį dėl neva pagrobto automobilio: „*kasatorius pagrįstai nurodė, kad teismai visiškai nevertino tos aplinkybės, jog jis su R. D. artimai bendravo, iki šio įvykio ne kartą važinėjosi jos automobiliu tiek dviese, tiek su draugais, be to, ji leisdavo jam naudotis automobiliu, o automobilio raktelius davė pati [...]. Anot kasatoriaus, jis tiesiog nutarė perstatyti R. D. automobilį į kitą vietą, nesiekė jo pagrobti ir būtų sugrąžinęs. Todėl jo padaryta veika nesukėlė grobimui būdingų padarinių, t.y. nukentėjusiajam nekilo žala dėl turto netekimo, o jis negavo jokios naudos dėl padarytos veikos, nes automobilis buvo grąžintas*“[220].

Pritartina tai teismų praktikai, kurioje asmenys yra išteisinami, neįrodžius tikslo pasisavinti svetimą automobilį. Antai baudžiamojoje byloje pirmosios instancijos teismas priėmė neteisingą sprendimą, asmenį pripažindamas kaltu dėl automobilio pagrobimo, tačiau apeliacinės instancijos teismas pagrįstai priėmė išteisinamąjį nuosprendį[221]. Todėl sutiktina su A. Vosyliūtės

---

[219] Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. birželio 7 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-198-200/2013).

[220] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. gegužės 7 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-228/2013).

[221] *„V. V. automobilio raktus Š. A. davė pats, nuteistasis jų nevogė, [...] todėl pirmosios instancijos teismo išvada, jog Š. A. [...] pagrobė V. V. [...] automobilio raktelius, neatitinka nustatytų faktinių aplinkybių. Pasak Š. A., automobilio raktelius V. V. padavė parvežti merginą J. S. Liudytoja J. S. patvirtino, kad Š. A. paskambino apie 2 val. nakties ir pasakė, kad atvažiuos jos pasiimti. Liudytoja I. M., kuri buvo kartu su nukentėjusiuoju ir nuteistuoju, matė, kaip V. V. automobilio raktus padavė Š. A. Telekomunikacinių įvykių iškl*otinės *00 val. – 04 val. laikotarpiu (iš kurių matyti, jog V. V. ir Š. A. nuolat vienas kitam skambino važiavimo pasiimti merginą J. S. metu) taip pat patvirtina, kad V. V. pats leido jam važiuoti“* (Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 24 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-84-380/2013). Kitoje byloje irgi priimtas išteisinamasis nuosprendis, neįrodžius tikslo pagrobti automobilį (Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 22 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-276-113/2012).

siūlymu, jog reikia sugrąžinti neteisėto transporto priemonės pasinaudojimo baudžiamumą[222], tam, kad nelaikytume vagyste tų atvejų, kai automobilis paimamas be tikslo jį pasisavinti, taip paneigiant tradicinę turto pagrobimo sampratą, antra, išvengtume nevienodos teismų praktikos pavyzdžių bei trečia, užkirstume kelią asmenų, laikinai pasinaudojusių svetimu automobiliu, nesiekiant jo pasisavinti, nebaudžiamumui. Manytina, jog neteisėtas pasinaudojimas svetima transporto priemone gali turėti ir smurto ar ginklų, kitų sužalojimui skirtų daiktų panaudojimo požymių, pvz., kaltininkas panaudoja fizinį ar psichinį smurtą arba (ne)šaunamuosius ginklus prieš transporto priemonės savininką ar teisėtą jos valdytoją, kad gautų jos raktelius ir galėtų prieš jų valią laikinai pasinaudoti transporto priemone, arba užpuola besėdintį vairuotoją ir paima iš jo transporto priemonę, panaudojus prieš jį smurtinius veiksmus, grasinimus ar ginklus, ir pan. Todėl, darbo autoriaus nuomone, galima būtų svarstyti ir kvalifikuotos sudėties nustatymo klausimą. Be to, pažymėtina, kad tikslingumą grąžinti aptariamą normą pagrindžia ne tik Rusijos, Vokietijos, Lenkijos, bet ir kitų analizuotų užsienio valstybių patirtis.

2.1.5. Strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių juridinių asmenų infrastruktūrą sudarantis turtas ar jo dalis

Remiantis BK pakeitimų įstatymo projekto aiškinamuoju raštu, šio vagystę kvalifikuojančio požymio įtvirtinimas BK 178 str. 2 d. buvo grindžiamas dideliu vagysčių mastu iš strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių, dirbančių energetikos, ryšių ar geležinkelio srityse. Problema ta, kad buvęs reglamentavimas ne efektyviai saugojo šių įmonių turtą, nes įvykdžius svetimo turto vagystes iš energetikos, ryšių ar geležinkelio sektoriaus objektų, nebuvo galimybės inkriminuoti vagystę kvalifikuojančius požymius, kai sukelta tiesioginė turtinė žala ne visada viršydavo „didelės vertės“ turto ribą. Viena vertus, pagrobus laidą, detalę ar pan. tai atrodo kaip menkavertis turtas, tačiau atitinkamų juridinių asmenų infrastruktūroms – tai didelis praradimas. Vagystės iš šių objektų dėl metalo, alyvos ir kt. buvo itin paplitusios[223], o dėl numatytos pakankamai lengvos baudžiamosios atsakomybės, plito ir toliau. Todėl priežastys, lėmusios šio vagystę kvalifikuojančio požymio atsiradimą, yra dvi – pirma, įmonės patiria tiesioginius turtinius nuostolius dėl jų turto vagysčių, antra, dar didesnę netiesioginę žalą (kuri dažniausiai yra „didelės vertės“ BK 190 str. prasme, tačiau juridiškai negalinti būti laikoma turtine žala) dėl pagrobto šių įmonių turto patiria vartotojai, nes pažeidžiami jų interesai. Gyventojams ir kitiems verslo subjektams dėl tokio turto pagrobimo (ar

[222] Vosyliūtė, A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę, supra* note 8, p. 55.
[223] AB „Lietuvos geležinkeliai“ daug problemų sukelė kabelių, automatikos, elektros įrangos dalių, signalizacijos įrangos geležinkelių transporto objektuose vagystės ar jų sugadinimas. 2011 m. patirta tiesioginė žala siekė beveik 124 tūkst. Lt. O AB „Lesto“ turtiniai nuostoliai sudarė 2010 m. 1,96 mln. Lt, 2011 m. – 1,59 mln. Lt. Be to, dėl vagysčių elektros energijos tiekimas 2011 m. buvo nutrūkęs 10402 gyventojams.

sugadinimo) sutrukdoma veikla ir darbas, nes nutraukiamas pvz., elektros energijos, ryšio tiekimas ar krovinių pervežimo ir susisiekimo paslaugos. Tokie sukeliami vartotojams nepatogumai (paslaugų negavimas ar elektros, ryšių tiekimo sutrikimas) ir jų patiriami nuostoliai ne retai yra daug didesni nei pačių įmonių tiesioginiai turtiniai nuostoliai, nes šių paslaugų atstatymas kartais užtrunka ir ne vieną dieną.[224]

Strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių juridinių asmenų sąrašas yra numatytas Strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių ir įrenginių bei kitų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių įstatyme. Kadangi šių BK pakeitimų iniciatoriais buvo strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turintys privatūs juridiniai asmenys AB „Lietuvos geležinkeliai“ ir AB „Lesto“ kaip atsakingi už geležinkelio ir energetikos sritis bei svarbią reikšmę turinti AB „TEO LT“ – atsakinga už ryšių tiekimą, manytina, kitų juridinių asmenų, numatytų minėtame įstatyme (pvz., AB „Lietuvos paštas“, VĮ „Tarptautinis Vilniaus oro uostas“, AB „ORLEN Lietuva“ (buvusi AB „Mažeikių nafta“), AB „Achema“ ir t.t.) atžvilgiu, šis vagystę kvalifikuojantis požymis netaikomas. Siejant šį vagystę kvalifikuojantį požymį ir su kitais juridiniais asmenimis, išvardintais nurodytame teisės akte, manytina, atsirastų keistų atvejų, kurie sukeltų abejones dėl esminio šio kvalifikuojančio požymio įtvirtinimo baudžiamajame įstatyme tikslo – t.y. panaikinti situacijas, kai už svetimo turto vagystes, sukeliančias didelę netiesioginę žalą, baudžiama neproporcingai švelniai. Todėl pvz., pašto dėžutė, kaip turtas, nuosavybės teise priklauso AB „Lietuvos paštas“, nes sudaro tam tikrą bendrovės infrastruktūros dalį arba oro uosto teritoriją juosianti tvora yra VĮ „Tarptautinis Vilniaus oro uostas“ infrastruktūros dalis, tačiau nei vieno iš šių objektų pagrobimas vartotojams nesukeltų didelių nepatogumų, t.y. netiesioginės žalos.

Žvelgiant iš kitos pusės, šis vagystę kvalifikuojantis požymis BK 178 str. 2 d. suformuluotas taip, lyg būtų taikomas apskritai visų juridinių asmenų, turinčių strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui, atžvilgiu. Tokia požymio formuluotė kritikuotina, nes šio BK pakeitimo įstatymo projekto aiškinamajame rašte akcentuojamos tik įmonės, dirbančios energetikos, ryšių ar geležinkelio srityse. Ar tai reišia, kad pagrobus iš vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo paslaugas teikiančių įmonių (pvz., UAB „Vilniaus vandenys“) infrastruktūrą sudarantį turtą, pvz., geriamojo vandens vamzdį ar kokią nors struktūrinę vandens gerinimo mechanizmo (kuriuo šalinama geležis ir manganas) įrangą, detalę, kaip sudėtinę tokio įrenginio (turto) dalį, nebus padaryta didelė netiesioginė žala vartotojams negavus kokybiško vandens? Manytina, kad taip pat atsirastų turtiniai nuostoliai ne tik juridiniams asmenims, bet ir netiesioginė žala vartotojams, nes sutriktų vandens gavimas, kurio atstatymas, tikėtina,

[224] Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 178, 187 ir 280 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-302 2013 m. vasario 28 d. aiškinamasis raštas.

pareikalautų ne mažų laiko sąnaudų, o tai neabejotinai sukeltų didelius nepatogumus. Tai interpretacijos, bet darant prielaidą, kad šis ir visi kiti juridiniai asmenys, turintys strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui, kurie nebuvo išskirti BK pakeitimo įstatymo projekto aiškinamajame rašte kaip susiduriantys su dideliais vagysčių mastais, manytina, nepriskiriami į šio vagystę kvalifikuojančio požymio taikymo apimtį. Todėl darbo autorius laikosi pozicijos, jog šis vagystę kvalifikuojantis požymis siejamas tik su AB „Lietuvos geležinkeliai“, AB „Lesto“ ir AB „TEO LT“ infrastruktūrą sudarančio turto ar jo dalies pagrobimu.

Teismų praktikoje iki šio požymio įsigaliojimo, vagystės iš strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių infrastruktūros buvo kvalifikuojamos pagal BK 178 str. 1 d.: „*I. P. kartu su A. K. [...] metaliniu laužtuvu nuardę medinės perėjos medinius pabėgius pagrobė AB „Lietuvos geležinkeliai“ priklausančius 4 vnt. po 2 m. ilgio metalinių gretbėgių (583,24 Lt vertės) [...]“*[225], „*K. Z. [...] iš Šiaulių geležinkelio infrastruktūros [...] komplektacijos bazės nesaugomos teritorijos sandėliavimo vietos, pagrobė 47 vnt. geležinkelio tvarslių (1095,21 Lt vertės), priklausančių AB „Lietuvos geležinkeliai“, skirtų sujungti bėgių kelią“*[226]. Viena vertus, turtiniai nuostoliai nėra labai dideli, bet, kita vertus, manytina, tokios vagystės sutrikdė geležinkelio sistemos darbą ir juridinis asmuo, siekdamas nesukelti vartotojams nepatogumų, turėjo skirti papildomas lėšas pvz., bėgių remontui ir geležinkelio funkcionavimo atstatymui.

Vertinant teismų praktiką po šio vagystę kvalifikuojančio požymio įsigaliojimo, manytina, teismai neteisingai kvalifikuoja nusikalstamas veikas, kai pagrobiamas svetimas turtas iš strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių infrastruktūros: „*V. P. nuteistas už tai, kad 2013 m. rugpjūčio 23 d. [...] atsukęs transformatoriaus alyvos išleidimo varžtą, pasikėsino slapta pavogti 667,36 Lt vertės 172 kg transformatorinės alyvos, tačiau vagystės nebaigė dėl nuo jo valios nepriklausančių aplinkybių, nes suveikus signalizacijai ir atvažiavus AB „LESTO“ operatyviniams darbuotojams, iš nusikaltimo vietos pabėgo“*[227], „*I. P. nuteistas už tai, kad pagrobė svetimą turtą, įsibrovęs į saugyklą, t.y. 2014 m. kovo 26 d. [...] atvyko prie AB „Lesto“ komplektinės transformatorinės transformatoriaus, su atsivežtu santechniniu raktu atsuko ant transformatoriaus alyvos talpyklos esantį varžtą ir į bakus išleido bei pagrobė 504,40 Lt vertės 130 kg aušinimo alyvos, priklausančios AB „Lesto“*[228]. Kaip matyti, situacijos panašios, bet pirmoje - vagystė nutrūko pasikėsinimo stadijoje ir buvo konstatuotas pasikėsinimas padaryti slaptą vagystę, o antroje – baigta vagystė, įsibrovus į

[225] Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. vasario 14 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-173-557/2013).
[226] Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 4 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-464-354/2011).
[227] Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. kovo 5 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-273-398/2015).
[228] Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. birželio 9 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos nr. 1A-483-211/2014).

saugyklą. Manytina, abu teismų nuosprendžiai nepagrįsti dėl sekančių priežasčių: pirmiausia, pirmuoju atveju nusikalstama veika faktiškai buvo padaryta 2013 m. rugpjūčio 23 d., o antruoju – 2014 m. kovo 26 d., taigi, po to, kai jau buvo įsigaliojęs naujasis vagystę kvalifikuojantis požymis. Antra, alyva tokiose transformatorinėse yra strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčios AB „Lesto“ infrastruktūros turto dalis. Susidaro įspūdis, kad teismai, nors ir žino šį vagystę kvalifikuojantį požymį, bet nėra tikri (arba tiesiog sąmoningai), kada vienas ar kitas turtas (ar jo dalis) sudaro strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių juridinių asmenų infrastruktūrą, taip vagysčių nekvalifikuodami pagal analizuojamą kvalifikuojamąjį požymį. Manytina, šiose bylose teismai tiesiogiai turėjo konstatuoti svetimo turto (ar jo dalies) pagrobimą iš, šiuo atveju, strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčios įmonės infrastruktūros ir nusikalstamas veikas kvalifikuoti pirmoje situacijoje pagal BK 22 str. 1 d. ir 178 str. 2 d., o antroje - palikti BK 178 str. 2 d., bet vertinti veiką ne pagal įsibrovimo į saugyklą požymį, o kaip vagystę pagal naująjį kvalifikuojamąjį požymį.

Manytina, kad anksčiau pagrobus kokį nors menkavertį objektą, pvz., kelių metrų ryšio kabelį, smulkią detalę ir pan. iš strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių juridinių asmenų infrastruktūros, ne visada sukelta turtinė žala siekė ribą nuo kurios kildavo baudžiamoji atsakomybė ir buvo pradedama administracinių teisės pažeidimų bylų teisena pagal Administracinių teisės pažeidimų kodekso[229] 50 str. Tačiau dabar nustačius šį analizuojamą vagystę kvalifikuojantį požymį, tikėtina, jog padaugės ikiteisminių tyrimų ir taip padidės darbo krūviai. Nors šiuo kvalifikuojančiu požymiu ir norėta nustatyti adekvačią ir proporcingą baudžiamąją atsakomybę bei užtikrinti juridinių asmenų ir vartotojų interesų apsaugą, vis dėlto, manytina, šio požymio efektyvumą ir naudą parodys tik tolimesnė praktika.

2.2. Ypač kvalifikuojantys požymiai (BK 178 str. 3 d.)

2.2.1. Didelės vertės turtas

Jeigu kaltininko pagrobto turto vertė viršija BK 190 str. nustatytą *didelės vertės turto* ribą, t.y. 250 MGL – laikoma, kad buvo pagrobtas didelės vertės turtas ir nusikaltimas kvalifikuojamas pagal BK 178 str. 3 d. kaip ypač kvalifikuota vagystė. Šiandien 250 MGL atitinka 9415 eurų ribą, nes, kaip buvo minėta pirmoje darbo dalyje, dabar bazinis bausmių ir nuobaudų dydis (MGL) yra 37,66 eurai. Kasacinis teismas yra nustatęs, kad pagrobto turto vertė nustatoma remiantis vidutine daikto rinkos verte veikos padarymo metu[230], bet pastebėtina, jog ne visada paprasta nustatyti pagrobto turto vertę. Štai vienais atvejais teismai neabejoja

[229] Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. *Vyriausybės žinios*. 1985, Nr. 1-1.
[230] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.

nukentėjusiųjų ir (ar) liudytojų duotais parodymais apie prarasto turto vertę[231], o kitais atvejais priešingai, prireikia ir specialistų pagalbos, kurie atliktų turto vertinimą ir pateiktų teismui rezultatus[232]. Nustatant pagrobto turto vertę gali būti remiamasi pirkimo-pardavimo sandorio kaina, turto sukūrimo (atkūrimo) ar įsigijimo kaštais. Tačiau atkreiptinas dėmesys, jog reikia vadovautis ne tik vidutine daikto rinkos verte, bet ir atsižvelgti į paties daikto būklę, t.y. jo nusidėvėjimą, amortizaciją, prekinę išvaizdą ir pan. Tą patvirtina ir kasacinis teismas: *„[...] kai nuosavybė į daiktą atsirado pirkimo-pardavimo sandoriu pagrindu ir byloje yra duomenys apie daikto įsigijimo kainą, tačiau daiktas pagrobiamas praėjus laikotarpiui, turinčiam reikšmės jo kainai, daikto vertė nustatoma pagal faktinę turto vertę (didmenines, rinkos ar komiso kainas) nusikalstamos veikos padarymo metu“*[233]. Deja, pripažintina, kad teismai ne visada gilinasi į tikrąją pagrobto turto vertę, o remiasi tik nukentėjusiojo pateiktais paaiškinimais ir pirkimo-pardavimo dokumentacija, neatsižvelgiant į daikto natūralų nusidėvėjimą, praėjusį laikotarpį tarp pirkimo ir vagystės padarymo momento bei kt. aplinkybes, dėl ko baudžiamosioms byloms pasiekus aukštesnės instancijos teismus ir paskyrus turto vertinimo ekspertizes, nusikalstamos veikos perkvalifikuojamos iš BK 178 str. 3 d. į BK 178 str. 1 d., jei nenustatoma kitų vagystę kvalifikuojančių požymių[234]. Todėl, manytina, teismams reikėtų pasitelkti specialistus ir ekspertus (kurie priešingai, nei nukentėjusysis, turi specialių žinių), kai yra abejonių nustatant

---

[231] *„[...] S. B. iš kart po įvykio, kai dar nebuvo žinomi nusikaltimą įvydę asmenys, nurodė, kad seife, kuris buvo pagrobtas iš jos gyvenamojo namo, buvo 35000 Lt. Dieną iki įvykio, pinigus perskaičiavo, tarėsi su vyru, kur juos investuoti [...]. Kad pavogtame seife buvo būtent tokia grynųjų pinigų suma parodė ir buvęs S. B. sutuoktinis liudytojas A. B., kuris paaiškino, kad seife buvo laikomi bendri jo ir S. B. pinigai, kuriuos tą savaitę, kai įvyko vagystė, S. B. perskaičiavo. Netikėti šiais nuosekliais nukentėjusiosios ir liudytojo parodymais nėra jokio pagrindo. Nėra jokių duomenų, kurie leistų daryti išvadą, kad S. B. ir A. B. būtų suinteresuoti nepagrįstai pasunkinti nuteistųjų teisinę padėtį, kaip yra teigiama nuteistojo apeliaciniame skunde“* (Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. gruodžio 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-513/2014).

[232] *„D. Č. nuteistas už tai, kad [...] įsibrovė į V. N. įmonei priklausančią fermą, kur narveliuose nužudė ir pavogė 207 vnt. kanadinių audinių patelių [...] bei 40 vnt. kanadinių audinių patinų [...], tokiu būdu V. N. įmonei padarant 104713,60 Lt turtinę žalą. Vadovaujantis komerciniu pasiūlymu, 2013 m. sausio mėn. patelių vertė buvo 412,80 Lt už vnt., o patinėlių vertė – 481,60 Lt už vnt. Specialistas nurodė, kad pasiūlyme nurodytos kainos - realios 2013 m. sausio mėn. žvėrelių pardavimo kainos, nes tokiu metų laiku rinkoje nėra žvėrelių. Išanalizavęs pateiktus dokumentus, specialistas parodė, kad tos kainos atitinka realias 2013 metais rinkoje buvusias kainas, nes jei padaryta vagystė 2013 m. sausio mėn., tai tuo metu ir buvo kainų pikas“* (Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. balandžio 9 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-72-255/2015).

[233] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.

[234] Asmenys buvo nuteisti pagal BK 178 str. 3 d. už tai, kad pagrobė V. L. priklausantį katerį „Mariah 275“, kurio vertė – 64536,25 Lt. Bylai pasiekus Lietuvos apeliacinį teismą, nusikaltimas perkvalifikuotas į BK 178 str. 1 d.: *„Neteisingas pagrobto turto vertės nustatymas nulėmė neteisingą veikos juridinį įvertinimą. [...] V. L. parodė, kad katerį pirko už 5000 svarų sterlingų, o didindamas jo vertę, norėjo nepagrįstai pasipelnyti. Paaiškino, kad kateris buvo skendęs, labai prastos būklės, kurią jis bandė pagerinti atlikdamas kosmetinius pataisymus (pvz., užtepdamas korpuse esančias skyles glaistu). Ekspertizės išvadoje nustatyta, kad [...] apžiūrėto katerio kaina 2004 m. gegužės mėn. buvo 29400 Lt, o vertė apžiūros dienai – 9100 Lt. Išvadoje konstatuota, kad kateris buvo skendęs, ką patvirtina katerio dugne pramušta skylė, variklio ir elektros instaliacijos stiprus korozinis pažeidimas. Išvadoje aiškiai ir suprantamai apibūdinti metodai, kuriais vadovavosi turto vertintojas ir skaičiavimai. Abejoti išvada kolegija neturi jokio pagrindo. Kitokių patikimų duomenų, kurių pagrindu būtų galima teigti, kad 2004 m. birželio mėn. naktį iš 2 į 3 d. pagrobto katerio vertė buvo didesnė nei 250 MGL, byloje nėra“* (Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. gruodžio 21 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-25/2012).

faktinį turto įvertinimą, o ne aklai pasikliauti nukentėjusiojo duotais parodymais, taip ignoruojant kasacinio teismo suformuotas turto vertinimo taisykles.

Kartais pasitaiko neaiškumų kaip vertinti situacijas, kai kaltininkas turėjo tikslą pagrobti didelės vertės turtą, o pagrobė mažesnės arba atvirkščiai, neketino pagrobti didelės vertės turto, tačiau pagrobė. Teismų praktikoje yra nustatytos taisyklės, kaip spręsti šias situacijas: pirma, jei kaltininkas veikė apibrėžtai (siekė konkrečių kiekybiškai išreikštų padarinių, pvz., turėjo tikslą pagrobti svetimą turtą, viršijantį 250 MGL ribą), bet jam nepavyko to pasiekti, tai nusikalstama veika vertinama pagal kaltininko tyčios kryptingumą, t.y. pagal tai, ko jis siekė ir, šiuo atveju, veika būtų kvalifikuojama kaip pasikėsinimas padaryti didelės vertės svetimo turto pagrobimą; antra, jei kaltininkas veikė neapibrėžtai (nedetalizavo siekiamų padarinių, kitaip tariant, kaltininkui buvo tas pats, kokios vertės svetimą turtą pagrobs arba nežino, kiek pinigų suras) - nusikalstama veika kvalifikuojama pagal padarinius, t.y. pagal pagrobto turto vertę, jei nėra kitų kvalifikuojančių požymių[235]. Vėl gi svarbu pabrėžti, kaip ir kitų kvalifikuojančių požymių atveju, kaltininkas turi suvokti didelės vertės turto požymį, ką patvirtina ir kasacinis teismas: „*kaltininko veika gali būti pripažinta didelės vertės turto [...] pagrobimu ir tada, kai jis, grobdamas turtą [...], numatė, jog yra nemaža tikimybė, kad šis turtas yra atitinkamai didelės vertės [...]. Tokį jo suvokimą ar numatymą gali lemti tam tikros objektyvios (vagystės padarymo vieta, pagrobto turto pobūdis, specifika, kiekis ir pan.) ir subjektyvios (kaltininko amžius, profesija, išprusimas, specialių žinių turėjimas ir pan.) aplinkybės. Šias aplinkybes turi nustatyti ir įvertinti teismai, spręsdami, ar asmuo kaltas dėl didelės vertės turto [...] pagrobimo*“[236]. Kaip buvo minėta, nustačius, kad kaltininkas veikė neapibrėžtai, veika kvalifikuojama pagal kilusius padarinius, bet ar tai visada yra pateisinama? Manytina, ne, nes kartais kaltininkas gali veikti tokioje vietoje, kurioje neįmanoma nesuvokti ten laikomo didelės vertės turto: pvz., kaltininkas, veikdamas neapibrėžta tyčia, iš banko pagrobia ir užvaldo turtą, bet vėliau teigia, jog nesuvokė grobiantis didelės vertės turtą. Manytina, tokioje situacijoje negalima būtų kaltininko subjektyviam situacijos suvokimui teikti pirmenybės, nes įvertinus objektyviąją pusę, t.y., kad turtas užvaldytas iš banko, iš karto, tarsi, atsiranda labai tikėtina tikimybė numatyti banke esantį didelės vertės turtą. Dėl to neatsitiktinai kasacinis teismas vartoja „nemažos tikimybės“ sąvoką, vertinant asmens suvokimą, grobiant didelės vertės turtą. Štai byloje buvo pripažinta, kad „*nors nuteistoji tvirtino, jog pasisavindama A. V. priklausančius daiktus nesupratusi, kad grobiamas turtas yra didelės vertės, apygardos teismas pagrįstai konstatavo, kad [...] nuteistoji, dirbdama nukentėjusiosios [...] namuose, gerai žinodama prabangų jos gyvenimo būdą, suvokė grobiantį*

[235] Fedosiuk, O. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. Pirmoji knyga, supra* note 9, p. 345.
[236] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. sausio 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-6/2012).

didelės vertės turtą ir to norėjo“[237]. Ši byla patvirtina, kad nėra suabsoliutinamas kaltininko nesuvokimas didelės vertės turto požymio, o atsižvelgiama ir į objektyvias aplinkybes, šiuo atveju, kaltininkės darbą turtingos šeimos namuose, kas iš esmės, jau nulemia nemažą tikimybę dėl didelės vertės turto buvimo ir kaltininkės negalėjimą nenumatyti to. Todėl sutiktina su A. Vosyliūte, „[...] jei kaltininkas nesiekė pagrobti didelės vertės turto ir nenumatė tokio dydžio turto užvaldymo kaip labai tikėtino, veikos kvalifikuoti pagal BK 178 str. 3 d. negalima“[238].

2.2.2. Didelę mokslinę, istorinę ar kultūrinę reikšmę turinčios vertybės

Didelę mokslinę, istorinę ar kultūrinę reikšmę turinčių vertybių pagrobimo pavojingumas siejamas ne tik su tuo, kad pažeidžiama fizinių ir juridinių asmenų nuosavybės teisė, bet ir su valstybės ginamu viešuoju interesu išsaugoti šias vertybes, kurios sudaro valstybės saugomą istorinį – kultūrinį paveldą[239]. Baudžiamosios bylos, kuriose būtų taikomas šis vagystę kvalifikuojantis požymis, nėra dažnos, dėl to šių bylų teismų praktika - ne pati gausiausia.

Baudžiamosios teisės doktrinoje nustatyta, kad šio požymio inkriminavimas nėra siejamas su 250 MGL dydžio suma, nes lemiamą reikšmę nusikalstamos veikos kvalifikacijai turi ne pagrobtos vertybės piniginė išraiška kaip kiekybinis aspektas, o būtent kokybės aspektas - didelė jos istorinė, mokslinė ar kultūrinė reikšmė. Todėl vertybės gali sutapti su didelės vertės turto požymiu, bet gali ir nesutapti. Vertė turės įtakos tik tada, jei pavogtas daiktas nebus pripažintas didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčia vertybe.[240] Baudžiamajame įstatyme tokių vertybių turinys neatskleistas, todėl reikia remtis šių vertybių atitinkamu teisiniu reglamentavimu: pvz., Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymu[241] ir kt. Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 2 str. 2 d. numatyta, kad kilnojamosios kultūros vertybės – pagal paskirtį ir prigimti kilnojamieji žmogaus veiklos medžiaginiai kūriniai ir kiti kilnojamieji daiktai[242], turintys kultūrinę vertę (kuri siejama su tokių daiktų ar jų dalių savybe, vertinga etniniu, archeologiniu, istoriniu, meniniu, moksliniu, techniniu, religiniu, estetiniu, memorialiniu ar kitu požiūriu) ir įtraukti į valstybinę kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitą. Kaip matyti, įstatyme pabrėžiama vertybės kultūrinė vertė ir įrašymas į valstybinę kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitą. Sutiktina su A. Vosyliūtės pozicija, jog toks

[237] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. gegužės 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-242/2013).
[238] Vosyliūtė, A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę, supra* note 8, p. 209.
[239] Pikelis, A., *supra* note 149, p. 84. Viešasis interesas saugoti šias vertybes kildinamas iš Konstitucijos 42 str.
[240] Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. II tomas. Specialioji dalis (99-212 straipsniai), *supra* note 61, p. 297., Vosyliūtė, A. *Vagystę kvalifikuojančio požymio – didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės – samprata teisės moksle ir teismų praktikoje*, *supra* note 8, p. 58.
[241] Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 81-3183.
[242] Pagal šio įstatymo 3 straipsnį, tokiais daiktais gali būti archeologiniai radiniai, antikvariniai daiktai, muzikos instrumentai, ordinai, medaliai, meninių, istorinių ar religinių objektų dalys ir pan.

formalus dalykas kaip konkretaus daikto įrašymas į minėtą apskaitą, nelemia didelės reikšmės nustatymo baudžiamąja prasme[243], nes tai tik vienas iš analizuojamo kvalifikuoto požymio turinio atskleidimo kriterijų šaltinių. Tą patvirtina ir kasacinio teismo nutartis, kurioje akcentuojamas būtent kvalifikuoto požymio vertinamasis pobūdis, o ne vertybės (šiuo atveju, bažnyčios bronzinio varpo) įtraukimo į kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitą aspektas[244].

Šis vagystę kvalifikuojantis požymis yra vertinamojo pobūdžio, todėl ne bet kokios vertybės yra saugomos baudžiamuoju įstatymu, o būtent, vertybės, turinčios *didelę* reikšmę mokslui, istorijai ar kultūrai. Ar vertybė yra vertinama kaip turinti didelį reikšmingumą, tai priklauso nuo specialistų ir ekspertų profesinės kompetencijos. Dažniausiai specialistai ar ekspertai, kaip turintys specialių mokslo, istorijos ar meno žinių, vertina tipiškumo, svarbumo, retumo, unikalumo, autentiškumo ir kultūrinės vertės kriterijus, pripažįstant konkrečios kilnojamosios kultūros vertybės reikšmės dydį, todėl ne visi asmenų pagrobti meniniai, istoriniai ar moksliniai daiktai po atlikto įvertinimo pripažįstami turinčiais didelę reikšmę[245]. Pastebėtina, kad muziejai, bibliotekos ar archyvai dažnai nusistato savo atskiras metodikas ir kriterijus, kuriais vadovaujasi aiškinantis daiktų reikšmę, bet, iš esmės, esminiai vertinimo principai tarp skirtingų įstaigų sutampa[246]. Be to, įmanomos ir tokios situacijos, kai vertybių didelė istorinė, mokslinė ar kultūrinė reikšmė jau yra konstatuota iki konkrečios bylos nagrinėjimo teisme momento, asmens turinčio specialių žinių atitinkamoje srityje, išvadoje. Tačiau tai negali panaikinti teismo diskrecijos atskleidžiant šio požymio turinį *ad hoc*: teismas turi teisę apklausti tokias išvadas pateikusius asmenis, o jeigu kyla abejonių jų pagrįstumu - prašyti naujos specialisto išvados (ar ekspertizės).[247] Todėl pagrindinis šio vagystę kvalifikuojančio požymio objektyvus aspektas – pagrobta didelę mokslinę, istorinę ar kultūrinę reikšmę turinti vertybė.

Kaip minėta anksčiau, visada būtina nustatyti nusikalstamos veikos kvalifikuojančio požymio suvokimą, taigi ir didelę mokslinę, istorinę ar kultūrinę reikšmę turinčias vertybes. Šiuo atveju svarbi kasacinio teismo nutartis, kurioje pabrėžiamas kompleksinis objektyvių ir subjektyvių aplinkybių vertinimas, siekiant įsiaiškinti kaltininko suvokimą ar numatymą dėl didelės reikšmės turinčių vertybių pagrobimo[248]. Štai baudžiamojoje byloje asmenys nuteisti pagal analizuojamą kvalifikuojamąjį požymį, nes iš įvairių kapinynų teritorijų pagrobė iškastus

[243] Vosyliūtė, A. *Vagystę kvalifikuojančio požymio – didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės – samprata teisės moksle ir teismų praktikoje*, *supra* note 8, p. 60.
[244] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-122-693/2015).
[245] Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2009 m. vasario 2 d. įsakymu Nr. ĮV-42 patvirtintas „Siūlomų įrašyti į kultūros vertybių registrą kilnojamųjų daiktų vertinimo kriterijų aprašas“. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 15-606.
[246] Valstybės kontrolės 2013 m. gruodžio 5 d. Nr. VA-P-50-1-20 valstybinio audito ataskaita. Kaip tvarkomos ir prižiūrimos kilnojamosios kultūros vertybės [interaktyvus] [žiūrėta 2015-10-29]. <https://www.vkontrole.lt/failas.aspx?id=3084>.
[247] Veršekys, P., *supra* note 82, p. 200-201.
[248] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. sausio 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-6/2012).

archeologinius dirbinius ir jų fragmentus: „*asmenų argumentai apie tai, kad jie manė grobią niekam nepriklausančius bešeimininkius daiktus atmesti kaip nepagrįsti, nes jiems buvo žinoma, kad šie kapinynai yra valstybės saugomos teritorijos, o juose esantys archeologiniai dirbiniai – valstybės nuosavybė ir todėl negalėjo nenumatyti, kad vykdydami žemės grunto kasimo darbus, gali rasti, neteisėtai iškasti ir pagrobti archeologinius dirbinius ar jų fragmentus, kaip didelę mokslinę, istorinę ir kultūrinę reikšmę turinčias kilnojamąsias vertybes*“[249].

Anot A. Vosyliūtės, egzistuoja tam tikrų prieštaravimų, kai turi būti nustatytas kaltininko didelę reikšmę turinčių vertybių suvokimas, nors iš kitos pusės, didelės vertybių reikšmės konstatavimas priklauso specialiems subjektams, turintiems specifinių žinių ir besivadovaujantiems specialiomis metodikomis ar kriterijais. Jos manymu, tai gali lemti prieštaravimus kaltės principui, nes, tarsi, reikalaujama įrodyti tai, ko kaltininkas faktiškai negali suvokti, nes neturi specialių žinių ir nesinaudoja minėtomis metodikomis. Todėl siekiant išvengti galimos prieštaros kaltės principui, mokslininkė siūlo, formuluojant šį analizuojamą kvalifikuojantį požymį, patikslinti, kad minėtos vertybės turi būti viešai demonstruojamos arba priklausyti visiems prieinamai kolekcijai.[250] Susidaro įspūdis, jog mokslininkė turi omeny situacijas, kai asmuo gali nežinoti konkretaus daikto didelės reikšmės, jei tas daiktas buvo pvz., kokioje nors vietoje, nesusijusioje su kultūra, religija ar pan., nes ant paties daikto „neparašyta“ apie jo didelį reikšmingumą. Tačiau darbo autorius labiau linkęs manyti, jog kai kaltininkas pagrobia turtą iš muziejaus, parodos, bibliotekos, archyvo, bažnyčios ir pan., negalima tikėti tuo, jog asmuo nežinojo ar nesuvokė pagrobtų vertybių atitinkamos reikšmės ir taip prioretizuoti subjektyviąją pusę, nes pačių vertybių buvimas tokiose specifinėse vietose jau leidžia konstatuoti asmens suvokimą dėl šių vertybių reikšmės, būtent atsižvelgiant į jo išprūsimą, amžių ar išsilavinimą. Todėl nusikalstamos veikos padarymo vieta suteikia žinių, ar asmuo žinojo apie vertybių didelį reikšmingumą, o jei nežinojo, tai ar galėjo numatyti jų pagrobimą kaip labai tikėtiną. Be to, manytina, jog vagystę kvalifikuojančio požymio patikslinimas, nurodant, kad vertybės turi būti viešai demonstruojamos ar priklausyti visiems prieinamai kolekcijai, sukeltų ir taikymo trūkumų, pvz., pagrobus antikvarinį daiktą, tarkime, senovinį laikrodį ar žymaus tapytojo paveikslą iš privačių asmenų namų, tai nepatektų į tokio vagystę kvalifikuojančio požymio apimtį ir gautųsi, jog baudžiamasis įstatymas saugotų tik tas vertybes, kurios viešai demonstruojamos įstaigose arba priklauso visiems prieinamoms kolekcijoms. Žinoma, tokių vertybių pagrobimo iš privačių asmenų valdos vertinimas, dėl baudžiamajai teisei būtino didelio vertybių reikšmingumo, atitektų specialistų kompetencijai, tačiau, kaip buvo minėta aukščiau,

[249] Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. gruodžio 29 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-159/2014).
[250] Vosyliūtė, A. *Vagystę kvalifikuojančio požymio – didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės – samprata teisės moksle ir teismų praktikoje*, *supra* note 8, p. 64.

tam tikros vertybės būna dar iš anksčiau konstatuotos kaip turinčios didelę reikšmę. Todėl pateiktas siūlymas yra kritikuotinas, nes didelę reikšmę turinčios vertybės gali būti pagrobiamos ne tik iš viešųjų įstaigų, kuriose jos yra publikuojamos ar laikomos, bet ir iš fizinių asmenų.

2.2.3. Organizuota grupė

Organizuotos grupės, kaip vagystę kvalifikuojančio požymio didesnis pavojingumas grindžiamas vagystės padarymo forma, o ne vagystės dalyku ar pagrobto turto verte. Todėl tiek vagystė, tiek bet kuri kita nusikalstama veika, padaryta veikiant kelių asmenų bendroms pastangoms, neabejotinai rodo didesnį nusikalstamos veikos pavojingumą ir žalą, nei pavienių asmenų padaromos nusikalstamos veikos. Pagal BK 25 str. 3 d., organizuota grupė yra tada, kai bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje du ar daugiau asmenų susitaria daryti kelis nusikaltimus arba vieną apysunkį, sunkų ar labai sunkų nusikaltimą ir kiekvienas grupės narys, darydamas nusikaltimą, atlieka tam tikrą užduotį ar turi skirtingą vaidmenį. Taigi, kaip matyti, norint inkriminuoti organizuotos grupės požymį, būtina nustatyti atitinkamą subjektų skaičių, konkretų tikslą, susitarimo laiką ir veikimo būdą.

Dabar asmenys privalo turėti susitarimą, kurio tikslas – kelių nusikaltimų arba vieno *apysunkio,* sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo darymas. Pažymėtina, kad anksčiau pakakdavo padaryti bent vieną sunkų arba labai sunkų nusikaltimą, o dabar užtenka ir apysunkio (šiuo atveju, tai būtų pvz., BK 178 str. 2 d. esanti kvalifikuota sudėtis). Todėl remiantis dabar esančiu reglamentavimu, šiuo metu užtenka padaryti bent du nesunkius nusikaltimus (pvz., BK 178 str. 1 d.) arba vieną iš sunkesnės nusikaltimų kategorijos. Nors organizuotos grupės apibrėžime nieko nenurodyta apie baudžiamuosius nusižengimus, manytina, kad organizuota grupė šalia nusikaltimų gali padaryti ir nedidelės vertės (BK 178 str. 4 d.) vagystes.

Kaip matyti iš BK 25 str. 3 d. apibrėžimo, asmenų susitarimas gali susiformuoti bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje. Vadinasi, asmenys gali susitarti tiek rengimosi pagrobti svetimą turtą, tiek grobimo (t.y. pradėtos, bet nepasibaigusios nusikalstamos veikos) metu, t.y., iš esmės, iki turto pasisavinimo momento. Pasak A. Gutausko, nurodymas, kad galima susitarti bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje, menkina organizuotos grupės pavojingumą, nes, anot jo, „sunku įsivaizduoti, kad asmenys [...] pasikėsinimo stadijoje sugebės pasiekti tokį organizuotumo lygį, kuris leis juos pripažinti veikiant organizuota grupe“[251]. Pritartina šiai pozicijai, nes organizuotos grupės kiekvienas narys turi atlikti ir tam tikras užduotis ar turėti kokį nors vaidmenį, o kaip tas užduotis ar vaidmenis pasiskirstyti pasikėsinimo stadijoje, kai

[251] Gutauskas, A. *Organizuota grupė kaip organizuoto nusikalstamumo forma ir jos baudžiamasis teisinis vertinimas, supra* note 11, p. 62.

neaptariami esminiai nusikaltimo momentai. Organizuota grupė siejama su aukštesnio pasirengimo organizuotumu nei bendrininkų grupė, todėl, manytina, asmenys turi spėti pasidalinti vaidmenis ar užduotis, nes pvz., vagystės atveju tarp turto pagrobimo ir jo užvaldymo momentų ne retai būna trumpas laiko tarpas.

Taigi, būtina nustatyti, kad nusikaltimo metu kiekvienas organizuotos grupės narys atliko tam tikrą užduotį ar turėjo skirtingą vaidmenį. Skirtingų vaidmenų buvimas siejamas su atskiromis bendrininkų rūšimis – t.y. vienas asmuo gali būti vykdytoju, o kitas pvz., padėjėju, kurstytoju ar organizatoriumi. Tačiau vaidmenys nebūtinai turi skirtis, nes asmenys gali būti ir bendravykdytojai, tačiau pvz., pasidalinę užduotimis. Žinoma, be šių nurodytų objektyviųjų požymių būtina nustatyti ir subjektyvųjį, t.y. kiekvieno organizuotoje grupėje esančio asmens suvokimą, kad yra grupės narys ir veikia kartu su kitais nariais dėl tų pačių tikslų.

Pastebėtina, kad baudžiamosios teisės doktrinoje išskiriami ir kiti organizuotą grupę apibūdinantys požymiai, pvz., išankstinis susitarimas, ilgesni ir glaudesni nusikalstami ryšiai, pastovumas, profesionalumas, specializacija ir kai kurie kt., kaip pagrindžiantys didesnį tokios bendrininkavimo formos organizuotumą ir pavojingumą[252]. Nepaisant to, kad šie požymiai neatsispindi BK 25 str. 3 d. nustatytoje organizuotos grupės koncepcijoje, vis dėlto juos pripažįsta ir teismų praktika: „*[...] organizuotai grupei būdingas išankstinis susitarimas, t. y. susitarimas iki veiksmų atlikimo. Kitas organizuotai grupei priskiriamas požymis - pastovumas, pasireiškiantis grupės nusikalstamų ryšių ilgalaikiškumu ir tvirtumu. Organizuotai grupei [...] taip pat būdingas veiklos planavimas [...] ir kt*[253]. Štai baudžiamosiose bylose asmenys buvo nuteisti už vagysčių padarymą dalyvaujant organizuotoje grupėje taip pat akcentuojant organizuotos grupės papildomų požymių svarbą ir privalomąjį pobūdį[*254*].

Pažymėtina, kad kai kuriose analizuotose užsienio valstybėse (pvz., Prancūzija, Rusija, Bulgarija), organizuota grupė siejama ir su pastovumo ar išankstinio susitarimo požymiais, kai tuo tarpu Lietuvoje, kaip buvo minėta, šie požymiai išplaukia tik iš baudžiamosios teisės doktrinos ir teismų praktikos. Sutiktina su A. Gutausko nuomone, jog esamas *organizuotos grupės* apibrėžimas BK turi trūkumų ir ne visai atspindi didesnį organizuotumą, todėl pritartina

---

[252] Gutauskas, A. *Organizuota grupė kaip organizuoto nusikalstamumo forma ir jos baudžiamasis teisinis vertinimas, supra* note 11, p. 63-66.

[253] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. lapkričio 7 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-486/2006).

[254] „*Nusikalstamų veikų darymo mechanizmas, vaidmenų pasiskirstymas (kas dalyvauja vagystėse [...], kas ieško pirkėjo pagrobtiems daiktams, kas prižiūri teritoriją nusikaltimų vykdymo metu), rengimasis veikų padarymui (t. y. priemonių ir įrankių telkimas, konspiraciniai veiksmai, pvz., automobilių registravimai kitų asmenų vardais ir pavardėmis, įgijimas telefonų aparatų ir numerių, kurie naudoti išskirtinai nusikalstamų veikų darymo metu ir pan.), jų susietumas (ryšys), nes buvo pažįstami, turėjo vienas kito kontaktinius duomenis, bendravo dažnai ir daug, buvo tose pačiose vietose ir tuo pačiu metu [...]“.* Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gegužės 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-284-696/2015). *„[...] vagysčių padarymo būdas rodo, kad jas padaryti reikėjo [...] ir specialių žinių - išsiaiškinti bankomatų apsaugos ir kasečių atidarymo mechanizmą“.* Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. birželio 4 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-255/2013).

jo ir A. Vosyliūtės argumentams dėl *išankstinio susitarimo* priskyrimo prie pagrindinių BK nustatytų organizuotos grupės požymių[255].

Apibendrinant vagystę kvalifikuojančių požymių analizę pažymėtina, atviros vagystės atveju būtina nustatyti ne tik kaltininko nusikalstamų veiksmų viešumą (atvirumą) ir suvokimą, kad veikia matant nukentėjusiajam ar pašaliniams asmenims, bet ir jų pačių suvokimą, jog tie veiksmai jiems yra suprantami ir matomi. Vagystės, įsibrovus į patalpą, ryšių kabelių kanalų sistemą, saugyklą ar saugomą teritoriją sudaro pusę visų kvalifikuotų vagysčių bylų. Siekiant išlaikyti teisingą ir nuoseklią teismų praktiką šių vagysčių bylose, būtinas tinkamas baudžiamojo įstatymo taikymas, konstatuojant ne tik neteisėto patekimo, bet ir konkretaus objekto faktus. Kišenvagystės atveju reikia įrodyti ne tik BK įtvirtintus viešosios vietos ir svetimo turto pagrobimo iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, požymius, bet ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotą, šių daiktų turėjimo prie savęs, požymį. Nenustačius, kad turtas buvo pagrobtas iš drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, kuriuos nukentėjusysis turėjo betarpiškai prie savęs, kišenvagystės inkriminuoti negalima. Rekomenduotina kišenvagystės nesieti tik su vieša vieta, nes įgudusiam kišenvagiui ne vieša vieta nėra kliūtis padaryti nusikaltimą. Inkriminuojant vagystę kvalifikuojantį požymį – automobilis, būtina nustatyti ne tik, kad konkreti transporto priemonė priskiriama automobiliams, bet ir įvertinti jos įregistravimo, išregistravimo bei akivaizdaus netinkamumo eksploatuoti aspektus. Atsižvelgiant į egzistuojančius sunkumus vertinant atvejus, kai neteisėtai paimamas automobilis be tikslo pasisavinti ir užsienio šalių patirtį, reikalinga sugrąžinti baudžiamąją atsakomybę už neteisėtą svetimos transporto priemonės pasinaudojimą. Vagystę kvalifikuojančio požymio – „strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių juridinių asmenų infrastruktūrą sudarantis turtas ar jo dalis“ nustatymas BK, nulemtas ne tik dėl šių juridinių asmenų, dirbančių ryšių, energetikos ar geležinkelio srityse, patiriamų turtinių nuostolių, bet ir dėl vartotojams sukeliamos didžiulės netiesioginės žalos. Didelės vertės turto konstatavimas neatsiejamas nuo teisingai nustatytos ir įvertintos turto vertės pagal suformuotas kasacinio teismo taisykles. Vagystę kvalifikuojantis požymis - didelę mokslinę, istorinę ar kultūrinę reikšmę turinčios vertybės, yra vertinamojo pobūdžio, todėl baudžiamajai teisei šių vertybių įtraukimas (įrašymas) į apskaitą neturi lemiamos reikšmės. Organizuotos grupės vagystė, rodo ne tik aukštesnį pasirengimo organizuotumą, bet ir didesnį pavojingumą, nei pavienių asmenų padaromos vagystės.

[255] Gutauskas, A. *Organizuota grupė kaip organizuoto nusikalstamumo forma ir jos baudžiamasis teisinis vertinimas, supra* note 11, p. 69., Vosyliūtė, A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę, supra* note 8, p. 247.

IŠVADOS

1. Palyginus analizuotų užsienio valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose įtvirtintus vagystę kvalifikuojančius požymius su Lietuvos BK esančia vagystę kvalifikuojančių požymių sistema, nustatyta, jog šių požymių kiekis Lietuvos BK yra vidutinio dydžio (vienose valstybėse požymių yra daugiau, kitose - mažiau). Nors tam tikri vagystę kvalifikuojantys požymiai užsienio valstybių ir Lietuvos baudžiamuosiuose įstatymuose savo esme sutampa, kai kurie iš jų Lietuvos BK atitinka arba baudžiamąją atsakomybę sunkinančias aplinkybes, arba specialiąsias normas, kurios taikomos vietoje vagystės sudėties, arba yra visai nenumatyti. Atlikta vagystę kvalifikuojančių požymių analizė užsienio valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose, parodė ne tik jų aiškinimo ir taikymo panašumus bei skirtumus su BK 178 str. esančiais kvalifikuotais požymiais, bet ir tai, kad netikslinga papildyti kvalifikuotų požymių sistemą užsienio valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose įtvirtintais vagystės pavojingumą didinančiais požymiais.

2. Nustatyta, kad analizuotų užsienio valstybių (pvz., Vokietijos, Rusijos ar Skandinavijos šalių) baudžiamuosiuose įstatymuose pabrėžiamas arba išskiriamas didesnis svetimo turto pagrobimo įsibrovus į gyvenamąją patalpą pavojingumas, kitų patalpų atžvilgiu. Tokie įstatymų leidėjų padaryti sprendimai vertinami teigiamai, nes pagrobus svetimą turtą įsibrovus į šias patalpas, sukeliami ne tik turtiniai nuostoliai, bet ir pažeidžiamas jose gyvenančių asmenų interesas gerbti ir saugoti jų privatumą. Lietuvos įstatymų leidėjo požiūris, nebeakcentuojant naujajame BK didesnio vagystės pavojingumo įsibrovus į gyvenamąją patalpą, o suvienodinant gyvenamosios ir negyvenamosios patalpų pavojingumo laipsnį, vertintinas kritiškai, nes sumenkinama Konstitucijos garantuojama žmogaus teisė į būsto neliečiamumą.

3. Išanalizuota teismų praktika dėl saugyklos ir saugomos teritorijos, kaip alternatyvių įsibrovimo objektų, rodo, kad šie nėra griežtai susiję tik su materialių vertybių saugojimo paskirtimi. Šie objektai privalo turėti turto saugojimo paskirtį, tačiau ji gali būti ne vienintelė ar pagrindinė, bet ir papildoma. Todėl darbo autoriaus nuomone, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarime Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ pateiktas saugyklos ir saugomos teritorijos apibūdinimas, kad „*tai objektai, specialiai įrengti ar skirti nuolatiniam ar laikinam materialių vertybių saugojimui [...]*“ yra klaidinantis, nes sudaro prielaidas ieškoti ir sieti saugyklą bei saugomą teritoriją tik su vienintele ar išimtine saugojimo paskirtimi. Manytina, kad žodžio „specialiai“, apibūdinant saugyklą ir saugomą teritoriją, reikėtų vengti.

4. Ryšių kabelių kanalų sistemos nustatymas BK 178 str. 2 d., kaip dar vieno alternatyvaus objekto tarp kitų įsibrovimo vietų, vertinamas neigiamai, kadangi yra apimamas naujojo vagystę kvalifikuojančio požymio – „strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam

saugumui turinčių juridinių asmenų infrastruktūrą sudarantis turtas ar jo dalis“. Nustatyta, kad šiuo vagystę kvalifikuojančiu požymiu saugomas juridinių asmenų, būtent susijusių su energetikos, geležinkelio ar ryšių sritimis, infrastruktūrą sudarantis turtas. Todėl viskas, kas yra ryšių kabelių kanalų sistemoje, įeina į svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčio juridinio asmens, t.y. AB „TEO LT“, atsakingo už ryšių tiekimą, infrastruktūrą. Be to, atlikta analizė parodė, kad pagrobiant šių juridinių asmenų infrastruktūrą sudarantį turtą (ar jo dalį), neteisingai kvalifikuojama, t.y. nepagrįstai neinkriminuojamas naujasis vagystę kvalifikuojantis požymis.

5. Lietuvos baudžiamojoje teisėje, pagal išreikštą įstatymų leidėjo valią, kišenvagystė galima tik viešoje vietoje. Tačiau praktine prasme, kišenvagis, remdamasis savo specialiais profesionaliais įgūdžiais ar patirtimi, gali veikti bet kokioje vietoje ir tai nemažina jo nusikalstamų veiksmų pavojingumo. Todėl įstatymų leidėjo sprendimas, įžvelgiant baudžiamajai teisei reikalingą pavojingumą tik veikiant viešoje vietoje ir neįvertinant, kad kišenvagystės pavojingumas visiškai nesikeičia veikiant ne viešoje vietoje, yra kritikuotinas. Pritartina Rusijos baudžiamosios teisės patirčiai nesieti kišenvagystės padarymo vietos tik su vieša vieta.

6. Teismų praktikoje ne vienodai vertinama situacija dėl neteisėto pasinaudojimo svetima transporto priemone, neturint tikslo jos pasisavinti: vienais atvejais asmenys pagrįstai išteisinami, nenustačius visų vagystės sudėties požymių (t.y. pasisavinimo), kitais – nepagrįstai nuteisiami, kaip padarę vagystę. Nuteisus ir ignoravus kaltininko, neteisėtai pasinaudojusio svetimu automobiliu, tikrają valią ir taip „prilipdžius“ turto pasisavinimo aspektą, iškraipoma turto pagrobimo samprata ir asmuo nepagrįstai pripažįstamas vagiu. Todėl teigiamai vertinamas daugumos analizuotų užsienio valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose nustatytas, neteisėto svetimos transporto priemonės pasinaudojimo (paėmimo) be tikslo pasisavinti, baudžiamumas.

PASIŪLYMAI

1. Siūloma pakeisti Baudžiamojo kodekso 178 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„**178 straipsnis. Vagystė**

2. Tas, kas atvirai pagrobė svetimą turtą arba pagrobė svetimą turtą įsibrovęs į patalpą, ~~*ryšių kabelių kanalų sistemą*~~, saugyklą ar saugomą teritoriją, arba ~~*viešoje vietoje*~~ pagrobė svetimą turtą iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio (kišenvagystė) arba automobilį, arba pagrobė strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių juridinių asmenų infrastruktūrą sudarantį turtą ar jo dalį, baudžiamas [...]“.

2. Siūloma papildyti Baudžiamąjį kodeksą 178^1 straipsniu:

„178^1 straipsnis. Neteisėtas pasinaudojimas transporto priemone

1. Tas, kas neteisėtai laikinai pasinaudojo svetima transporto priemone, jeigu nebuvo pagrobimo požymių, baudžiamas [...].

2. Tas, kas padarė šio straipsnio 1 dalyje numatytą veiką panaudojęs fizinį ar psichinį smurtą arba nešaunamąjį ginklą, peilį ar kitą specialiai žmogui sužaloti pritaikytą daiktą, baudžiamas [...].

3. Tas, kas padarė šio straipsnio 1 dalyje numatytą veiką panaudojęs šaunamąjį ginklą, baudžiamas [...]“.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių įstatymai ir kiti norminiai teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*. 1992, Nr. 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. *Vyriausybės žinios*. 1985, Nr. 1-1.
3. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 89-2741.
4. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, patvirtinto 2000 m. rugsėjo 26 d. įstatymu Nr. VIII-1968, 4, 7, 9, 23, 25, 37, 39, 44, 46, 47, 48, 51, 61, 62, 65, 67, 74, 75, 90, 92, 95, 97, 102, 105, 118, 119, 143, 175, 178, 186, 187, 188, 189, 199, 202, 212, 213, 215, 227, 249, 250, 251, 257, 260, 263, 272, 281, 291 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei kodekso papildymo 39-1 ir 306-1 straipsniais įstatymas. *Valstybės žinios*. 2003, Nr. 38-1733.
5. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 7, 38, 47, 63, 66, 70, 75, 82, 93, 129, 166, 167, 172, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 194, 196, 197, 198, 198-1, 198-2, 199, 202, 213, 214, 215, 225, 227, 228, 231, 233, 235, 252, 256, 257, 262, 284, 285, 312 straipsnių, priedo pakeitimo ir papildymo, XXVI, XXX skyrių pavadinimų pakeitimo ir kodekso papildymo 256-1, 257-1 straipsniais įstatymas. *Valstybės žinios*. 2007, Nr. 81-3309.
6. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 178 ir 187 straipsnių pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2013, Nr. 75-3771.
7. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 190 straipsnio pakeitimo įstatymas. *Teisės aktų registras*. 2014, Nr. 2014-21142.
8. Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 69-2382.
9. Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 81-3183.
10. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos išmokų atskaitos rodiklių ir bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio nustatymo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 83-3294.
11. Lietuvos Respublikos strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių ir įrenginių bei kitų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 76-3931.
12. Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 1961, Nr. 18-147.

13. Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos Baudžiamojo, Pataisos darbų ir Baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimo ir papildymo“. *Valstybės žinios*. 1994, Nr. 60-1182.
14. Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2009 m. vasario 2 d. įsakymu Nr. ĮV-42 patvirtintas „Siūlomų įrašyti į kultūros vertybių registrą kilnojamųjų daiktų vertinimo kriterijų aprašas“. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 15-606.
15. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. rugsėjo 3 d. nutarimas Nr. 897 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 14 d. nutarimo Nr. 1031 “Dėl bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio patvirtinimo“ pakeitimo“. *Teisės aktų registras*. 2014, Nr. 2014-12127.
16. Criminal Code of the Federal Republic of Germany (English version) [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-19]. <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/6115/file/Germany_CC_am2013_en.pdf>.
17. Criminal Code of the French Republic (English version) [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-19]. <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/3316/file/France_Criminal%20Code%20updated%20on%2012-10-2005.pdf>.
18. Criminal Code of the Kingdom of Sweden (English version) [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-19]. <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/1700/file/4c405aed10fb48cc256dd3732d76.pdf>.
19. Criminal Code of the Republic of Bulgaria (English version) [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-19]. <http://www.legislationline.org/documents/action/popup/id/8881/preview>.
20. Criminal Code of the Republic of Finland (English version) [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-19]. <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/4723/file/Finland_CC_1889am2012_en.pdf>.
21. Criminal Code of the Republic of Poland [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-19]. <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/4286/file/POLAND_CC_am2012_%20PL.pdf>.
22. Criminal Code of the Russian Federation (English version) [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-19].

<http://www.legislationline.org/download/action/download/id/4247/file/RF_CC_1996_am03.2012_en.pdf>.

23. Criminal Code of the Swiss Confederation (English version) [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-21]. <http://www.legislationline.org/download/action/download/id/5686/file/Swiss_CC_1937_am2014_en.pdf>.

Lietuvos Respublikos teisės aktų projektai:

24. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 178, 187 ir 280 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-302 2013 m. vasario 28 d. aiškinamasis raštas.
25. Lietuvos Respublikos Seimo teisės ir teisėtvarkos komiteto 2013 m. birželio 26 d. pagrindinės išvados „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 178, 187 ir 280 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-302“.

Tarptautiniai teisės aktai:

26. 1948 m. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija. *Valstybės žinios*, 2006, Nr. 68-2497.

Mokslinė ir kita specialioji literatūra:

27. Bohlander, M. *Principles of German Criminal Law*. Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing, 2009.
28. Borzenkova, G.N., Komissarova, V.S. U*golovnoe pravo Rossii. Osobennaja chast v dvukh tomakh. Pervyj polutom* [Russian Criminal Law. Special part in 2 Tomes. First Semi Volume]. Moskva: Zercalo-M, 2005.
29. Drakšienė, A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę. *Teisė*. 2000, 37: 16-33.
30. Fedosiuk, O. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. Pirmoji knyga*. Vilnius: Justitia, 2013.
31. Fedosiuk, O. Turtinė nauda kaip nusikalstamos veikos dalykas: sisteminė normų analizė. *Jurisprudencija*. 2004, 60(52): 82-95.
32. Fedosiuk, O. Turtinių nusikalstamų veikų normų sistema naujame Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse: probleminiai klausimai. *Šiuolaikinės viešosios teisės problemos (Rusija-Lietuva), mokslo darbų rinkinys (lietuvių ir rusų kalbomis)*. Voronezh: Voronezhskij gosudarstvennyj universitet, 2007, p. 301-319.

33. Gaukhman, L.D. *Kvalifikacija prestuplenij: zakon, teorija, praktika. 3-e izdanie, pererabotannoe i dopolnennoe* [Qualification of a Crime: Law, Theory, Practice. Third Revised and Enlarged Edition]. Moskva: Centr Jurinfor, 2005.
34. Gaukhman, L.D. *Kvalifikacija prestuplenij: zakon, teorija, praktika. 4-e izdanie* [Qualification of a Crime: Law, Theory, Practice. Fourth Edition]. Moskva: Centr Jurinfor, 2010.
35. Gutauskas, A. Organizuota grupė kaip organizuoto nusikalstamumo forma ir jos baudžiamasis teisinis vertinimas. *Jurisprudencija*. 2003, 41(33): 60-71.
36. Gutauskas, A. Organizuoto nusikalstamumo baudžiamasis teisinis vertinimas pagal naują baudžiamąjį kodeksą. *Jurisprudencija*. 2003, 45(37): 31-38.
37. Joecks, W. *StGB – Studienkommentar. 4 Aufl*. München: C.H. Beck, 2003.
38. Karpova, N.A. *Khishhenie chuzhogo imushhestva. Voprosy kvalifikacii i problemy differenciacii ugolovnoj otvetstvennosti* [Stealing Someone else's Property. Questions of Qualification and Differentiation Problems of Criminal Responsibility]. Moskva: Jurisprudencija, 2011.
39. Korobeeva, A.I. *Polnyj kurs ugolovnogo prava v 5 tomakh. Tom III. Prestuplenija v sfere ehkonomiki* [Full Course of Criminal Law in 5 Tomes. Tome III. Economic crimes]. Sankt-Peterburg: Juridicheskij centr Press, 2008.
40. Lebedeva, V.M., Galakhova, A.V. *Osobennaja chast Ugolovnogo kodeksa Rossijskoj Federacii. Kommentarij, sudebnaja praktika, statistika* [Special part of the Criminal Code of the Russian Federation. Commentary, Judicial Practice, Statistics]. Moskva:Gorodec, 2009.
41. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. II tomas. Specialioji dalis (99-212 straipsniai). Vilnius: Registrų centras, 2009.
42. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. III tomas. Specialioji dalis (213-330 straipsniai). Vilnius: Registrų centras, 2010.
43. Mikelėnas, V., Mikelėnienė, D. *Teismo procesas: Teisės aiškinimo ir taikymo aspektai*. Vilnius: Justitia, 1999.
44. Pavilonis, V. *Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis*. *Pirma knyga. 2-asis papildytas leidimas*. Vilnius: Eugrimas, 2001.
45. Piesliakas, V. *Grobimas, padarytas įsibraunant į butą, patalpą ar saugyklą*. Socialistinė teisė. Nr. 1. 1984.
46. Piesliakas, V. *Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai*. Vilnius: Justitia. 2006.

47. Pikelis, A. *Baudžiamosios teisėkūros labirintai. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Senato nutarimas ir teismų praktika taikant Baudžiamojo kodekso 178 ir 180 straipsnius*. Vilnius, 2011.
48. Rarog, A.I. *Ugolovnoe pravo Rossii: osobennaja chast. 4-e izdanie, pererabotannoe i dopolnennoe* [Russian Criminal Law: Special Part. Fourth Revised and Enlarged Edition]. Moskva: Ehksmo, 2010.
49. Švedas, G. *Baudžiamosios politikos pagrindai ir tendencijos Lietuvos Respublikoje*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006.
50. Veršekys, P. *Vertinamieji nusikalstamos veikos sudėties požymiai*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2013.
51. Vosyliūtė, A. Automobilio pagrobimo samprata ir kvalifikavimo ypatumai teismų praktikoje. *Lietuvos Respublikos baudžiamajam kodeksui – 10 metų: recenzuojamų mokslinių straipsnių, skirtų baudžiamosios politikos ir baudžiamųjų įstatymų teisėkūros, baudžiamosios teisės, baudžiamojo proceso ir nusikaltimų kvalifikavimo problematikai, rinkinys*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 319-346.
52. Vosyliūtė, A. *Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę.* Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2009.
53. Vosyliūtė, A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje. *Teisė*. 2008, 66(1): 75-94.
54. Vosyliūtė, A. Vagystę kvalifikuojančio požymio – didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės – samprata teisės moksle ir teismų praktikoje. *Teisė*. 2010, 75: 55-66.
55. Vosyliūtė, A. Vagystės baigtumo nustatymo problemos Lietuvos Respublikos teismų praktikoje. *Teisė*. 2007, 64: 135-155.
56. Vosyliūtė, A. Vagystės kvalifikuotų sudėčių konstravimo Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse ypatumai. *Teisė*. 2013, 88: 129-143.
57. Zhalinskij, A. Eh. *Sovremennoe nemeckoe ugolovnoe pravo* [Modern German Criminal Law]. Moskva: Prospekt, 2006.

Lietuvos teismų praktika:

58. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. spalio 8 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-670/2002).

59. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. balandžio 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-251/2004).
60. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. gegužės 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-364/2005).
61. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.
62. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimo Nr. 52. Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose apibendrinimo apžvalga. *Teismų praktika*. 2005, Nr. 23.
63. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. lapkričio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-617/2005).
64. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. vasario 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-73/2006).
65. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. lapkričio 7 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-486/2006).
66. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. lapkričio 28 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-824/2006).
67. Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. vasario 15 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-55-133/2007).
68. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. gegužės 25 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-351/2007).
69. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. vasario 5 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-95/2008).
70. Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. vasario 7 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-35-135/2008).
71. Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. balandžio 10 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-231-238/2008).
72. Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2009 m. kovo 3 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-24-64/2009).
73. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. balandžio 14 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-189/2009).
74. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. spalio 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-403/2009).

75. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. balandžio 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-214/2010).
76. Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. sausio 20 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-38-107/2011).
77. Šilutės rajono apylinkės teismo 2011 m. kovo 23 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-101-204/2010).
78. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. birželio 14 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-305/2011).
79. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. birželio 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-323/2011).
80. Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. liepos 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-613-174/2011).
81. Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 4 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-464-354/2011).
82. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 8 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-488/2011).
83. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. lapkričio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-534/2011).
84. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. gruodžio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-604/2011).
85. Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. sausio 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-74-417/2012).
86. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. sausio 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-6/2012).
87. Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2012 m. kovo 6 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-70-795/2012).
88. Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 22 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-276-113/2012).
89. Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. birželio 18 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-450-360/2012).
90. Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. birželio 28 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-470-360/2012).
91. Šiaulių rajono apylinkės teismo 2012 m. rugpjūčio 31 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-332-914/2012).

92. Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. gruodžio 21 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-25/2012).
93. Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 24 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-84-380/2013).
94. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-68/2013).
95. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. vasario 12 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-91/2013).
96. Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. vasario 14 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-173-557/2013).
97. Šiaulių apylinkės teismo 2013 m. kovo 1 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. N1-56-771/2013).
98. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 12 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-142/2013).
99. Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-260-245/2013).
100. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-164/2013).
101. Vilniaus rajono apylinkės teismo 2013 m. balandžio 2 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-150-137/2013).
102. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. gegužės 7 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-228/2013).
103. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. gegužės 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-242/2013).
104. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. birželio 4 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-255/2013).
105. Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. birželio 7 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-198-200/2013).
106. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. birželio 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-325/2013).
107. Šiaulių apylinkės teismo 2013 m. liepos 2 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-944-409/2013).
108. Šiaulių apylinkės teismo 2013 m. rugpjūčio 20 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-41-898/2013).

109. Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2013 m. rugsėjo 18 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-992-606/2013).
110. Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2014 m. balandžio 4 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-411-606/2014).
111. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. birželio 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-283/2014).
112. Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. birželio 9 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos nr. 1A-483-211/2014).
113. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2014 m. birželio 16 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-1576-960/2014).
114. Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. rugpjūčio 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-570-582/2014).
115. Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. rugsėjo 10 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1S-832-562/2014).
116. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. lapkričio 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-469/2014).
117. Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. lapkričio 19 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-703-498/2014).
118. Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. gruodžio 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-513/2014).
119. Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. gruodžio 29 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-159/2014).
120. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2015 m. vasario 10 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-487-271/2015).
121. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-122-693/2015).
122. Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-87-616/2015).
123. Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. kovo 5 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-273-398/2015).
124. Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. kovo 12 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-155-300/2015).
125. Klaipėdos apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. balandžio 9 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-72-255/2015).

126. Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2015 m. gegužės 6 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1-55-144/2015).
127. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gegužės 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-284-696/2015).
128. Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gegužės 28 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-466-327/2015).
129. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. birželio 2 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-300-699/2015).
130. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. birželio 17 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-355-976/2015).
131. Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. birželio 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-515-562/2015).
132. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. liepos 14 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-304-942/2015).
133. Šiaulių apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. rugsėjo 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 1A-362-116/2015).

Užsienio valstybių teismų praktika:

134. *Postanovlenie plenuma Verkhovnogo Suda Rossijskoj Federacii № 29 „O sudebnoj praktike po delam o krazhe, grabezhe i razboe“* [Plenary Resolution of Supreme Court of the Russian Federation No. 29 „On Judicial Practice in Cases of Theft and Robbery] [interaktyvus]. Moskva, 2002-12-27 [žiūrėta 2015-09-19]. <http://www.supcourt.ru/Show_pdf.php?Id=7236>.
135. *Reshenie Shumenskijat Rajonen Sud № 777/2013* [Decision of Shumen District Court] [interaktyvus] [žiūrėta 2015-10-06]. <http://shumen.court-sh.org/2013/01704513_689c0913.htm>.
136. *Reshenie Plovdivski Rajonen Sud № 6668/2013* [Decision of Plovdiv Regional Court] [interaktyvus] [žiūrėta 2015-10-06]. <http://www.rs-plovdiv.com/reshenia/052014/052014n/0670f513/66852814.htm>.

Kiti šaltiniai:

137. *European Central Bank Convergence Report May 2012* [interaktyvus]. Frankfurt am Main: European Central Bank, 2012 [žiūrėta 2015-09-28]. <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr201205en.pdf>.

138. Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenys. 2002 m. duomenys apie nusikalstamumą Lietuvos Respublikoje 1 dalis (Forma Nr. 1-Ž), 2015 m. 01 -10 mėn. duomenys apie ikiteisminio tyrimo įstaigose užregistruotas nusikalstamas veikas (Forma_3Ž-ITĮ) [interaktyvus] [žiūrėta 2015-11-21].
<http://www.ird.lt/wp-content/themes/ird/reports/h2003_file.php?metai=2002&menuo=12&ff=1Z&fnr=1>, <http://www.ird.lt/statistines-ataskaitos/wp-content/themes/ird/reports/txt_file.php?fv=data/1_201510_lt/f-3z-iti-201510.data.txt&ff=%3C!--|3Z-ITI|1|--%3E&tt=Duomenys%20apie%20ikiteisminio%20tyrimo%20%C4%AFstaigose%20u%C5%BEregistruotas%20nusikalstamas%20veikas%20%28Forma_3%C5%BD-IT%C4%AE%29> .
139. *Lekcii po pravo* [Lectures at Law] [interaktyvus] [žiūrėta 2015-10-06]. <http://www.bg-pravo.com/2012/09/15_16.html>.
140. Lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-21]. <http://www.lkz.lt/startas.htm>.
141. Lietuvos teismų pateiktos 2012, 2013, 2014 metų ataskaitos [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-12].
<http://www.teismai.lt/data/public/uploads/2014/12/2013baudziamosios.xls>, <http://www.teismai.lt/data/public/uploads/2014/12/baudziamosios-i.xls>, <http://www.teismai.lt/data/public/uploads/2015/02/baudziamosios.xls>.
142. Nusikalstamumo statistika 2012, 2013, 2014 m. [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-10]. <http://www.policija.lt/index.php?id=23483>,<http://www.policija.lt/index.php?id=23465>, <http://www.policija.lt/index.php?id=24469>.
143. Poland Minimum Monthly Wage [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-26]. <http://www.tradingeconomics.com/poland/minimum-wages>.
144. Rusijos rublio kursas, kitimo grafikas [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-30]. <http://www.bankai.lt/valiutos/valiutu-kursai/rub>.
145. Teisės aktai: dalių palyginimas [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-10]. <http://www.infolex.lt/ta/CompareParts.aspx?Id=578EBE08-D565-4DA7-90F4-06D6C807E410&AktoId=66150>.
146. Valstybės kontrolės 2013 m. gruodžio 5 d. Nr. VA-P-50-1-20 valstybinio audito ataskaita. Kaip tvarkomos ir prižiūrimos kilnojamosios kultūros vertybės [interaktyvus] [žiūrėta 2015-10-29]. <https://www.vkontrole.lt/failas.aspx?id=3084>.

ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS

ANOTACIJA

Magistro baigiamojo darbo tikslas buvo nuodugniai atskleisti ir išanalizuoti kiekvieno vagystę kvalifikuojančio požymio turinį, jo taikymo sąlygas Lietuvos baudžiamojoje teisėje bei ypatumus teismų praktikoje. Atlikta užsienio valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose nustatytų vagystę kvalifikuojančių požymių analizė, išryškina ne tik jų aiškinimo ir taikymo esminius skirtumus bei panašumus, lyginant su Lietuvos baudžiamojoje teisėje esančia vagystę kvalifikuojančių požymių sistema, bet ir pateikia atsakymus dėl Lietuvos BK įtvirtintos vagystės kvalifikuotos sudėties tobulinimo. Atkreipus dėmesį į BK 178 str. 2 d. pakeitimus, susijusius su naujausių vagystę kvalifikuojančių požymių papildymu, nustatoma, kad ryšių kabelių kanalų sistema, kaip papildoma alternatyvi įsibrovimo vieta, yra apimama kito, tais pačiais pakeitimais įtvirtinto, kvalifikuojančio požymio. Atpažįstamos ir išanalizuojamos vagystę kvalifikuojančių požymių taikymo problemos Lietuvos baudžiamosios teisės teorijoje ir teismų praktikoje. Atsižvelgus į analizuotų užsienio šalių patirtį ir įvertinus vagystę kvalifikuojančių požymių problematiką, pateikiami pastebėjimai bei pasiūlymai, susiję su šių požymių inkriminavimu.

Reikšminiai žodžiai: *vagystę kvalifikuojantys požymiai, pasisavinimas, taikymas*.

ANNOTATION

The aim of the Master's thesis was to reveal and analyse in detail the content of each factor that qualifies as theft, conditions for applying these factors in the criminal law of Lithuania and their specific characteristics in the case law. The analysis of factors that qualify as theft in criminal law of other countries was carried out and differences and similarities of their interpretation and application with respect to the system of factors that qualify as theft in the law in Lithuania were emphasised, and also answers were provided concerning the improvement of the composition of factors that qualify as theft entrenched in the Criminal Code of Lithuania. In view of the amendments to Article 178(2) to the Criminal Code of Lithuania concerning the latest supplement of the list of factors that qualify as theft it is established that the communications cable channel system as an additional alternative point of entry is covered by another qualifying factor entrenched by the same amendment. Problems of application of the factors that qualify as theft in the theory of the Lithuanian criminal law and case law are recognised and analysed. Taking into account the experience of foreign countries analysed in the thesis and having assessed the problems concerning factors that qualify as theft, observations and proposals are provided related to the use of these factors for incrimination.

Keywords: *factors that qualify as theft, misappropriation, application*.

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA

Vagystę kvalifikuojantys požymiai Lietuvos baudžiamojoje teisėje

Lietuvos BK 178 str. numato baudžiamąją atsakomybę už vagystės padarymą. Dažnos ir nuolat tobulėjančios, naujais padarymo būdais, vagystės, stato Lietuvos įstatymų leidėją į tokią padėtį, jog vis labiau tenka plėsti baudžiamosios atsakomybės taikymo ribas už svetimo turto pagrobimą, taip ne tik mažinant galimybes patraukti asmenį administracinėn atsakomybėn, bet ir sukeliant tam tikras neigiamas pasekmes: iškyla sunkumų taikant vagystę kvalifikuojančius (pavojingumą didinančius) požymius, atsiranda įvairių praktinių baudžiamojo įstatymo pakeitimų įgyvendinimo klausimų, pradeda svyruoti teismų praktikos stabilumas.

Magistro baigiamajame darbe nagrinėjami visi vagystę kvalifikuojantys požymiai: atskleidžiamas jų turinys, analizuojamos jų taikymo sąlygos Lietuvos baudžiamojoje teisėje bei ypatumai teismų praktikoje. Įgyvendinant atiekamo tyrimo uždavinius, analizuojami ir vagystę kvalifikuojantys požymiai užsienio valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose. Analizė parodo ne tik šių požymių įvairovę skirtingose šalyse, bet ir išryškina esminius jų taikymo ir aiškinimo skirtumus bei panašumus, lyginant su Lietuvos BK įtvirtinta vagystę kvalifikuojančių požymių sistema. Įvertinus užsienio šalių patirtį, nustatyta, kad papildomų vagystę kvalifikuojančių požymių, esančių kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose, Lietuvos BK įtvirtinti netikslinga.

Analizuojant vagystę kvalifikuojančius požymius ir jų taikymo problematiką praktiniame lygmenyje, pasitelkiama baudžiamosios teisės doktrina ir teismų praktika. Svarstomos, vertinamos ir kritikuojamos mokslininkų įvairios įžvalgos apie šių požymių taikymo atskirus aspektus. Nagrinėjant vagystės atvejus įsibraunant į tam tikrus objektus, nustatyta, kad ne visada vienodai suprantama saugykla ar saugoma teritorija. Padaryta išvada, kad šių įsibrovimo objektų turima turto saugojimo paskirtis gali būti ne vienintelė ar pagrindinė, bet ir papildoma. Baigiamajame darbe išreikšta kritika dėl Lietuvos įstatymų leidėjo sprendimo nebeakcentuoti dabartiniame BK didesnio vagystės pavojingumo įsibrovus į gyvenamąją patalpą, priešingai nei ankstesniame 1961 m. BK. Atkreiptas dėmesys į naujausius, kitų mokslininkų neanalizuotus, vagystę kvalifikuojančius požymius: pateiktas jų įvertinimas ir nustatyta, kad ryšių kabelių kanalų sistema, kaip nauja alternatyvi įsibrovimo vieta, yra apimama „strateginę ar svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių juridinių asmenų infrastruktūrą sudarantis turtas ar jo dalis“ vagystę kvalifikuojančio požymio, todėl pateikiamas siūlymas atsisakyti šios įsibrovimo vietos. Analizuota didelės vertės turto bei didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių nustatymo problematika. Remiantis užsienio šalių patirtimi, siūloma kišenvagystės padarymo vietos nesieti tik su vieša vieta ir sugrąžinti baudžiamąją atsakomybę už neteisėtą svetimos transporto priemonės pasinaudojimą be tikslo pasisavinti.

SANTRAUKA ANGLŲ KALBA

Factors that qualify as theft in the Lithuanian criminal law

Article 178 of the Criminal Code of Lithuania provides for criminal liability for committing a theft. Frequent and constantly evolving types of thefts make the Lithuanian legislator expand the limits of the application of criminal liability for stealing someone's property. This not only reduces the opportunities to pursue administrative liability, but also causes certain negative consequences: there are difficulties in applying the factors that qualify as theft (factors that increase danger), issues concerning the implementation of various practical amendments to the criminal law arise, and the stability of the case law of courts starts to falter.

The Master's thesis explores all factors that qualify as theft: their content is revealed, conditions for applying these factors in the criminal law of Lithuania and their specific characteristics in the case law are analysed. When implementing the objectives of the research, the analysis of factors that qualify as theft in criminal law of other countries was carried out. The analysis shows the diversity of factors in different countries and also highlights differences and similarities of their interpretation and application with respect to the system of factors that qualify as theft in the Criminal Code of Lithuania. Considering foreign experience, it was established that it was not appropriate to entrench any additional factors that qualify as theft in the criminal law of other countries in the Criminal Code of Lithuania.

When analysing factors that qualify as theft and problems of their application of a practical level, the criminal law doctrine and case law was used. Various insights of researchers on different aspects of application of these factors are discussed, evaluated and criticised. When examining cases of theft where entry into certain objects is made (burglary), it was identified that the storage area (vault) or the protected area does not always have common interpretation. It was concluded that the purpose of storage at these sites of entry may not be the only or primary, but rather additional purpose of the site. The thesis expresses criticism with respect to the decision of the Lithuanian legislator not to emphasise greater danger of breaking into living space in the current Criminal Code unlike it was in the preceding Criminal Code of 1961. The new factors that qualify as theft (factors that have not been analysed by other researchers) should be pointed out: the thesis provides their assessment and establishes that the communications cable channel system, as a new alternative point of entry in the case of theft, is covered under the factor "the property or part thereof that constitutes the infrastructure of legal entities of strategic or great importance for national security", leading to the suggestion that this point of entry must be abandoned in the Criminal Code. The problem of identification of the property of high value and great scientific, historical or cultural significance is analysed. Based on the experience of foreign

countries, it is suggested not to relate the place of pickpocketing only with a public place and bring back the criminal liability for unlawful use of a vehicle without intent to steal it.

Forma patvirtinta Mykolo Romerio universiteto
Senato 2012 m. lapkričio 20 d. nutarimu Nr.1SN-10

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

2015 - 12 - 03
Vilnius

Aš, Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas),

Baudžiamosios teisės ir proceso instituto, baudžiamosios teisės ir kriminologijos programos
(fakulteto / instituto, programos pavadinimas)

Studentas Ričardas Jankovskis
(vardas, pavardė)

patvirtinu, kad šis magistro baigiamasis darbas

„Vagystę kvalifikuojantys požymiai Lietuvos baudžiamojoje teisėje“:

1. Yra atliktas savarankiškai ir sąžiningai;
2. Nebuvo pristatytas ir gintas kitoje mokslo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje;
3. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbų metodiniais nurodymais.

Man žinoma, kad už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą – plagijavimą studentas gali būti šalinamas iš Universiteto kaip už akademinės etikos pažeidimą.

_____ _____
(parašas) *(vardas, pavardė)*